

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

**«Η εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα στο
Νομό της Φλώρινας μέσα από το αρχείο του
Επιμελητηρίου Φλώρινας της περιόδου 1960-2004»**

Υποψήφια μεταπτυχιακή φοιτήτρια Γίτση Δέσποινα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ηλιάδου-Τάχου Σοφία

Απρίλιος 2021

Περίληψη

Εισαγωγή: Ο Νομός Φλώρινας αποτελεί μια από τις πύλες της Ελλάδας στα Βαλκάνια και διαθέτει μια ιστορία που χάνεται μέσα στους αιώνες. Παρ' όλα αυτά στον Νομό παρατηρούνται τα χρόνια προβλήματα της Ελληνικής περιφέρειας, μείωση της παραγωγικότητάς αλλά και διαρροή ανθρωπίνου δυναμικού. Η απουσία επιχειρηματικών και αναπτυξιακών κινήτρων, δεν βοηθούν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν του Νομού (ΑΕΠ) να ακολουθήσει αυτό της υπόλοιπης Ελλάδας.

Μεθοδολογία: Σκοπός της έρευνας ήταν να μελετηθεί το είδος των επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Φλώρινας, που ιδρύθηκαν την χρονική περίοδο 1960-2004, όσον αφορά την νομική μορφή τους και ο ρόλος του τοπικού Εμπορικού Επιμελητηρίου. Πραγματοποιήθηκε μία ποσοτική έρευνα με χρήση δευτερογενών δεδομένων σε δείγμα 5977 επιχειρήσεων από την ευρύτερη περιοχή της Φλώρινας και μία ποιοτική με χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων σε προέδρους ή πρώην προέδρους του τοπικού Εμπορικού Επιμελητηρίου. Τα δεδομένα της ποσοτικής ανάλυσης παρουσιάστηκαν με συχνότητες και ποσοστά ενώ της ποιοτικής αναλύθηκαν με θεματική ανάλυση. Τηρήθηκαν τα απαραίτητα μέτρα για τα ηθικά ζητήματα και την αξιοπιστία των δεδομένων.

Συμπεράσματα: Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων ήταν ατομικές, με έδρα στέγασης την Φλώρινα και ιδρύθηκαν την περίοδο 1982-2004. Οι ατομικές επιχειρήσεις παρουσίασαν αυξητική τάση κατά την διάρκεια του χρόνου ενώ οι ομόρρυθμες μειωτική. Το Εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας ιδρύθηκε το 1934 με σκοπό την εμπορική επιχειρηματική οργάνωση και την οργάνωση των εξαγωγών της χώρας και της βιομηχανίας. Το Επιμελητήριο της Φλώρινας λειτούργησε χωρίς διακοπές ανεξάρτητα από πολέμους και δεν είχε πολιτικές και κομματικές θέσεις ή σχέσεις. Στις παλαιότερες δράσεις του Επιμελητηρίου συγκαταλέγονται οι καταγραφές, η παρουσία σε επισκέψεις υπουργών και οι αποστολές με ταξίδια προέδρων. Οι τωρινοί στόχοι είναι η δικτύωση η μετάδοση γνώσης καθώς και η στήριξη του τουρισμού, των αγροτικών προϊόντων της κινητικότητας και της επιχειρηματικότητας. Οι τωρινές δράσεις του Επιμελητηρίου είναι η υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων με στόχο τη δικτύωση χωρών, η υλοποίηση ημερίδων για την προώθηση της τοπικής καταναλωτικής συνείδησης, η εξισορρόπηση νομισματικής ανισότητας με ξένες χώρες για σωστό ανταγωνισμό και η συνεργασία με πολλές κυβερνήσεις σε επίπεδο εξωστρέφειας. Το Εμπορικό Επιμελητήριο συμβάλει στην ζωή της πόλης και εισάγει νέες θέσεις εργασίας. Οι προοπτικές του Επιμελητηρίου είναι να συνεχίσει και να εξελίξει τις υπηρεσίες του μέσω ψηφιακής σύγκλισης και διακριτών υπηρεσιών. Είναι αναγκαία η συντήρηση του Επιμελητηρίου ως θεσμοθετημένου συμβούλου της πολιτείας. Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου οδήγησε τις επιχειρήσεις στην εκβιομηχάνιση, τον εκσυγχρονισμό, τη δημιουργία νέων τοπικών προϊόντων και στήριξε την πανεπιστημιακή κοινότητα. Καταλυτική θεωρήθηκε η συμμετοχή σε επιτροπές, δημοτικές επιχειρήσεις καθώς και αύξηση των σχολών και δημιουργία του πανεπιστημίου της Δυτικής Μακεδονίας. Οι εμπορικές επιχειρήσεις αναφέρθηκαν ως το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων, ακολουθούμενο από τις βιοτεχνικές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Ως σημαντικότερα κίνητρα που έδωσε η πολιτεία για την δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων, αναφέρθηκαν οι βιομηχανικές ζώνες και κίνητρα σχετικά με τον τουρισμό, τη βιοτεχνία, τις υπηρεσίες, τα διασυνοριακά προγράμματα και τις ατομικές εκθέσεις.

Abstract

Introduction: The Prefecture of Florina is one of the gateways of Greece to the Balkans and has a history that is lost through the centuries. Nevertheless, in the Prefecture the time problems of the Greek region are observed, such as a decrease in productivity but also a leak of human resources. The absence of business and development incentives does not help the Gross Domestic Product of the Prefecture (GDP) to follow that of the rest of Greece.

Methodology: The aim of the research was to study the type of companies in the greater area of Florina, established in the period 1960-2004, in terms of their legal form and the role of the local Chamber of Commerce. A quantitative survey was conducted using secondary data on a sample of 5977 companies from the greater Florina area and a qualitative one using semi-structured interviews with presidents or former presidents of the local Chamber of Commerce. The data of the quantitative analysis were presented with frequencies and percentages while the qualitative ones were analyzed with thematic analysis. The necessary measures for the ethical issues and the reliability of the data were accomplished.

Conclusions: The majority of companies were sole proprietorships, based in Florina and established in the period 1982-2004. Sole proprietorships have shown an upward trend over the year while general partnerships have declined. The Chamber of Commerce of Florina was founded in 1934 for the purpose of trade and organization of exports of the country and industry. The Chamber of Florina operated without interruption regardless of wars and had no political or party positions or relations. The Chamber's past activities include recordings, attendance at ministerial visits and missions by presidents. The current goals are networking, knowledge transfer as well as support for tourism, agricultural products, mobility and entrepreneurship. The current activities of the Chamber are the implementation of European programs aimed at networking countries, the implementation of workshops to promote local consumer consciousness, the balancing of monetary inequality with foreign countries for good competition and cooperation with many governments in the field of extroversion. The Chamber of Commerce contributes to the life of the city by introducing new professions. The prospects of the Chamber are to continue and evolve its services through digital convergence and distinct services. It is necessary to maintain the Chamber as an institutionalized advisor to the state. The existence of the Chamber led the companies to industrialization, modernization, creation of new local products and supported the university community. The participation in committees, municipal enterprises as well as the increase of the faculties and the creation of the university of Western Macedonia was considered catalytic. Commercial enterprises were referred to as the longest-lived type of enterprise, followed by craft enterprises and service enterprises. The most important incentives given by the state for the establishment of industrial enterprises were mentioned the industrial zones and incentives related to tourism, handicrafts, services, cross-border programs and solo exhibitions.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	2
Abstract	3
Πίνακας Περιεχομένων	4
1. Κεφάλαιο. Εισαγωγή	7
1.1. Οι προσπάθειες Ανασυγκρότησης της Ελλάδας μετά τον Εμφύλιο	7
1.2. Η Ελληνική Οικονομική Ανάπτυξη από το 1960	9
1.3. 1981-1996, Η Οικονομία μετά την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση .	13
1.4. Η Συμβολή των εμποροβιομηχανικών επιμελητηρίων στην οικονομία	17
1.4.1. Προσφορά και Αρμοδιότητες των Επιμελητηρίων.....	19
1.5. Η Οικονομία του Νομού Φλώρινας	20
1.6. Η Πορεία του Νομού τον 20 ^ο Αιώνα	24
1.6.1. Αστικοποίηση της Ελλάδας	24
1.6.2. Η Αστικοποίηση της Φλώρινας στην Αρχή του Αιώνα.....	26
1.6.3. Περίοδος 1960-1967	27
1.6.4. Περίοδος 1967-1974	29
1.6.5. Περίοδος 1974-1981	30
1.6.6. Περίοδος 1981-1996 ΠΑΣΟΚ (Ανδρέας Παπανδρέου)	30
1.6.7. 1996-2004 ΠΑΣΟΚ (Σημίτης).....	32
2. Κεφάλαιο. Μεθοδολογία	34
2.1. Ερευνητικός σκοπός-ερωτήματα	34
2.2. Σχεδιασμός έρευνας	34
2.3. Δείγμα.....	35
2.4. Εργαλείο συλλογής δεδομένων	35
2.5. Μέθοδοι ανάλυσης.....	36
2.6. Ηθικά Ζητήματα.....	37
2.7. Αξιοπιστία δεδομένων.....	37
3. Κεφάλαιο. Αποτελέσματα	38
3.1. Ποσοτικά δεδομένα.....	38
3.1.1. Διάταξη επιχειρήσεων κατά χρονολογική σειρά	38
3.1.2. Διάταξη δεδομένων κατά αύξουσα σειρά.....	38
3.1.3. Να γίνει παρουσίαση της νομικής μορφής των εταιρειών σε κάθε χρονιά	39
3.1.4. Νομική μορφή των εταιρειών ανά περίοδο	42
3.2. Ποιοτικά δεδομένα.....	47
3.2.1. 1 ^{ος} θεματικός άξονας.....	47
3.2.2. 2 ^{ος} θεματικός άξονας.....	49
3.2.3. 3 ^{ος} θεματικός άξονας.....	52
3.2.4. 4 ^{ος} θεματικός άξονας.....	57
4. Κεφάλαιο. Συμπεράσματα.....	59
Αναφορές	62
Παράρτημα.....	65
Ερωτηματολόγιο	65
Συνεντεύξεις.....	66

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Ο «μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης» αναφέρεται στον σύνθετο ρυθμό ανάπτυξης, ανατύπωση από (Geronimakis, 1965).....	8
Πίνακας 2: Αλλαγή δομής της οικονομίας(σε εκατομμύρια δραχμές), ανατύπωση από (Geronimakis, 1965).....	8
Πίνακας 3: Οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα και στις άλλες χώρες GIPSκαι την Γερμανία 1981-2007, ανατύπωση από (Neubäumer, 2015).....	15
Πίνακας 4: Συγκριτική οικονομική επίδοση της Ελλάδας 1980-1994, ανατύπωση από (Neubäumer, 2015).....	15
Πίνακας 5: Συνολικό ΑΕΠ σε ευρώ.....	21
Πίνακας 6: Συνολικό ΑΕΠ σε ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων.....	22
Πίνακας 7: Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σε εκατομμύρια ευρώ).....	23
Πίνακας 8: Τα επαγγέλματα με τη μεγαλύτερη συχνότητα στον παραγωγικό ιστό της πόλης (Ηλιάδου-Τάχου, 2004).....	27
Πίνακας 9: Ιδιότητες συμμετεχόντων	35
Πίνακας 10: Θεματικοί άξονες.....	36
Πίνακας 11: Στοιχεία επιχειρήσεων για την περίοδο 1960-2004.....	39
Πίνακας 12: Νομική μορφή εταιρειών ανά έτος.....	41
Πίνακας 13: Νομική μορφή εταιρειών ανά περίοδο	43
Πίνακας 14: Αποτελέσματα 1 ^{ου} θεματικού άξονα «Ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου».	47
Πίνακας 15: Αποτελέσματα 2 ^{ου} θεματικού άξονα «Στόχοι και δράσεις στο παρόν και παρελθόν».....	49
Πίνακας 16: Αποτελέσματα 3 ^{ου} θεματικού άξονα «Συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό»	52
Πίνακας 17: Αποτελέσματα 4 ^{ου} θεματικού άξονα «Δια βίου επιχειρήσεις και κίνητρα από την πολιτεία»	57

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ 1960-2014, ανατύπωση από (Romei, 2015).	9
Γράφημα 2: Ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ 1960-2014, σε ποσοστό του Ευρωπαϊκού επιπέδου, ανατύπωση από (Romei, 2015).	10
Γράφημα 3: Παραγωγικότητα εργασίας ανά ώρα εργασίας, ανατύπωση από (Romei, 2015).	11
Γράφημα 4: Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα από το 1960, ανατύπωση από (Leounakis&Sakellaris, 2014).	13
Γράφημα 5: ΑΕΠ Δ. Μακεδονίας και Ν. Φλωρίνης προς το ΑΕΠ της Χώρας (σε ευρώ)	22
Γράφημα 6: ΑΕΠ Δ. Μακεδονίας και Ν. Φλωρίνης προς το ΑΕΠ της Χώρας (σε ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων)	23
Γράφημα 7: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.....	24
Γράφημα 8: Η μεταβολή του πληθυσμού του νομού Φλώρινας (http://population.city/greece/florina/)	33
Γράφημα 9: Περιοχή στέγασης επιχειρήσεων	40
Γράφημα 10: Έτος ίδρυσης των επιχειρήσεων	40
Γράφημα 11: Νομική μορφή των εταιρειών της περιόδου 1960-2004	41
Γράφημα 12: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων ατομικών εταιρειών	44
Γράφημα 13: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων ομόρρυθμων εταιρειών.....	44
Γράφημα 14: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών-κοινωνία.....	45
Γράφημα 15: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων ετερόρρυθμων εταιρειών	45
Γράφημα 16: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών συνεταιρισμού.....	45
Γράφημα 17: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων υποκαταστημάτων	46
Γράφημα 18: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών ΕΠΕ.....	46
Γράφημα 19: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών κοινοπραξίας.....	46
Γράφημα 20: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών ΑΕ.....	47
Γράφημα 21: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων άλλων εταιρειών	47

1. Κεφάλαιο. Εισαγωγή

1.1. Οι προσπάθειες Ανασυγκρότησης της Ελλάδας μετά τον Εμφύλιο

Το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1949, βρήκε την Ελλάδα ερειπωμένη. Δεκαετίες πολέμων είχαν αφήσει πίσω τους εκατομμύρια νεκρούς, εκατοντάδες χιλιάδες που είχαν εκτοπιστεί από τις οικίες τους, ανυπολόγιστες καταστροφές στις υποδομές, έναν μη διαχειρίσιμο υπερπληθωρισμό, κατάρρευση του νομισματικού συστήματος και γενικευμένη φτώχεια. Ως το 1952 όλες οι προσπάθειες της οικονομίας επικεντρώθηκαν στην επιστροφή στα προπολεμικά επίπεδα. Η εμπιστοσύνη στη δραχμή ήταν τόσο μικρή, που τη θέση του νομίσματος συναλλαγών είχε πάρει η χρυσή Λίρα Αγγλίας, με αποτέλεσμα, το τραπεζικό σύστημα να μην μπορεί να αντλήσει κεφάλαια από τις ανύπαρκτες καταθέσεις και φυσικά να μην δημιουργούνται πιστώσεις.

Στην αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης βοήθησε αποτελεσματικά η Αμερικανική βοήθεια. Με την βοήθεια των δολαρίων πραγματοποιήθηκαν οι απαραίτητες εισαγωγές, καλύφθηκε το μεγαλύτερο μέρος του ελλείμματος του εξωτερικού ισοζυγίου, χρηματοδοτήθηκε το δημόσιο έλλειμμα, και δόθηκε η δυνατότητα στην Τράπεζα της Ελλάδος να χορηγήσει πιστώσεις. Έτσι, συντελέστηκε μια πρόοδος, η οποία αν και εύθραυστη, βοήθησε το κράτος να ανακάμψει (Πατρώνης, 2015).

Οι επιπτώσεις του ρυθμού αύξησης των εκτιμήσεων του εθνικού εισοδήματος για τα έτη 1950-61, υποδηλώνουν συνεχή αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους, εκτός από το 1952, όταν σημειώθηκε μείωση. Το 1952 η μείωση οφείλεται στη μείωση της γεωργικής παραγωγής και της συρρίκνωσης της ζήτησης για κεφαλαιουχικά αγαθά. Μετά το 1953 η ελληνική οικονομία φαίνεται να αυξάνεται και πάλι σε διακυμάνσεις στον ετήσιο ρυθμό κυρίως λόγω των απότομων διακυμάνσεων της γεωργικής δραστηριότητας και παραγωγής. Στα τελευταία χρόνια της περιόδου, δηλαδή το 1958 και το 1959, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν συνέχισε να αυξάνεται παρά τη χαμηλότερη γεωργική παραγωγή σε σύγκριση με το 1957 (Geronimakis, 1965).

Η βιομηχανία είναι η πρώτη στην κατάταξη με μέσο ποσοστό ρυθμού ανάπτυξης 8,4 μονάδων για την περίοδο 1950-1961. Ο ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής ήταν υψηλός κατά τη διάρκεια ολόκληρης της περιόδου και δεν παρουσίασε αξιοσημείωτες διακυμάνσεις, αλλά οι επιμέρους τομείς της βιομηχανίας δεν έδειξαν την ίδια ανάπτυξη.

Ο Πίνακας 1 δείχνει τον ρυθμό ανάπτυξης που επιτεύχθηκε από κάθε έναν από τους τομείς της βιομηχανίας.

Πίνακας 1: Ο «μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης» αναφέρεται στον σύνθετο ρυθμό ανάπτυξης, ανατύπωση από (Geronimakis, 1965).

ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	1950-1955		1956-61		1950-61	
	Μεταβολή της περιόδου=100	Ετήσιος μέσος όρος ανάπτυξης %	Μεταβολή της περιόδου=100	Ετήσιος μέσος όρος ανάπτυξης %	Μεταβολή ή της περιόδου =100	Ετήσιος μέσος όρος ανάπτυξης %
Εξορύξεις και Μετάλλευση	240.30	19.20	149.00	8.30	403.40	13.50
Μεταποίηση	146.30	7.90	138.00	6.80	216.80	7.30
Ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και νερό	174.40	11.75	176.20	12.00	375.90	12.30
Κατασκευές	134.20	6.05	187.60	13.40	297.90	10.50
Βιομηχανία	148.20	8.20	149.60	8.40	242.40	8.40

Το σημαντικό είναι ότι η δομή της ελληνικής οικονομίας μεταβλήθηκε ως συνέπεια της προσπάθειας που καταβλήθηκε για την εκβιομηχάνιση της χώρας και ως εκ τούτου το ποσοστό του τομέα των κατασκευών στο ΑΕΠ έχει αυξηθεί. Έτσι, η βιομηχανία αντιπροσώπευε το 26,8% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1956-61έναντι 22,7% την περίοδο 1950-5, ενώ η γεωργία μειώθηκε από 34,3% σε 31,9% αντίστοιχα. Ο πίνακας που ακολουθεί συγκρίνει τις αλλαγές μεταξύ των δύο περιόδων 1950-5 και 1956-61(Geronimakis, 1965).

Πίνακας 2: Αλλαγή δομής της οικονομίας(σε εκατομμύρια δραχμές), ανατύπωση από (Geronimakis, 1965).

ΤΟΜΕΑΣ	1950-5		1956-61	
Γεωργία	16.30	34.30	21.54	31.90
Βιομηχανία	10.80	22.70	18.10	26.80
Μεταφορές και Εμπόριο	9.64	20.30	13.45	19.90
Άλλες υπηρεσίες	10.83	22.70	14.46	21.40
ΑΕΠ	47.57	100.00	67.55	100.00

Ουσιαστικό βήμα για την ανάπτυξη που συντελέστηκε αυτήν την περίοδο ήταν και η σύνδεση της δραχμής με το δολάριο, το οποίο ήταν το ισχυρό νόμισμα της εποχής. Το 1953, ο Σ. Μαρκεζίνης, τότε υπουργός Συντονισμού, ανακοίνωσε την υποτίμηση της δραχμής κατά 50%, σε σχέση με το δολάριο και άλλα νομίσματα. Η σχέση δραχμής δολαρίου μετατράπηκε σε 30.000 δραχμές για ένα δολάριο (από 15.000 που ήταν μέχρι τότε). Τον επόμενο χρόνο, κόπηκαν τρία μηδενικά από το εθνικό νόμισμα και η «νέα δραχμή» αντιστοιχούσε σε 1000 παλιές, τοποθετώντας την ισοτιμία της

δραχμής-δολαρίου σε 30 δραχμές. Αυτά τα μέτρα εισήγαγαν την δραχμή στο σύστημα σταθερών ισοτιμιών του Bretton-Woods και κράτησαν σταθερή τη σχέση της δραχμής με το χρυσό. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα που ακολουθήθηκε, εξασφάλισε τις καλύτερες προϋποθέσεις για την ανάκαμψη της παραγωγής, της συγκράτησης του πληθωρισμού και, το σημαντικότερο, της αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τη δραχμή (Πατρώνης, 2015).

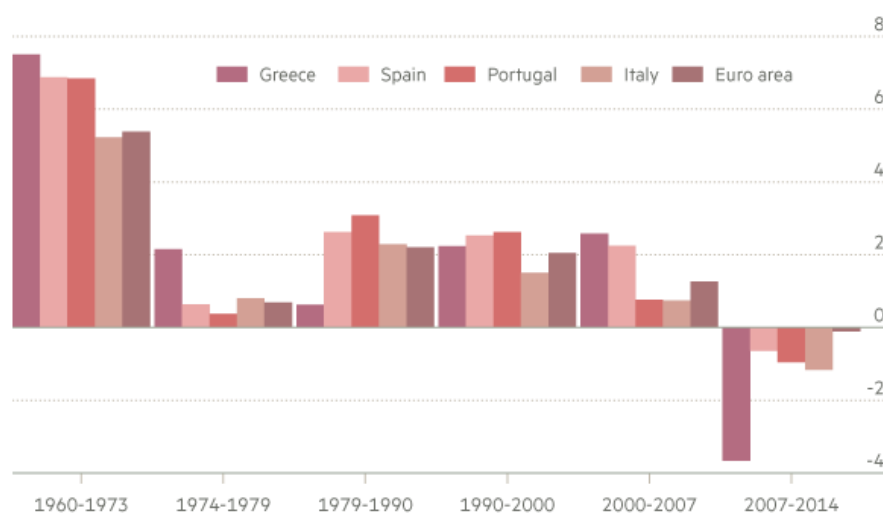
1.2. Η Ελληνική Οικονομική Ανάπτυξη από το 1960

Η Ελλάδα, όπως και οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, είχε τη χρυσή της εποχή κατά τη δεκαετία του 1960, όταν ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της ήταν κατά μέσο όρο σχεδόν 8%, ξεπερνώντας όλες τις μεγάλες ευρωπαϊκές οικονομίες, όπως φαίνεται στο Γράφημα 1.

Κατά την περίοδο αυτή, ο πληθωρισμός και τα ποσοστά ανεργίας ήταν χαμηλά, οι επενδύσεις αυξήθηκαν με ετήσιο μέσο όρο 12% - το ταχύτερο στην Ευρώπη - και το δημοσιονομικό ισοζύγιο της χώρας ήταν πλεονασματικό. Η παραγωγικότητα της εργασίας αυξανόταν με ταχύτερο ρυθμό από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, περιλαμβανομένων των περιφερειακών οικονομιών όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία. Η Ελλάδα ήταν ένας πολλά υποσχόμενος τόπος επιχειρηματικής δραστηριότητας, με αξιόπιστες νομισματικές πολιτικές, που περιλάμβαναν αυξήσεις του κόστους εργασίας, κοινωνική ειρήνη, μειωμένους περιορισμούς στο εμπόριο και ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς (Romei, 2015).

GDP growth

Compound annual growth rate (%)

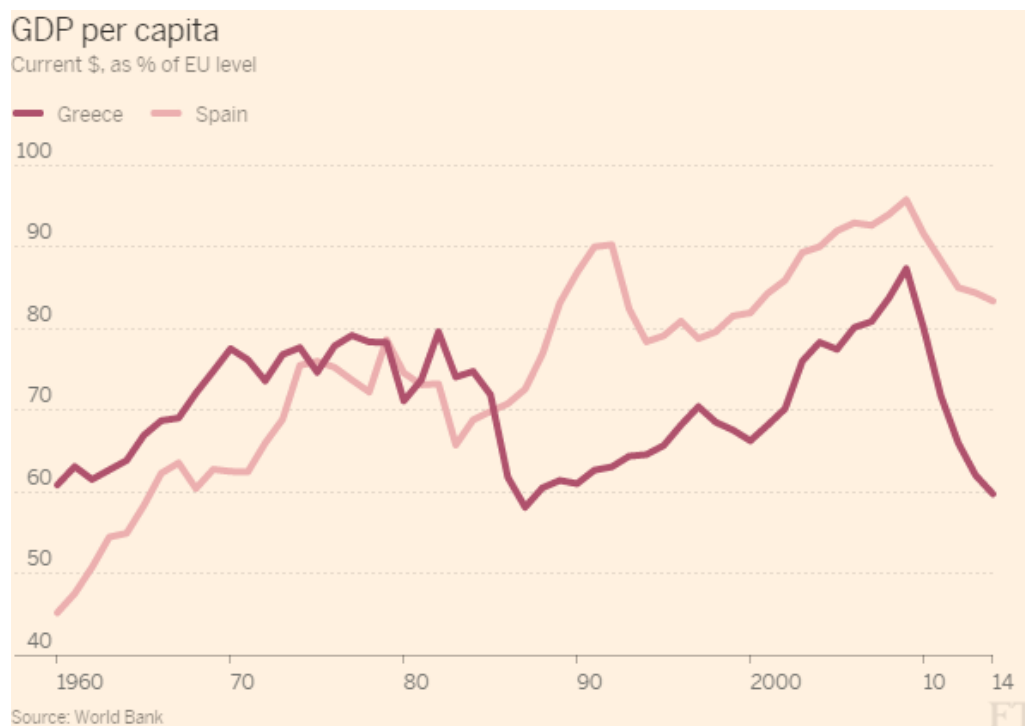

Source: World Bank

FT

Γράφημα 1: Ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ 1960-2014, ανατύπωση από (Romei, 2015).

Το ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 1960 ήταν μόλις το 60% του μέσου επιπέδου των χωρών που αποτελούν σήμερα την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά αυξήθηκε σε σχεδόν 80% στις αρχές της δεκαετίας του 1970, όπως παρουσιάζεται στο Γράφημα 2.

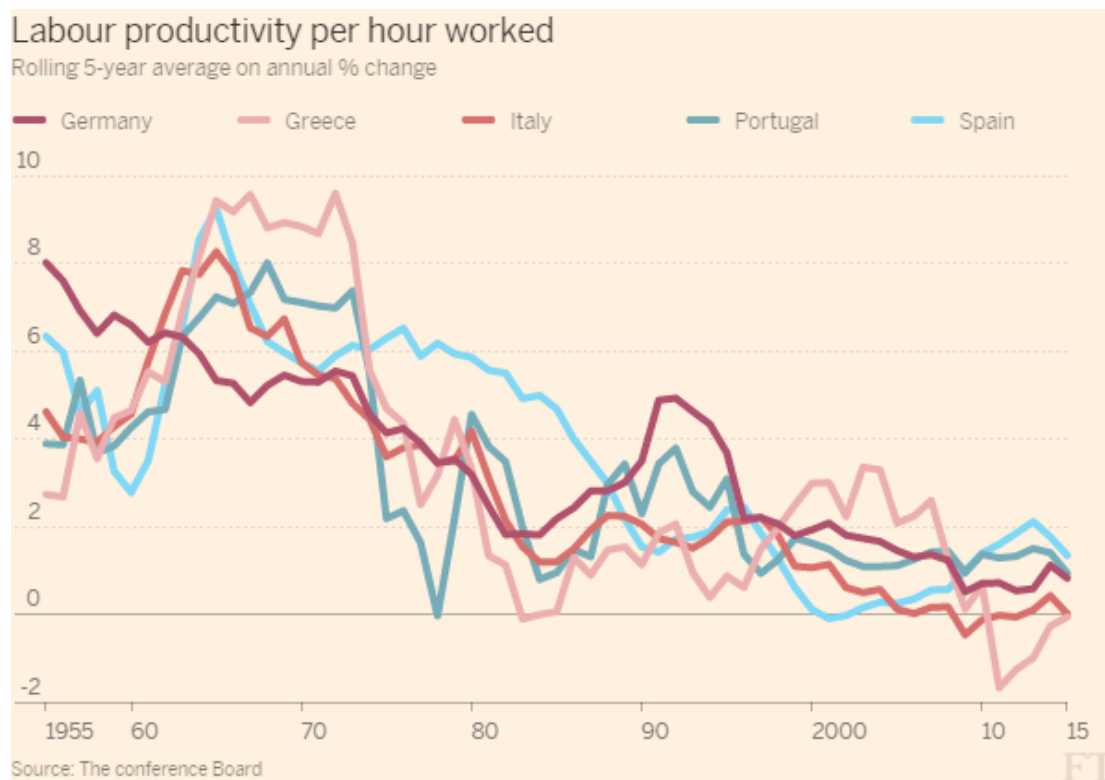

Γράφημα 2:Ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ 1960-2014, σε ποσοστό του Ευρωπαϊκού επιπέδου, ανατύπωση από (Romei, 2015).

Αλλά μετά από μια μακρά περίοδο κορυφαίας επίδοσης, η ελληνική οικονομία άρχισε να επιβραδύνεται. Τα πρώτα σημάδια που προέκυψαν από την πετρελαϊκή κρίση το 1973 επηρέασαν βαθιά την Ελλάδα. Το 1974 τελείωσαν επτά χρόνια στρατιωτικής δικτατορίας, ακολουθούμενη από μια επιστροφή στη δημοκρατία. Το 1975 η Ελλάδα υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και οι οικονομικές πολιτικές από κει και πέρα επικεντρώθηκαν στην επίτευξη αυτού του στόχου (Romei, 2015).

Από το 1979, η Ελλάδα εισήλθε σε περίοδο ύφεσης. Το 1987 το ελληνικό ΑΕΠ ήταν περίπου το ίδιο με αυτό που ήταν πριν από οκτώ χρόνια, ενώ η υπόλοιπη Ευρώπη συνέχισε την ανάπτυξη. Το ελληνικό κατά κεφαλήν προϊόν σε σχέση με αυτό της ΕΕ έπεσε σε επίπεδα πριν από το 1960, αρκετά χαμηλότερα από τα ισπανικά επίπεδα, τα οποία ακολούθησαν παρόμοιο πρότυπο μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Το 1981 η Ελλάδα προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτό συνέπεσε με την αρχή της συρρίκνωσης της οικονομίας.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, η οικονομική δραστηριότητα έμεινε στάσιμη. Ο πληθωρισμός ήταν υψηλότερος από ό, τι για άλλες ευρωπαϊκές χώρες και για περισσότερο παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Η ανεργία αυξήθηκε, ενώ αυξήθηκε η παραγωγικότητα της εργασίας, όπως παρουσιάζεται στο Γράφημα 3 (Romei, 2015).

Γράφημα 3: Παραγωγικότητα εργασίας ανά ώρα εργασίας, ανατύπωση από (Romei, 2015).

Αυτή είναι η περίοδος κατά την οποία τα δημόσια οικονομικά άρχισαν να ξεφεύγουν από τον έλεγχο. Οι αναπτυξιακές δημοσιονομικές πολιτικές οδήγησαν σε διψήφιο δημοσιονομικό έλλειμμα 16 ετών, υψηλό πληθωρισμό, πτώση ή στασιμότητα στην παραγωγικότητα, υποτίμηση της δραχμής, απώλεια ανταγωνιστικότητας και αύξηση του δημόσιου χρέους.

Η απασχόληση στον δημόσιο τομέα αυξήθηκε κατά 2,3% ετησίως, ενώ οι αγορές εργασίας και προϊόντων ελέγχθηκαν εκτενώς. Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος προκάλεσε την ενδημική φοροδιαφυγή, η οποία σε συνδυασμό με τους υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές είχε ως αποτέλεσμα τη χαμηλή ελκυστικότητα των επιχειρήσεων και τις χαμηλές εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων (Romei, 2015).

Ο εκπληκτικός μέσος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, που άγγιξε το 8,08% την περίοδο 1960-1973, οφειλόταν στη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής (Total Factor Productivity-TFP) και στην εισροή κεφαλαίων, που συνεισέφεραν κατά 5,71% και 2,51% αντίστοιχα. Η "Μεγάλη Ανάπτυξη" ήταν ως επί το πλείστον ένα φαινόμενο γρήγορης κάλυψης της οικονομικής της αποδοτικότητας και δευτερευόντως της ασυνήθιστα υψηλής συσσώρευσης κεφαλαίου. Φυσικά, η δεύτερη αιτία ήταν σε μεγάλο βαθμό προκαλούμενη από την πρώτη.

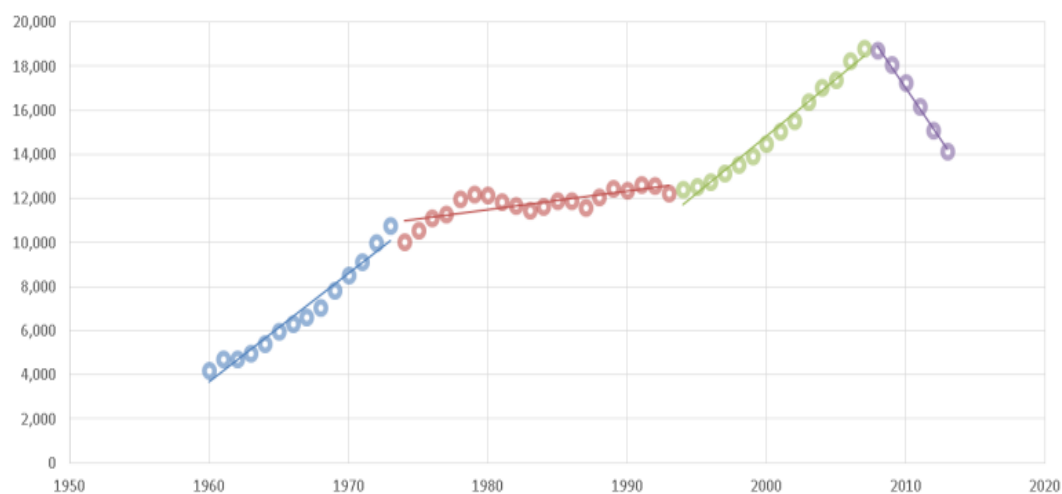
Από το 1974 έως το 1979, ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε σε 3,38%, ένας όχι τόσο κακός ρυθμός, σε σύγκριση με τις επιδόσεις σε μεταγενέστερες περιόδους, αλλά σαφώς χειρότερα από τα προηγούμενα δεκατέσσερα χρόνια και ένα προοίμιο για το μέλλον. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της πτώσης του TFP σε ρυθμό 1,11%, χαμηλότερο κατά 4,6 από την περίοδο της "Μεγάλης Ανάπτυξης". Παρά τη δραματική πτώση της ανάπτυξης του TFP, η συσσώρευση κεφαλαίου συνέχισε εκπληκτικά ισχυρή. Και στις δύο αυτές περιόδους, η επιρροή της εισροής εργασίας ήταν πρακτικά στο ελάχιστο (-0,13% και -0,07%).

Κατά την περίοδο 1980-1993 η ελληνική οικονομία βυθίστηκε σε δεκατέσσερα χρόνια ύφεσης, καθώς ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ υποχώρησε στο 0,71%. Η εισροή κεφαλαίου επιβραδυνόταν δραματικά, συμβάλλοντας τώρα κατά 0,83% στην αύξηση του ΑΕΠ, ενώ το ΑΕΠ είχε αρνητική ανάπτυξη (-0,58%). Η κατάσταση αντισταθμίστηκε εν μέρει από τη βελτίωση της εισροής εργασίας (0,47%).

Κατά την περίοδο 1994-2007 η οικονομία ανέκαμψε μερικώς. Ο ρυθμός αύξησης της παραγωγής κατά μέσο όρο 3,62% καθώς βελτιώθηκαν και οι τρεις εισροές (0,65%, 1,11% και 1,85% για την εργασία, το κεφάλαιο και τον TFP αντίστοιχα) (Leounakis&Sakellaris, 2014).

Το Γράφημα 4 που ακολουθεί, απεικονίζει την εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 1960. Μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις ξεχωριστές περιόδους ανάπτυξης. Μια περίοδο εκρηκτικής ανάπτυξης εκτείνεται στα έτη 1960-1973, όπου κατά τη διάρκειά της, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε κατά μέσο όρο 7,51%. Το ονομάζουμε "Μεγάλη Ανάπτυξη". Στη συνέχεια ήρθε η περίοδος της "μακράς στασιμότητας", όταν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ βρέθηκε στο 0,70%. Αυτή η περίοδος διήρκεσε από το 1974 έως το 1993. Ξεκινώντας από το 1994, η οικονομία ανέκαμψε, και μέχρι το

2007, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε σε 3,12% ετησίως. Αυτή ήταν μια περίοδος "ανάκαμψης"(Leounakis&Sakellaris, 2014).

Γράφημα 4: Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα από το 1960, ανατύπωση από (Leounakis&Sakellaris, 2014).

1.3. 1981-1996, Η Οικονομία μετά την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 1981 ήταν αμφιλεγόμενη από την αρχή, και από τη μεριά της Ελλάδας και από την πλευρά της ΕΕ. Η Ελλάδα είχε γίνει δημοκρατία το 1974 και το κράτος δεν θεωρήθηκε ακόμη σταθερό. Επίσης, η οικονομία της ήταν πολύ ασθενέστερη από εκείνη των άλλων χωρών της ΕΕ. Επειδή η Ελλάδα ήταν σε μεγάλο βαθμό γεωργική και δεν ήταν σε θέση να ανταγωνιστεί οικονομικά, η Επιτροπή της ΕΕ είχε αρχικά συμβουλευτεί κατά της ταχείας προσχώρησης. Εξάλλου, η Ελλάδα υπέφερε από τον πληθωρισμό, την ανεργία και το εμπορικό έλλειμμα. Στα Ελλάδα τόσο το φιλοσοβιετικό Κομμουνιστικό Κόμμα όσο και το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑΣΟΚ) αντιτάχθηκαν στην προσχώρηση. Στην εκλογική εκστρατεία του 1981, το ΠΑΣΟΚ υποστήριξε την άμεση έξοδο της Ελλάδας από την ΕΕ και το ΝΑΤΟ, χρησιμοποιώντας το σύνθημα "Η Ελλάδα για τους Έλληνες". Δέκα μήνες μετά την ένταξη στην ΕΕ, το ΠΑΣΟΚ ήρθε στην εξουσία και αν και παρέμεινε στην κυβέρνηση για δέκα χρόνια, η Ελλάδα εξακολούθησε να ανήκει τόσο στην ΕΕ όσο και στο ΝΑΤΟ, μέχρι σήμερα.

Ωστόσο, πολλές από τις μεταρρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν με την ένταξη δεν εφαρμόστηκαν ποτέ στην Ελλάδα. Αντ' αυτού, το ΠΑΣΟΚ πραγματοποίησε μια σειρά «μεταρρυθμίσεων», που κατέληξαν να αποδυναμώσουν τη δημόσια διοίκηση

της χώρας αντί να την βελτιώσουν. Κυρίως, ο ανταγωνισμός για πρόσληψη στη δημόσια διοίκηση καταργήθηκε και η έμφαση μετατοπίστηκε σε κοινωνικά κριτήρια σχετικά με τα προσόντα των υποψηφίων. Επιπλέον, οι Γενικές Διευθύνσεις καταργήθηκαν και οι έμπειροι ανώτατοι δημόσιοι υπάλληλοι αντικαταστάθηκαν από άπειρους πολιτικούς διορισθέντες. Επιπλέον, δημιουργήθηκε ένας μεγάλος αριθμός νέων κυβερνητικών υπηρεσιών, τμημάτων και «ινστιτούτων», με αποτέλεσμα ο αριθμός των κρατικών υπαλλήλων να πολλαπλασιαστεί μέσα σε λίγα μόνο χρόνια.

Δεν πρέπει να αμφισβητηθεί όμως και το γεγονός ότι το ΠΑ.ΣΟ.Κ με αρχηγό τον Ανδρέα Παπανδρέου άλλαξε την Ελλάδα από άκρη σε άκρη και έδωσε στον Ελληνικό λαό όραμα και εθνική υπερηφάνεια. Έθεσε σε εφαρμογή μεγάλες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις που είχε ανάγκη η κοινωνία. Δημιούργησε ένα κοινωνικό κράτος που ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των πολιτών. Στάθηκε στο πλευρό του νέου, του αγρότη, του συνταξιούχου, του μικρομεσαίου, του επιχειρηματία, που πρόσφεραν στην πραγματική ανάπτυξη. Έργα που άφησαν εποχή, βελτίωσαν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ), Μετρό της Αθήνας, αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος», Εγνατία Οδός και πολλά άλλα, μετέτρεψαν την Ελλάδα σε μια σύγχρονη Ευρωπαϊκή χώρα. (εφημερίδα τα «ΝΕΑ» 18 Οκτωβρίου 2020).

Η αναπτυξιακή στρατηγική που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα από τις κυβερνήσεις του ΠΑ.ΣΟ.Κ την περίοδο 1984-1990 χαρακτηρίστηκε από τη μεγάλη διασπορά των διαθέσιμων πόρων σε έργα υποδομής σε ολόκληρη τη χώρα. Η πολιτική του στήριξε την οικονομική δραστηριότητα και βελτίωσε το επίπεδο ζωής στις αγροτικές περιοχές. Αναβάθμισε το επαρχιακό δίκτυο μεταφορών και ενίσχυσε τον εκσυγχρονισμό των μικρών γεωργικών επιχειρήσεων. Ενθάρρυνε την ίδρυση ξενοδοχείων μικρού και μεγάλου μεγέθους. (enikos-gr 18-10-2019)

Στα 15 χρόνια μετά την ένταξη στην ΕΕ, η ελληνική οικονομία αυξήθηκε κατά μέσο όρο μόνο 0,9% ετησίως, ενώ η οικονομική παραγωγή της Ισπανίας αυξήθηκε κατά 2,5%, ενώ η Πορτογαλία κατά 2,7% και η Ιρλανδία κατά 4% ετησίως. Η εξέλιξη αυτή στην Ελλάδα οφειλόταν σε στασιμότητα κατά τη διάρκεια των πέντε ετών μετά την ένταξή της, η οποία συνέπεσε με γενική ύφεση σε όλα τα κράτη της ΕΕ. Ωστόσο, ακόμη και στην επακόλουθη οικονομική ανάκαμψη του 1986-1990, καθώς και τα επόμενα πέντε χρόνια, το ΑΕΠ της Ελλάδας αυξήθηκε μόνο κατά 1,2% το χρόνο. Ένας βασικός λόγος για αυτό ήταν ότι οι επενδύσεις παρουσίασαν μια ισχυρή

αρνητική ανάπτυξη 2,2% ανά έτος, δηλ. ότι συσσωρεύτηκαν λιγότερα και λιγότερα κεφάλαια. Εξαιτίας αυτού, το κεφάλαιο ανά εργαζόμενο δεν βελτιώθηκε και η παραγωγικότητα της εργασίας παρέμεινε στάσιμη για περίοδο 15 ετών. Αντίθετα, οι άλλες χώρες των GIPS και άλλες ευρωπαϊκές χώρες είδαν την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας να κυμαίνεται από 1,5% στην Πορτογαλία έως 3% στην Ιρλανδία. Στο τέλος της δεκαπενταετούς περιόδου, η παραγωγικότητα των κρατών αυτών αυξήθηκε κατά 30% και 60%, αντίστοιχα, επιτρέποντας μια πολύ μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη.

Αφού τα κέρδη "κατέρρευσαν" εξαιτίας πολλών κανονισμών, υπήρχαν ελλείψεις κινήτρων για επενδύσεις από εγχώριες και ξένες εταιρείες. Για παράδειγμα, οι κανόνες που διέπουν τις απολύσεις ήταν πολύ περιοριστικές, από τους περιορισμούς στις απολύσεις έως τις μεγάλες αποζημιώσεις αποχώρησης. Το 1982, εισήχθη ένα αυτόματο σύστημα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών, σύμφωνα με το οποίο οι χαμηλοί μισθοί ήταν πλήρως αναπροσαρμοσμένοι στο προηγούμενο πληθωρισμό σε διαστήματα τεσσάρων μηνών, ενώ οι μεσαίοι και οι υψηλοί μισθοί ήταν μερικώς προσαρμοσμένοι. Αναλόγως, τα υψηλά ποσοστά πληθωρισμού οδήγησαν σε υψηλές αυξήσεις των αποδοχών, οι οποίες σε συνδυασμό με τη στασιμότητα της παραγωγικότητας είχαν ως αποτέλεσμα μια ουσιαστική αύξηση του (ονομαστικού) μοναδιαίου κόστους εργασίας στο μεταποιητικό τομέα που ανέρχεται σε 17,5% ανά έτος. Το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος είχε πολλαπλασιαστεί πάνω από δέκα φορές στο διαστημάτων 15 ετών και έτσι αυξήθηκε πολύ περισσότερο από ό, τι στις άλλες χώρες GIPS. Επιπλέον, βαριά ρυθμιζόμενες και άκαμπτες αγορές προϊόντων συνέβαλαν στα χαμηλά περιθώρια κέρδους.

Πίνακας 3: Οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα και στις άλλες χώρες GIPS και την Γερμανία 1981-2007, ανατύπωση από (Neubäumer, 2015).

Χώρες	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1981-1995	1996-2000	2001-2007
Ελλάς	0.1	1.2	1.2	0.9	3.7	4.1
Ιρλανδία	2.5	4.7	4.6	4.0	9.6	5.5
Ισπανία	1.4	4.5	1.5	2.5	4.1	3.8
Πορτογαλία	0.9	5.7	1.7	2.7	4.1	1.5
Γερμανία	0.0	3.3	2.0	2.2	1.9	1.6

Ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, 1981-είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 1994-δεύτερη φάση της συνθήκης Maastricht, 2001-είσοδος της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ.

Πίνακας 4: Συγκριτική οικονομική επίδοση της Ελλάδας 1980-1994, ανατύπωση από (Neubäumer, 2015).

Χώρες	Ετήσια αύξηση ΑΕΠ	Ετήσια αύξηση σταθερών επενδύσεων	Ετήσια αύξηση παραγωγικότητας	Ετήσιο ποσοστό αύξησης κόστους μονάδας εργασίας στην παραγωγή
Ελλάς	0.8	-2.2	-0.1	17.4
Ιρλανδία	3.5	0.3	3.2	1.7
Πορτογαλία	2.8	2.9	1.6	11.1
Ισπανία	2.4	2.8	2.6	6.8
Τα κράτη ΕΕ-15	2.0	1.7	1.8	3.1
Χώρες	Ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού τιμής καταναλωτή	Γενικό κυβερνητικό έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ	Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ	Ετήσιος ρυθμός ανεργίας
Ελλάς	18.3	-10.3	-3.5	7.3
Ιρλανδία	7.0	-7.2	-3.1	14.2
Πορτογαλία	14.6	-5.3	-2.6	6.9
Ισπανία	8.6	-4.4	-1.5	18.0
Τα κράτη ΕΕ-15	6.4	-4.6	-0.2	9.0

Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ, η ελληνική κυβέρνηση αύξησε τις δαπάνες της πολύ γρήγορα χωρίς να αυξήσει ανάλογα τα έσοδά της. Μεταξύ 1980 και 1990 μόνο, το ποσοστό της δημόσιας δαπάνης στο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 18,5 ποσοστιαίες μονάδες σε συνολικά 48% του ΑΕΠ, ενώ το ποσοστό των δημόσιων εισπράξεων αυξήθηκε μόνο κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες στο 32% του ΑΕΠ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολύ υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα - έως 16% του ΑΕΠ το 1990 - οδηγώντας σε ταχέως αυξανόμενο δημόσιο χρέος και υψηλές πληρωμές τόκων. Κατά συνέπεια, η ραγδαία αύξηση των δαπανών οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έντονη αύξηση του χρέους των υπηρεσιών και των δημόσιων μεταβιβάσεων πληρωμών στα νοικοκυριά. Συγκεκριμένα, σημειώθηκε αύξηση στις δαπάνες για την υγεία και στις συντάξεις χωρίς την αντίστοιχη αύξηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Το σκηνικό για αυτό ήταν ένα εξαιρετικά κατακερματισμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αποτελούμενο από περισσότερα από 300 ξεχωριστά κεφάλαια που δεν υπήρχε δυνατότητα σωστής διαχείρισής τους. Ως εκ τούτου, πρέπει να υποθέσουμε ότι πολλοί εργαζόμενοι δεν πλήρωναν τις πλήρεις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης τους ή δεν πλήρωναν απολύτως τίποτα, και ότι πολλοί συνταξιούχοι έλαβαν πολλαπλές και / ή υπερβολικά υψηλές συντάξεις που δεν δικαιούνταν. Οι κρατικές δαπάνες για τους δημόσιους υπαλλήλους αυξήθηκαν έντονα - το μερίδιο του ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ του 1980 και του 1990 - επειδή ο αριθμός τους αυξήθηκε έντονα και εμφάνισαν σημαντικά μεγαλύτερες αυξήσεις

στους μισθούς από ό,τι ο ιδιωτικός τομέας. Η ταχεία αύξηση στις δημόσιες δαπάνες και το δημοσιονομικό έλλειμμα που προκύπτει πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με την πελατειακή πολιτική του ΠΑΣΟΚ (και αργότερα της Νέας Δημοκρατίας) (Neubäumer, 2015).

Τα δημοσιονομικά ελλείμματα συνέβαλαν σημαντικά στο υψηλό ποσοστό πληθωρισμού στην Ελλάδα ή τουλάχιστον εμπόδισαν την αποκατάσταση της σταθερότητας των τιμών μετά το σοκ των τιμών πετρελαίου το 1973/74. Μεταξύ του 1980 και του 1994, ο μέσος πληθωρισμός ανήλθε σε πάνω από 18% και ήταν κατά συνέπεια σημαντικά υψηλότερος από ό,τι στις άλλες χώρες GIPS. Όπως και στις άλλες ευρωπαϊκές κεντρικές τράπεζες, η Τράπεζα της Ελλάδος υιοθέτησε μια πολιτική νομισματικής στόχευσης που έπρεπε να αντιμετωπίσει τον πληθωρισμό, αλλά συχνά κατέληγε να υπερβαίνει τους στόχους για το M3. Κατά συνέπεια, η νομισματική ανάπτυξη τη δεκαετία του 1980 παρέμεινε στα επιτόκια που εξυπηρετούσαν τον πληθωρισμό.

Η ανάγκη χρηματοδότησης των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων ήταν ένας σημαντικός λόγος για την υψηλή νομισματική ανάπτυξη. Ο δημόσιος τομέας απολάμβανε προτιμητέα πρόσβαση σε πίστωση με επιδοτούμενα επιτόκια, προκειμένου να διατηρηθεί μειωμένο το κόστος δανεισμού. Για παράδειγμα, μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 το πραγματικό επιτόκιο των εντόκων γραμματίων δημοσίου για δώδεκα μήνες ήταν αρνητικό. Επιπλέον, η κυβέρνηση άσκησε άμεση επιρροή στη νομισματική πολιτική. Τέλος, κατά τη δεκαετία του 1980, η αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων προκάλεσε την αύξηση του M3. Στην πραγματικότητα, η προσφορά χρήματος δεν προσδιορίστηκε εξωγενώς από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά έγινε ενδογενής (Neubäumer, 2015).

1.4. Η Συμβολή των εμποροβιομηχανικών επιμελητηρίων στην οικονομία

Τα σημερινά επιμελητήρια προέρχονται και βασίζονται σε δύο παλαιότερους προκατόχους - τις μεσαιωνικές ευρωπαϊκές εταιρείες και τις εμπορικές συντεχνίες - που ιδρύθηκαν για την προστασία και τη ρύθμιση των συναλλαγών ως τοπικών φορέων αυτοβοήθειας, συγκεντρωμένων σε μεγάλα εμπορικά κέντρα για τη διοργάνωση ανταλλαγών εμπορευμάτων, τον καθορισμό και την εποπτεία των βαρών και μετρήσεων, τη διαιτησία των συγκρούσεων, και τη διαχείριση λιμένων και

αγορών. Η ίδρυση επιμελητηρίων παρόλο που ξεκίνησε για την εξυπηρέτηση του συμφέροντος των μελών της τώρα εξυπηρετεί πολλαπλούς στόχους όπως η δημιουργία ισχυρής τοπικής οικονομίας, η προώθηση του κοινοτικού ενδιαφέροντος, η παροχή ευκαιριών δικτύωσης στα μέλη, η διαπραγμάτευση με την κυβέρνηση για λογαριασμό επιχειρηματικών και επαγγελματικών πολιτικών δράσεων (Bhuiyan & Latif, 2011).

Τα Επιμελητήρια ή αλλιώς τα Εμποροβιομηχανικά Επιμελητήρια, είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΙΔΔ) και αποτελούν υποχρεωτικές, αυτοτελείς και ανεξάρτητες ενώσεις των φυσικών και νομικών προσώπων που εκδηλώνουν οποιαδήποτε μορφή εμπορικής δραστηριότητας σε κάθε περιοχή. Υπάγονται στο Υπουργείο Ανάπτυξης, το οποίο μπορεί να ασκήσει κατασταλακτική διαχειριστική εποπτεία, αν τεθεί υπό αξιολόγηση η νομιμότητα των πράξεων τους. Τα έσοδα των επιμελητηρίων προέρχονται αποκλειστικά από τις συνδρομές των μελών τους και δεν επιχορηγούνται από το κράτος. Οι οικονομικές τους δραστηριότητες ελέγχονται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, με τη διαμεσολάβηση ορκωτών λογιστών (Ρέθεμνος Newsroom, 2017).

Σκοπός των Επιμελητηρίων της εκάστοτε περιφέρειας είναι η ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής (εμπόριο, βιοτεχνία, βιομηχανία, παροχή υπηρεσιών) καθοδηγούμενες από τα συμφέροντα και τους στόχους της Εθνικής οικονομίας, με τελικό σκοπό την ανάπτυξη τόσο της περιοχής, όσο και του κράτους. Επίσης παρέχουν στην πολιτεία γνωμοδοτικές εισηγήσεις για τα ανάλογα οικονομικά θέματα, τα σχετικά νομοσχέδια, και την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας, πάντοτε υπό το πλαίσιο των συμφερόντων της Εθνικής οικονομίας. Ακόμα, οι γνωμοδοτικές εισηγήσεις καθοδηγούν τα μέλη τους, αλλά και κάθε εμπλεκόμενο, για τα οικονομικά θέματα που απασχολούν τον Νομό. Το Επιμελητήριο του κάθε νομού περιλαμβάνει επιμέρους τμήματα, όπως Βιομηχανικό, Εμπορικό, Μεταποιητικό και Υπηρεσιών (Ρέθεμνος Newsroom, 2017).

Μέλη του Επιμελητηρίου είναι υποχρεωτικά:

α. Τα φυσικά πρόσωπα, που έχουν την έδρα της εμπορικής τους δραστηριότητας στην περιφέρεια του Επιμελητηρίου.

β. Τα νομικά πρόσωπα και οι συνεταιρισμοί, εφόσον έχουν εμπορική ιδιότητα και έδρα στην περιφέρεια του Επιμελητηρίου.

γ. Τα υποκαταστήματα ημεδαπών επιχειρήσεων, στα οποία περιλαμβάνονται και τα υποκαταστήματα ημεδαπών Τραπεζών, τα υποκαταστήματα ή τα πρακτορεία αλλοδαπών επιχειρήσεων, εφόσον είναι εγκατεστημένα στην περιφέρεια του οικείου Επιμελητηρίου, καθώς και οι παραγωγικές μονάδες των ανωτέρω επιχειρήσεων, που είναι εγκατεστημένες εκτός περιφέρειας του οικείου Επιμελητηρίου, στο οποίο βρίσκεται η έδρα τους. Η υποχρέωση εγγραφής στο οικείο Επιμελητήριο αρχίζει, στην περίπτωση των φυσικών προσώπων, από την έναρξη της εμπορικής δραστηριότητας και στην περίπτωση των νομικών προσώπων από τη σύστασή τους» (Ρέθεμνος Newsroom, 2017).

1.4.1. Προσφορά και Αρμοδιότητες των Επιμελητηρίων

Τα εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια είναι επαγγελματικές οργανώσεις που δεσμεύονται να αποκαλύψουν τα επιχειρηματικά χαρακτηριστικά του ιδιωτικού τομέα που προσφέρουν προκαθορισμένες υπηρεσίες στα μέλη τους. Το νομικό καθεστώς αυτών των οργανισμών ενδέχεται να διαφέρει ανάλογα με τις χώρες στις οποίες είναι εγκατεστημένα. Αυτοί οι οργανισμοί, που προσπαθούν να δημιουργήσουν συστάδες με πρωτοβουλίες και κίνητρα που εστιάζουν στην πρωτοβουλία και την καινοτομία, είναι σημαντικοί για τη μακροοικονομία και τη μικροοικονομία (Bhuiyan&Latif, 2011).

Για την ανάπτυξη μιας χώρας, ο ζωντανός ιδιωτικός τομέας είναι απαραίτητος όταν οι αυτόνομες οργανώσεις μελών της επιχειρηματικής κοινότητας που εκπροσωπούν τους οικονομικούς τομείς, υποστηρίζουν μέτρα πολιτικής και οργανώνουν ένα περιβάλλον διευκόλυνσης στην οικοδόμηση μιας ισχυρής, ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας. Αυτός ο τύπος οργάνωσης διασφαλίζει έναν αποτελεσματικό διάλογο με την κυβέρνηση για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών ευνοϊκών για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη την τομεακή προτεραιότητα και άλλα σημαντικά θέματα. Τα Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια εκτελούν δύο σημαντικούς ρόλους: αφενός παρέχουν τη βοήθεια στα μέλη και αφετέρου συμβουλεύουν και επηρεάζουν τις κυβερνητικές πολιτικές για τη δημιουργία ενός πιο ευχάριστου επιχειρηματικού περιβάλλοντος (Bhuiyan&Latif, 2011).

Τα Επιμελητήρια, όπως αναφέρθηκε, καλούνται να υποβάλλουν προς την πολιτεία γνωμοδοτικές εισηγήσεις, σχετικά με το εμπόριο, την μεταποίηση και τις υπηρεσίες.

Επίσης συμμετέχουν στις επιτροπές και όργανα σχεδιασμού που συγκροτούνται για την υλοποίηση έργων υποδομής. Οφείλουν να μεριμνούν για την ανάπτυξη του εξαγωγικού εμπορίου και των λοιπών τομέων ενδιαφέροντος τους, με βασικό μέλημα την αύξηση της παραγωγικότητας. Εντός των αρμοδιοτήτων τους είναι και η τήρηση του Γενικού Εμπορικού Μητρώου, και πρέπει να ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες για την ανανέωσή του. Σε συνεργασία με άλλους φορείς, αναλαμβάνουν τη διαχείριση βιομηχανικών και ελεύθερων ζωνών, εμπορικών και εκθεσιακών κέντρων, σταθμών, λιμένων, εργαστηρίων ανάλυσης και εξέτασης εμπορευμάτων, αποθηκών κτλ. Έχουν την δυνατότητα να συνιστούν εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με σκοπό τη διαχείριση ευρωπαϊκών κονδυλίων, που θα διατεθούν στην ανάπτυξη, μέσω της διά βίου εκπαίδευσης, της κατάρτισης και των τεχνολογικών προσαρμογών (Ρέθεμνος Newsroom, 2017).

1.5. Η Οικονομία του Νομού Φλώρινας

Ο Νομός Φλώρινας, λόγω της γεωγραφικής του θέσης στα βορειοδυτικά σύνορα της χώρας και λόγω των χωρών με τις οποίες συνορεύει (Αλβανία, πρώην Γιουγκοσλαβία), καθώς και λόγω της σημαντικής του απόστασης από τα εμπορικά κέντρα της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη), παρέμεινε απομονωμένος από την βιομηχανική και τουριστική ανάπτυξη, μέχρι τη δεκαετία του 1990.

Ο Νομός Φλώρινας αντιμετώπισε, όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα, τις μεταβολές που προκάλεσε η διεθνοποίηση της παραγωγικής δραστηριότητας, την συμμετοχή της περιφέρειας στην οικονομική ανάπτυξη, την επίδραση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE), και τον μετασχηματισμό πολλών οικονομιών ειδικά των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η πορεία προς την ONE, απαίτησε την εφαρμογή προγράμματος για την δημιουργία μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς, που ξεκίνησε στις αρχές του 1993 και είχε σαν στόχο την κατάργηση των εμποδίων που παρουσιάζονταν στο εμπόριο, την εισαγωγή κεφαλαίου, το ανθρώπινο δυναμικό και τις υπηρεσίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της ελεύθερης εγκατάστασης, μετατρέπεται σε μία χώρα, αλλά ταυτόχρονα καταργούνται και όσες προστασίες εφαρμόζονταν στους κλάδους και τις αγορές. Η ένταση του ανταγωνισμού αποτελεί αναμενόμενο επακόλουθο, όπως και οι θετικές επιδράσεις στο βιοτικό επίπεδο των πολιτών, στην εφαρμογή καινοτομιών, στη δημιουργία αλλά και στην κατάργηση θέσεων εργασίας, και τέλος, κάτι που αφορά περιοχές όπως ο Νομός Φλώρινας, στην κατανομή των ήδη περιορισμένων πόρων του νομού.

Η πορεία προς την ΟΝΕ επέβαλε μεταξύ των άλλων και περιορισμούς στα κριτήρια σταθερότητας των χωρών, με αποτέλεσμα την αδυναμία της Ελλάδας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των πιο αδύναμων οικονομικά περιοχών για παραγωγή υποδομών. Αυτό προκαλεί ακόμα μεγαλύτερη απομάκρυνση των φτωχότερων περιοχών από το επίπεδο των πλουσιότερων, κάτι που ήταν εμφανές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία υιοθέτησε δράσεις του Ταμείου Συνοχής για να βοηθήσει τις χώρες με μικρότερο κατά κεφαλήν εισόδημα να ανταποκριθούν στις ανάγκες των υποδομών.

Οι αποφάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που καταργούν τα εμπόδια της εισαγωγής προϊόντων από χώρες του τρίτου κόσμου, αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα και ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η Κίνα και η Ινδία αναδείχθηκαν σε ισχυρούς εμπορικούς παίκτες, επιβαρύνοντας έντονα τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, οι οποίες πιέζονται να υιοθετήσουν νέες πρακτικές για να διεκδικήσουν είσοδο σε νέες αγορές (Βαρκασέλης Χ.Ν.)

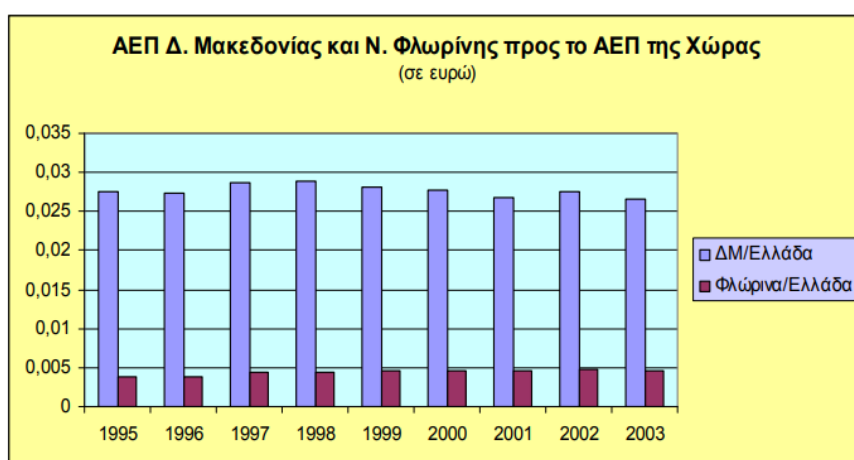
Παράλληλα, η κατάρρευση των σοσιαλιστικών πολιτικών στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων και η απελευθέρωση των μετακινήσεων, προκάλεσε θετικές εξελίξεις στον Νομό Φλώρινας, αφού την πρώτη άσχημη οικονομική περίοδο των χωρών αυτών, ακολούθησε μια περίοδος μεταλλαγής και ανάπτυξης. Δυστυχώς όμως για τον Νομό Φλώρινας, οι θετικές εξελίξεις δεν συμβάλλουν απόλυτα στην οικονομική του ανάπτυξη, λόγω των πολιτικών προβλημάτων και των εθνικιστικών αντιδράσεων με τη γειτονική του FYROM (Βαρκασέλης Χ.Ν.)

Σε αυτό το οικονομικό περιβάλλον, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν του Νομού (ΑΕΠ) υπερδιπλάστηκε την περίοδο 1995-2003. Το αντίστοιχο ΑΕΠ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αυξήθηκε την ίδια περίοδο, με μικρότερο όμως ρυθμό από αυτόν του Νομού Φλώρινας. Λόγω της άυξης του ΑΕΠ, το ποσοστό του ΑΕΠ του Νομού Φλώρινας σε σχέση με το συνολικό ΑΕΠ της χώρας αυξήθηκε από 0.37% στο 0.46%, όταν το αντίστοιχο περιφερειακό μειώθηκε από 2.7% σε 2.6%. Κατά τον ίδιο τρόπο, το ποσοστό του ΑΕΠ του νομού σε σχέση με το περιφερειακό αυξήθηκε από 13.5% σε 17.3 %.

Πίνακας 5:Συνολικό ΑΕΠ σε ευρώ

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ελλάδα	9.1872,4	100.135,4	109.467	111382,8	120.450,8	125.892,1	133.104,6	143.482,2	155.543,2
Δυτική Μακεδονία	2.536,1	2.735,2	3.147,5	3.215,8	3.394,1	3.482,8	3.574,3	3.942,5	4.139,4
Φλώρινα	343	376	482,4	495,9	544,3	580	604,1	683,3	716,3
ΑΕΠ Δυτ. Μακεδονίας ΑΕΠ Ελλάδας (σε%)	2,76	2,73	2,87	2,88	2,81	2,76	2,68	2,74	2,66
ΑΕΠ Φλώρινας/ ΑΕΠ Ελλάδας (σε %)	0,37	0,37	0,44	0,44	0,45	0,46	0,45	0,47	0,46
ΑΕΠ Φλώρινας/ΑΕΠ Δυτικής Μακεδονίας (σε %)	13,5	13,7	15,3	15,4	16,0	16,6	16,9	17,3	17,3

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Γράφημα 5: ΑΕΠ Δ. Μακεδονίας και Ν. Φλωρίνης προς το ΑΕΠ της Χώρας (σε ευρώ)

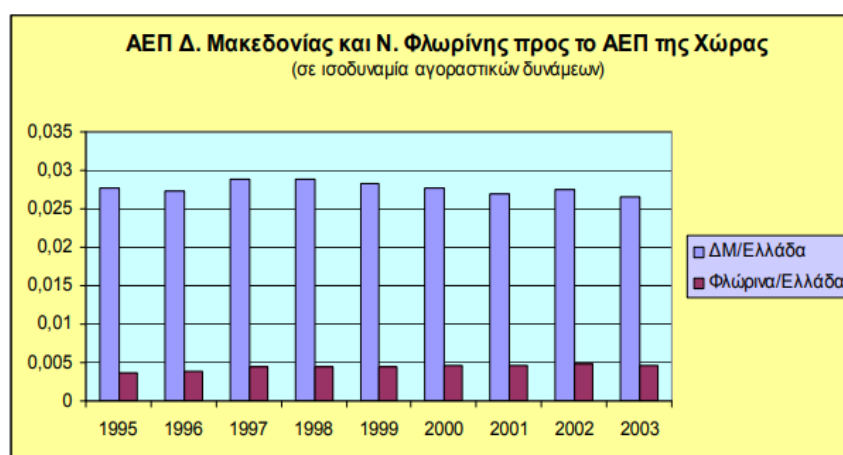
Εξετάζοντας τα δεδομένα του ΑΕΠ, εκφρασμένα σε ισοδυναμία αγοραστικής δύναμης, το ΑΕΠ του νομού ανέρχεται στα 900 περίπου εκ. ευρώ, με τον Νομό Φλώρινας να παρουσιάζει 180 εκ, παραπάνω όταν υπολογίζουμε τη θέση του Νομού και της χώρας.

Πίνακας 6: Συνολικό ΑΕΠ σε ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων

Συνολικό ΑΕΠ
(σε ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ελλάδα	119.504,9	125.384,2	134.042,6	140.261,5	147.864,3	159.645,4	167.214,2	182656,3	194390,1
Δυτική Μακεδονία	3.298,9	3.424,8	3.854,1	4.049,5	4.166,6	4.416,5	4.490,2	5018,9	5173,3
Φλώρινα	446,2	470,8	590,7	624,4	668,1	735,5	758,9	869,8	895,3
ΑΕΠ Δυτ. Μακεδονίας/ΑΕΠ Ελλάδας (σε %)	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,7	2,6	2,7	2,6
ΑΕΠ Φλώρινας/ΑΕΠ Ελλάδας (σε %)	0,37	0,37	0,44	0,44	0,45	0,46	0,45	0,47	0,46
ΑΕΠ Φλώρινας/ΑΕΠ Δυτικής Μακεδονίας (σε %)	13,5	13,7	15,3	15,4	16,03	16,5	16,9	17,3	17,3

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

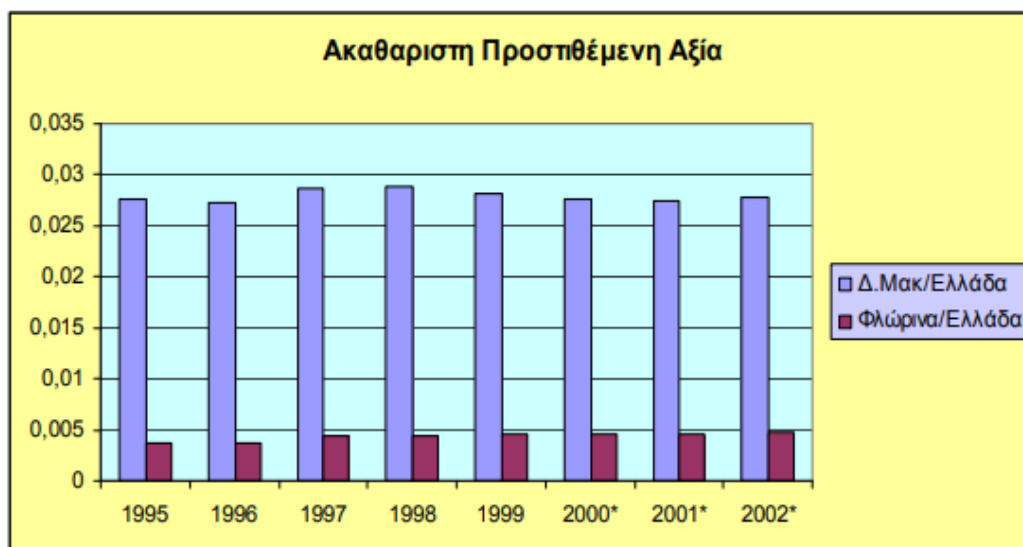

Γράφημα 6: ΑΕΠ Δ. Μακεδονίας και Ν. Φλωρίνης προς το ΑΕΠ της Χώρας (σε ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων)

Πίνακας 7: Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σε εκατομμύρια ευρώ)
Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
(σε εκατομμύρια ευρώ)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2001*	2002*
Σύνολο Ελλάδος	73.858	80.672	88.700	96.750	101.822	109.864	119.254	127.682
Δυτική Μακεδονία	2.039	2.204	2.550	2.793	2.869	3.043	3.275	3.555
Φλώρινα	276	303	391	431	460	505	549	605
ΣΑΠΑ Δυτικής Μακεδονίας/ΣΑΠΑ Ελλάδας (σε %)	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7
ΣΑΠΑ Φλώρινας/ΣΑΠΑ Ελλάδας (σε %)	0,37	0,37	0,44	0,44	0,45	0,46	0,46	0,47
ΣΑΠΑ Φλώρινας/ΣΑΠΑ Δυτικής Μακεδονίας (σε %)	13,5	13,7	15,3	15,4	16,03	16,6	16,7	17,03

Πηγή: ΕΣΥΕ

Γράφημα 7: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Στο Γράφημα 7, μπορούμε να δούμε την πορεία του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ευρώ από το 1995 έως το 2003. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας για την ίδια περίοδο αυξήθηκε από 8600 ευρώ σε 14100 ευρώ και του Νομού Φλώρινας από 6400 ευρώ σε 13100 ευρώ, δηλαδή σημειώνεται ένας υπερδιπλασιασμός του κατά κεφαλήν εισοδήματος στον Νομό Φλώρινας, δηλαδή το ΑΕΠ του Νομού αυξάνεται με πολύ μεγαλύτερο ρυθμό από τον αντίστοιχο της χώρας (Βαρκασέλης Χ.Ν.)

1.6. Η Πορεία του Νομού τον 20^ο Αιώνα

1.6.1. Αστικοποίηση της Ελλάδας

Οι ελληνικές πόλεις ακολούθησαν ένα περίπλοκο ιστορικό μονοπάτι λόγω διαφορετικών πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων, οι οποίοι επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την αστική τους ανάπτυξη. Η σταδιακή απελευθέρωση της ελληνικής επικράτειας, η απόπειρα ορθολογισμού και ευρωπαϊκοποίησης από το 1820 έως το 1930, η εγκατάσταση των προσφύγων σε μεγάλα αστικά κέντρα μετά την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το 1923, η συγκέντρωση στις πόλεις λόγω του ελληνικού εμφυλίου πολέμου τη δεκαετία του 1950 και η οικονομική ανάπτυξη στις δεκαετίες 1960 και 1970, οδήγησαν σε πολύπλευρους μετασχηματισμούς της αστικής μορφολογίας. Η κυριαρχία της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και των κανονισμών κτιρίων με συνεχείς τροποποιήσεις διαμόρφωσε και ανασχηματίζει τη σύγχρονη ελληνική πόλη, η οποία χαρακτηρίζεται από τη μαζική

ανοικοδόμηση μετά τη δεκαετία του 1960 στα υπάρχοντα αστικά συγκροτήματα (Οικονομου, 2016).

Καθ' όλη τη μεταπολεμική εποχή, το έδαφος της χώρας χωρίστηκε στις ακόλουθες διακριτές χωρικές ζώνες σχεδιασμού:

α) Αστικές περιοχές όπου η ανάπτυξη ρυθμίστηκε μέσω επίσημα εγκεκριμένου και εδαφικού οριοθετημένου πολεοδομικού σχεδίου.

β) Μνημεία εθνικής κληρονομιάς φυσικής ή πολιτιστικής σημασίας όπου η ανάπτυξη ήταν έντονα ρυθμιζόμενη.

γ) Το υπόλοιπο έδαφος όπου οι χρήσεις γης δεν είχαν καθοριστεί και στην οποία η ανάπτυξη γενικά επιτρέπεται.

Ένα εθνικό χωροταξικό πλαίσιο, με στόχο την παροχή στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών σύμφωνα με βασικούς κοινωνικούς ή περιβαλλοντικούς στόχους δεν δημιουργήθηκε ποτέ. Αντ' αυτού, μια σειρά πενταετών αναπτυξιακών σχεδίων διαμορφώθηκαν και υλοποιήθηκαν, αποτελούμενα κυρίως από μια προσπάθεια να υποστηρίξουν την ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα σε συγκεκριμένες περιοχές. Σε αυτό το πλαίσιο, αναμένονταν ανομοιόμορφες αναπτυξιακές τάσεις μέσω της διάχυσης που σχετίζεται με την ανάπτυξη. Στην απουσία ενός στρατηγικού χωρικού σχεδίου που ωθεί τη φυσική οργάνωση της επικράτειας της χώρας και τοπικών σχεδίων που ορίζουν τις χρήσεις γης σε περιστατικές περιοχές, οι πόλεις θα μπορούσαν να επεκταθούν μόνο σε περιοχές χωρίς προετοιμασία για να φιλοξενήσουν νέες δραστηριότητες και χρήσεις (Chorianopoulos et al, 2013).

Παρόλα αυτά, τέτοιες πιέσεις ανάπτυξης σε πολλές περιοχές, διευκολύνθηκαν και ενθαρρύνθηκαν προκειμένου να επιταχυνθεί η αστικοποίηση. Οι μεταπολεμικές πολιτικές πραγματικότητες στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα ταραχώδεις. Το χρονικό πλαίσιο μεταξύ του εμφυλίου πολέμου (1945-1949) και της στρατιωτικής δικτατορίας (1967-1974), μια σειρά αυταρχικών διοικήσεων, θόλωσαν τις διαδικασίες καθορισμού στόχων, ενώ η πολιτική νομιμότητα αναζητήθηκε κυρίως στα σύντομα οφέλη της ταχείας οικονομικής ανάπτυξης. Η αστικοποίηση εξυπηρετούσε αυτόν τον στόχο επαρκώς. Για παράδειγμα, στις δεκαετίες του 1950 και του 1960, οι επενδύσεις σε κατοικίες αντιπροσώπευαν το 40 τοις εκατό του ακαθάριστου συνόλου των ιδιωτικών επενδύσεων στη χώρα, ενώ άτυπη οικονομική δραστηριότητα στις αστικές περιοχές υπολογίστηκε στο 25% του ΑΕΠ με συντελεστή κόστους. Σε άλλα εξίσου ρεαλιστικά επίπεδα, στόχευε η προώθηση αυτοκατασκευασμένων ιδιοκατοικημένων κατοικιών κατά τον έλεγχο των πιέσεων αύξησης των μισθών που απέρρεαν από το

υψηλό κόστος στέγασης που οφείλονται σε ελλείψεις κατοικιών. Επίσης, η ανεκτικότητα από τις αντίστοιχες εθνικές και τοπικές αρχές μη προγραμματισμένων ή μη εξουσιοδοτημένων οικισμών, παρείχε μια προσωρινή λύση στις επείγουσες απαιτήσεις στέγασης των εσωτερικών μεταναστών, ενώ επέτρεψε την επακόλουθη πολιτική εκμετάλλευση του ζητήματος. Οι εθνικές εκλογές ήταν ένα συχνό φαινόμενο στην μεταπολεμική Ελλάδα, ως μέρος μιας προσπάθειας των αρχών να θεσπίσουν πολιτική συναίνεση μέσω εξάρτησης από κυβερνητικά μέρη που σχεδιάζουν αποφάσεις (Chorianopoulosetal, 2013).

1.6.2. Η Αστικοποίηση της Φλώρινας στην Αρχή του Αιώνα

Το 1910 εκδίδεται στην πόλη ο Εμπορικός Οδηγός του Ιγγλέση και ο οποίος αποτελεί μια κατάταξη των επαγγελματιών σε διάφορες κατηγορίες με αλφαβητική σειρά και με μόνο κριτήριο το επίθετό τους. Ο οδηγός αναφέρεται και στους Χριστιανούς και στους Μουσουλμάνους της πόλης, με στοιχείο κατάταξης το όνομα και την επαγγελματική ιδιότητα. Στο έγγραφο γίνεται σαφές ότι η καταγραφή έγινε με έγκριση του Οθωμανικού κράτους και της κυβέρνησης των Νεότουρκων και εντάσσεται στις διακηρύξεις τους περί ισονομίας των εθνοτήτων. Σε αυτήν την καταγραφή του 1910 παρουσιάζεται ο μεταποιητικός τομέας παραγωγής, ο οποίος αποτελείται από ένα πλήθος εργαστηρίων βιοτεχνικών προϊόντων. Σύμφωνα με τα μεγέθη, παρατηρείται η οικονομική κυριαρχία του χριστιανικού στοιχείου της περιοχής, καθώς σε σύνολο 179 επαγγελματιών που καταχωρούνται στον κατάλογο, 146 είναι Χριστιανοί και 33 είναι Μουσουλμάνοι (81% έναντι 19%). Οι Μουσουλμάνοι επίσης περιορίζονται στην εμπορία, ειδικά στην εμπορία σίτου, όπου σε αυτόν τον τομέα εμφανίζεται μόνο ένας χριστιανός, και την μεταποίηση του σιδήρου. Αυτό σημαίνει ότι οι Χριστιανοί ελέγχουν το 84% των οικονομικών συναλλαγών του μεταπρατικού τομέα, και αποτελούν τους φορείς της οικονομικής σύστασης στην κοινότητα. Αλλά και στον τομέα της παροχής υπηρεσιών, οι Τούρκοι περιορίζονται στην διατήρηση καφενείων, με αποτέλεσμα οι Χριστιανοί να ελέγχουν τις λοιπές υπηρεσίες. Το βασικό επιστημονικό πλεονέκτημα των Τούρκων αποτελούσε το δικηγορικό επάγγελμα, καθώς η κοινότητα βρισκόταν υπό την επιρροή του Τουρκικού δικαίου, το οποίο ήταν πολύπλοκο και καταγεγραμμένο στην Τουρκική γλώσσα (Ηλιάδου-Τάχου, 2004).

Σύμφωνα με τους εκλογικούς καταλόγους του 1928, γίνεται φανερό ότι ο πληθυσμός πλέον συμπεριλαμβάνει τους πρόσφυγες της Πελαγονίας, του Πόντου, της Μ. Ασίας,

της Θράκης, αλλά και από Εβραίους, οι οποίοι έχουν δημιουργήσει μια εβραϊκή κοινότητα στην πόλη. Η αποχώρηση του μουσουλμανικού στοιχείου έχει δημιουργήσει νέα δεδομένα στην ταξική διαστρωμάτωση, αλλά και στις οικονομικές σχέσεις. Ο εκλογικός κατάλογος περιλαμβάνει 1579 πολίτες, όπου προσδιορίζεται ο τόπος διαμονής, αλλά χωρίς να προσδιορίζεται ο τόπος καταγωγής. Παρόλα αυτά υπάρχουν στοιχεία για 1510 από τους 1579 πολίτες, με τους γηγενείς κατοίκους να αντιπροσωπεύουν το 45,49 των κατοίκων. Τα επαγγέλματα που καταγράφονται φαίνονται στον πίνακα 8 (Ηλιάδου-Τάχου, 2004).

Πίνακας 8: Τα επαγγέλματα με τη μεγαλύτερη συχνότητα στον παραγωγικό ιστό της πόλης (Ηλιάδου-Τάχου, 2004).

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Έμποροι	30,12%
Μεταποίηση	21,40%
Εργάτες	16,72%
Γεωργοί	13,89%
Υπάλληλοι	7,29%
Υπηρεσίες	6,59%
Κτηματίες	1,84%
Κτιριακές εργασίες	0,77%
Ιατροί	0,56%
Φοιτητές	0,3%
Χρηματιστικά επαγγέλματα	0,21%
Δημοσιογράφοι	0,14%

Το 1934 Ιδρύεται το Ελληνικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΕΒΕ) Φλώρινας. Στον β' παγκόσμιο πόλεμο η Φλώρινα αποτελεί βασική γραμμή άμυνας και ένα από τα μέτωπα στο οποίο κερδήθηκαν μάχες απέναντι στους Ιταλούς, ενώ κατά τον εμφύλιο πόλεμο, η περιοχή, ειδικά ο Γράμμος και το Βίτσι, αποτέλεσαν θέατρο των μαχών (Στεμπίλης, Επίσκεψη στον ιστότοπο 20/11/2020).

1.6.3. Περίοδος 1960-1967

Σύμφωνα με την απογραφή του 1961, στον Νομό κατοικούσαν 67300 κάτοικοι, και από αυτούς το 17, 7% (δηλαδή 11900 άνθρωποι) κατοικούσαν στις αστικές περιοχές, 6000 άτομα σε ημιαστικές, ενώ το κύριο μέρος του πληθυσμού (73,4% ή 49400 κάτοικοι) κατοικούσε σε αγροτικές περιοχές. Την εποχή εκείνη, ως μοναδική αστική περιοχή χαρακτηρίζεται η πόλη της Φλώρινας, ενώ στον υπόλοιπο Νομό αναφέρονται δυο ημιαστικές περιοχές (Σκυθιώτης, 2016).

Ενώ στην υπόλοιπη Ελλάδα, σημειώνονται υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης, δεν φαίνεται αυτό να επηρεάζει τον πληθυσμό και το χειρότερο βιοτικό επίπεδο αποτελεί κανόνα για τους αγροτικούς πληθυσμούς, άρα και για την Φλώρινα, καθώς ο κύριος όγκος του πληθυσμού της είναι αγροτικός. Η απογραφή του 1961 αποκαλύπτει ότι το 41,2 των σπιτιών δεν διαθέτει χώρο κουζίνας, το 98% δεν διαθέτει λουτρό, το 77,8% δεν διαθέτει σύνδεση με το ηλεκτρικό ρεύμα, ενώ το 11,5% των σπιτιών δεν διαθέτει τουαλέτα. Επιπλέον, τα μισά από τα νοικοκυριά δηλώνουν ότι η οικογένεια κατοικεί σε ένα δωμάτιο, ενώ το 60,1% των νοικοκυριών προμηθευόταν πόσιμο νερό από δημόσια βρύση, με μόνο το 14,2% να δηλώνει ότι υπήρχε βρύση εντός της οικίας. Στην συγκεκριμένη απογραφή, το 63,8% του πληθυσμού του νομού δήλωναν οικονομικά ενεργοί (έναντι του 77% του μέσου όρου της Ελλάδας), αλλά με χαμηλά επίπεδα ανεργίας (4,8%) με την ανεργία στους νέους να φτάνει μόλις το 1,2%. Η μεγάλη πλειοψηφία των οικονομικά ενεργών κατοίκων (75,6%) ασχολείται εκείνη την περίοδο με την πρωτογενή παραγωγή, το 11% με τη δευτερογενή και το 11,4% με την τριτογενή. Αν και το 75,6% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού δήλωνε ότι η κύρια απασχόλησή του αφορούσε στην πρωτογενή παραγωγή, μόνο 4 στους 10 αγρότες είχαν ιδιόκτητη εκμεταλλεύσιμη γη ή δικά τους ζώα. Από αυτά τα δεδομένα, είναι φανερή η ανισομερής οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα την εποχή και την φτώχεια του αγροτικού πληθυσμού στη Φλώρινα (Σκυθιώτης, 2016).

Στην περιοχή επικρατεί χαμηλή παιδαγωγική κατάσταση, ενώ οι περισσότεροι μιλούσαν μια γλώσσα που λεγόταν σλαβομακεδονική. Η απογραφή του 1961, έδειξε επίσης ότι η πλειοψηφία των κατοίκων ήταν είτε αγράμματοι, είτε δεν είχαν τελειώσει το δημοτικό (συνολικό ποσοστό 64,4%) ή 2 στους τρεις κατοίκους. Οι υπόλοιποι «μορφωμένοι κάτοικοι» σημείωναν ελάχιστα ποσοστά αποφοίτων ανώτατων σχολών (μόλις το 1%), ενώ το 31,1 % ήταν απόφοιτοι δημοτικού. Ο πληθυσμός της δεκαετίας του 60 στη Φλώρινα, εγκλωβισμένος σε ένα ιδιαίτερα χαμηλό βιοτικό και εκπαιδευτικό επίπεδο, αναζητά διέξοδο στη μετανάστευση (Σκυθιώτης, 2016).

Τη δεκαετία 1961-1971 που σημειώνεται το μεταναστευτικό ρεύμα εξόδου από τη χώρα, ο Νομός καταγράφει σημαντική αρνητική μεταβολή πληθυσμού κατά 22 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, πληθυσμό που δεν έχει καταφέρει να αναπληρώσει

μέχρι σήμερα. Το εργατικό δυναμικό του νομού μεταναστεύει και στα μεγάλα αστικά κέντρα της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας (Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, 2007).

Το 1961 ιδρύεται το «Οικονομικό Γυμνάσιο της Φλώρινας» σε ένα διώροφο κτίριο, που μέχρι το 1913 αποτελούσε Βουλγαρικό σχολείο (Andreou&Kasvikis, 2018). Οι εκλογές του Φλεβάρη του 1964 (οι τελευταίες πριν την χούντα) κινούνται στην κατεύθυνση της εξασφάλισης απόλυτης πλειοψηφίας από την ΕΚ και της κατάκτησης της αυτοδυναμίας στο Κοινοβούλιο. Επίσης, χαρακτηρίζονται από τον εκλογικό ελιγμό της ΕΔΑ που στα πλαίσια της συμμετοχής της στον Ανένδοτο, δεν κατεβάζει υποψηφίους στις λεγόμενες 24 «άγονες περιοχές», σε εκείνες τις περιοχές δηλαδή όπου έκρινε αδύνατο να αποσπάσει βουλευτική έδρα, ενώ ταυτόχρονα δίνει γραμμή υποστήριξης του ψηφοδέλιου της ΕΚ. Μία από αυτές τις περιοχές ήταν και ο Νομός Φλώρινας. Τα αποτελέσματα στον Νομό Φλώρινας ήταν τα εξής: η εκλογική συνεργασία ΕΡΕ και Κόμματος Προοδευτικών λαμβάνει το 50,17% των ψήφων, η ΕΚ το 43,45% και ο ανεξάρτητος – πρώην κεντρώος υποψήφιος – Χ. Αλτίνης το 6,36%. Το ποσοστό του Κέντρου το 1964 αποτελεί σχεδόν το άθροισμα των ποσοστών Ε.Κ. (35,57%) και ΕΔΑ (6,26%) στις προηγούμενες εκλογές του 1963, ενώ η Δεξιά αποδυναμώνεται ελαφρώς κατά 4% (Σκυθιώτης, 2016).

1.6.4. Περίοδος 1967-1974

Ιστορικά, την περίοδο της δικτατορίας, είχε αποφασιστεί η ιδεολογική διαχείριση της «δύσκολης» Φλώρινας. Ο διορισμός του Αυγουστίνου Καντιώτη (1967), ως επισκόπου Φλώρινας, από την Ιερή Σύνοδο των Ελλήνων, είχε ως σκοπό την ολοκλήρωση του εξελληνισμού της περιοχής και την εκκαθάριση κάθε πολιτιστικού στοιχείου που μπορούσε να θεωρηθεί ως επιβλαβές. Αυτά τα προσβλητικά στοιχεία θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως οτιδήποτε θεωρείται αντίθετο με το δόγμα της «Ελλάδας των Ελλήνων Χριστιανών». Η βία που απευθύνθηκε σε οτιδήποτε μη Ελληνικό ήταν πολύπλευρη. Εκτός από τη λεκτική βία, τους αφορισμούς και τις συνεχείς κατάρεις, έγινε προσπάθεια κατεδάφισης μνημείων και αντικατάστασής τους από νέα (Andreou&Kasvikis, 2018).

Το 1967 ιδρύεται Ζωολογικός Κήπος. Συγχρόνως καταργείται το Τμήμα Νηπιαγωγών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Φλώρινας. Το 1968 διενεργείται δημοψήφισμα για το Νέο Σύνταγμα της Χούντας. Τα αποτελέσματα της πόλης της

Φλώρινας είναι: ΝΑΙ 5607, ΟΧΙ 323, Άκυρα 23. Το 1972, σταυρός ύψους 25 μέτρων στήνεται στο ύψωμα Κούλα (Κούτρας& Μάνου, 2005).

1.6.5. Περίοδος 1974-1981

Η λειτουργία του ατμοηλεκτρικού σταθμού στο δήμο Φιλώτα, δημιουργεί έναν εντυπωσιακό ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού κατά 9, 6% . Η περιοχή συγκεντρώνει και άλλα καλά χαρακτηριστικά, όπως καλή οδική σύνδεση με τα υπόλοιπα κέντρα της περιοχής (Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, 2007).

Στις εκλογές που θα γίνουν μετά την πτώση της χούντας στις 17 Νοέμβρη 1974 υπό την κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Κ. Καραμανλή και με νέους πολιτικούς σχηματισμούς όπως η Νέα Δημοκρατία, το ΠΑΣΟΚ, η ΕΑΡ, η Δεξιά ενισχύεται κατά 20% περίπου, το Κέντρο αποδυναμώνεται κατά 18%, ενώ η Αριστερά παραμένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα με μια μικρή μείωση της τάξης του 2% περίπου. Την ίδια πορεία σχεδόν ακολουθεί και η μεταβολή των τοπικών εκλογικών επιρροών από τις εκλογές του 1964 σ' αυτές του 1974. Συγκεκριμένα, η Δεξιά ενισχύεται κατά 21% περίπου, ενώ το Κέντρο αποδυναμώνεται κατά περίπου 25% (Σκυθιώτης, 2016).

Άλλα σημαντικά γεγονότα της περιόδου είναι ότι το 1974 οι Πρέσπες ανακηρύσσονται με Προεδρικό Διάταγμα «Εθνικός Δρυμός». Στο δημοψήφισμα για το πολίτευμα της χώρας, τα αποτελέσματα της πόλης της Φλώρινας είναι: Αβασίλευτη Δημοκρατία 3264, Βασιλευόμενη Δημοκρατία 2078. Το 1975 ιδρύεται η 'Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας'. Στα πλαίσιά της ιδρύεται το 'Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης' και η 'Πινακοθήκη Φλωρινιωτών Καλλιτεχνών'. Το 1980 θεμελιώνεται το Διοικητήριο της Φλώρινας και ιδρύεται 'Κινηματογραφική Λέσχη' Φλώρινας (Κούτρας&Μάνου, 2005).

1.6.6. Περίοδος 1981-1996 ΠΑΣΟΚ (Ανδρέας Παπανδρέου)

Για πολλούς, η δεκαετία 1981-1991 θεωρείται ως η δεκαετία που έβγαλε πολλούς Έλληνες από την οικονομική καχεξία. Αν και έγιναν υπερβολές, μεγάλα στρώματα του Ελληνικού πληθυσμού βγήκαν από την κοινωνική αφάνεια (Ηχώλογιο, 23/02/2019).

Το 1987 αρχίζει αγώνας για την παραμονή της Παιδαγωγικής Ακαδημίας στη Φλώρινα και συγχρόνως ιδρύεται η Εταιρία Γραμμάτων και Τεχνών. Το 1988 ιδρύεται η Δημόσια Βιβλιοθήκη Φλώρινας που ονομάζεται «Βασιλική Πιτόσκα –

Βρανά». Το 1989 ιδρύεται το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης με έδρα τη Φλώρινα και το ακαδημαϊκό έτος 1990-91 λειτουργεί για πρώτη χρονιά. Το 1991 ιδρύεται και λειτουργεί το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο. Το 1992 καθιερώνονται οι ετήσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επωνυμία «Πρέσπες». Το 1993 ιδρύεται το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών και ταυτόχρονα η Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης με έδρα τη Φλώρινα. Το 1995 η Εθνική Πινακοθήκη δωρίζει στην πόλη την συλλογή έργων δωρεάς νεοελλήνων καλλιτεχνών «Φόρος τιμής στο Γκρέκο» (Κούτρας& Μάνου, 2005).

Η «Φωνή της Φλώρινας» και το «Έθνος» μάχονταν χωρίς σταματημό μέχρι το 1989, για να ιδρυθεί το ΠΤ (Παιδαγωγικό τμήμα) ως παράρτημα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

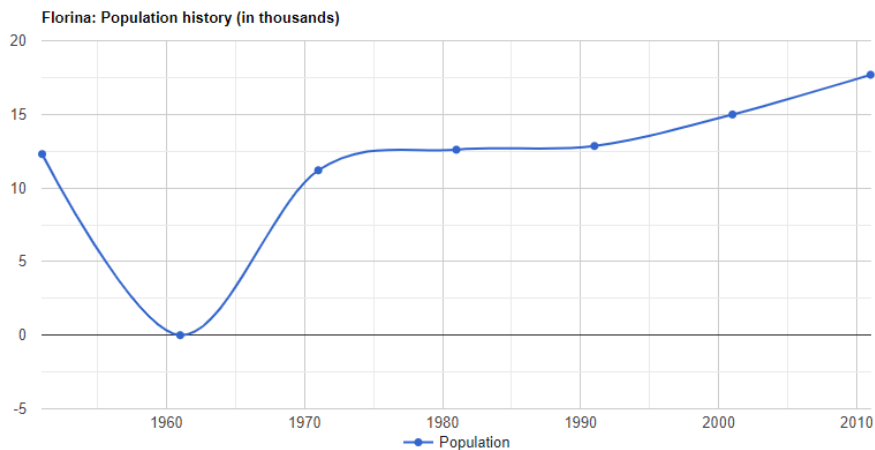
Το ΠΑΣΟΚ θεωρείται υπεύθυνο για την πνευματική ανάπτυξη του νομού, καθώς με το άρθρο 46 του Ν. 1268/1982 ιδρύθηκαν τα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης και τα Παιδαγωγικά Τμήματα Νηπιαγωγών στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Ιωαννίνων, Θράκης και Κρήτης, ενώ με το Π.Δ. 320/1983 επιλύθηκαν οργανωτικά και λειτουργικά ζητήματα και ρυθμίστηκαν οι μεταβατικές διατάξεις που αφορούσαν τις Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Σύμφωνα με το νόμο δεν προβλεπόταν η ίδρυση ΠΤ εκτός των πόλεων-εδρών των Πανεπιστημίων και σε αυτή τη θέση ήταν κάθετη η ΔΟΕ, η οποία δεν επιθυμούσε να διακινδυνέψει τα κεκτημένα. Τελικά, με το Π.Δ. 544/1989, ιδρύθηκε το Παιδαγωγικό Τμήμα στη Φλώρινα ως παράρτημα του Αριστοτελείου Πανεπιστήμιου, στις κτιριακές εγκαταστάσεις της Παιδαγωγικής Ακαδημίας (Τάχου-Ηλιάδου, Καλεράντε & Τσιγγένη, 2014).

Το 1991 το επίπεδο εκπαίδευσης του νομού είναι ανάλογο με αυτό της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ωστόσο υπολείπεται του μορφωτικού επιπέδου που παρατηρείται στο σύνολο του Ελληνικού πληθυσμού. Παρατηρείται μικρότερη ποσοστιαία συμμετοχή του πληθυσμού, όσον αφορά κυρίως στους κατόχους μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων, αλλά και πτυχιούχων ανώτατων σχολών (Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, 2007).

1.6.7. 1996-2004 ΠΑΣΟΚ (Σημίτης)

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, κατά την πορεία της δημιουργίας ενιαίας εσωτερικής αγοράς, η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να βοηθήσει τις χώρες που παρουσίαζαν λιγότερη ανάπτυξη, υιοθέτησε τα Κοινοτικά πλαίσια στήριξης, ώστε να επιταχυνθεί η οικονομική σύγκλιση των περιφερειών. Σε αυτό το εθνικό και διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, ο Νομός Φλώρινας παρουσίασε σημαντική βελτίωση της οικονομικής του θέσης. Το συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) του Νομού υπερδιπλασιάστηκε κατά την περίοδο 1995-2003. Το συνολικό ΑΕΠ του Νομού ανέρχονταν στα 343 εκατ. ευρώ το 1995 και αυξήθηκε στα 716.3 εκατ. το 2003. Το ΑΕΠ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αυξήθηκε επίσης, με μικρότερο όμως ρυθμό σε σχέση με αυτό του Νομού Φλώρινας, καθώς από τα 2.536 εκατ. ευρώ έφτασε στα 4.139 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχη ήταν και η αύξηση του ΑΕΠ της χώρας με ρυθμό επίσης μικρότερο του νομού (από 91.872 εκατ. ευρώ σε 155.543 εκατ. ευρώ). Λόγω της σημαντικής αύξησης του ΑΕΠ του Νομού, το μερίδιο του Νομού Φλώρινας, τόσο στο γενικό ΑΕΠ της χώρας, όσο και στο περιφερειακό ΑΕΠ αυξήθηκε. Το μερίδιο νομαρχιακού ΑΕΠ προς το εθνικό αυξήθηκε από 0.37% στο 0.46% (όταν το περιφερειακό μειώθηκε από 2.7% σε 2.6%). Αντίστοιχα, το μερίδιο του νομαρχιακού ΑΕΠ στο περιφερειακό αυξήθηκε από 13.5% σε 17.3%. Η αυξητική πορεία της συμμετοχής του νομαρχιακού στο εθνικό και στο περιφερειακό είναι συνεχής, χωρίς διακυμάνσεις (Βαρκασέλης).

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας, εκφρασμένο σε Ευρώ, αυξήθηκε την περίοδο 1995-2003 από 8600 ευρώ στα 14100 ευρώ. Αντίστοιχα το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του νομού αυξήθηκε από 6400 σε 13100 την ίδια περίοδο. Παρατηρείται δηλαδή υπερδιπλασιασμός του κατά κεφαλήν εισοδήματος, ρυθμός που είναι υψηλότερος από τον αντίστοιχο της χώρας. Αποτέλεσμα της διαφορικής ταχύτητας αύξησης του κατά κεφαλήν εισοδήματος του νομού Φλώρινας, είναι η σύγκλιση του κατά κεφαλήν εισοδήματος του νομού προς τον εθνικό μέσο όρο. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του νομού αντιστοιχούσε στο 74% του εθνικού μέσου όρου κατά το τέλος του 1995 και έφτασε στο 93% κατά το έτος 2003. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εκφρασμένο σε ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων ανερχόταν σε 8345 ευρώ το 1995, φτάνοντας στα 16400 το 2003. Επομένως, είτε μετρώντας σε ευρώ είτε σε ισοδυναμία αγοραστικής δύναμης, παρατηρείται πραγματική σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου του νομού, προς τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο (Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, 2007).

Γράφημα 8: Η μεταβολή του πληθυσμού του νομού Φλώρινας (<http://population.city/greece/florina/>)

- [1951-1961] **-100** %/έτος
- [1961-1971] **-100** %/έτος
- [1971-1981] **+1.18** %/έτος
- [1981-1991] **+0.2** %/έτος
- [1991-2001] **+1.55** %/έτος
- [2001-2011] **+1.67** %/έτος

Μεγάλη αλλαγή παρατηρείται στη μεταναστευτική κίνηση του νομού αυτήν την περίοδο, καθώς ο αριθμός των ξένων υπηκόων πολλαπλασιάζεται για να φτάσει να αποτελεί το 4% του εκτιμώμενου πληθυσμού του νομού. Η συντριπτική πλειοψηφία των νεοεισερχόμενων προέρχεται από την Αλβανία (92,7%) και σε αυτήν την προσέλευση των μεταναστών από Αλβανία οφείλεται και η αύξηση του συνόλου των μεταναστών στο Νομό Φλώρινας (Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, 2007).

2. Κεφάλαιο. Μεθοδολογία

2.1. Ερευνητικός σκοπός-ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό να μελετήσει το είδος των επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Φλώρινας, που ιδρύθηκαν την χρονική περίοδο 1960-2004, όσον αφορά την νομική μορφή τους, αλλά και να διερευνήσει τον ρόλο του τοπικού Εμπορικού Επιμελητηρίου. Με βάση τον σκοπό της μελέτης διατυπώνονται παρακάτω τα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιες οι συνήθειες επιχειρήσεις που ιδρύθηκαν στην ευρύτερη περιοχή της Φλώρινας την περίοδο 1960-2004, όσον αφορά την νομική μορφή τους;
2. Ποιες διαφοροποιήσεις παρατηρήθηκαν με την πάροδο του χρόνου, όσον αφορά την νομική μορφή των επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν στην ευρύτερη περιοχή της Φλώρινας την περίοδο 1960-2004;
3. Πότε ιδρύθηκε το Εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας και ποιος ο τρόπος λειτουργίας του;
4. Ποιοι οι στόχοι/δράσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Φλώρινας στο παρόν και παρελθόν;
5. Ποια η συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Φλώρινας στην ζωή της πόλης και του νομού;
6. Ποια είδη επιχειρήσεων άντεξαν με την πάροδο του χρόνου και ποιά τα παρεχόμενα κίνητρα από την πολιτεία για την δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων;

2.2. Σχεδιασμός έρευνας

Διεξήχθησαν 2 έρευνες, μία ποσοτική με δευτερογενή δεδομένα και μία πρωτογενής με διεξαγωγή συνεντεύξεων. Η ποσοτική έρευνα με δευτερογενή δεδομένα κρίνεται ο κατάλληλος σχεδιασμός καθώς τα αντικειμενικά στοιχεία για το είδος των επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν, το έτος ίδρυσης και την περιοχή, είναι καταχωρημένα σε συγκεκριμένη βάση δεδομένων. Με την χρήση της ποσοτικής έρευνας απαντήθηκαν τα πρώτα 2 ερευνητικά ερωτήματα. Η πρωτογενής έρευνα με χρήση συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα 3-6, σε δείγμα Προέδρων ή πρώην Προέδρων του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Φλώρινας. Ο σχεδιασμός της ποιοτικής έρευνας, με χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων, που δεν είναι καθοδηγητικές αλλά αφήνουν ελεύθερο τον

συμμετέχοντα να εκφράσει την άποψη του, κρίνεται κατάλληλος, προκειμένου ο ερευνητής να αντλήσει περισσότερη πληροφορία για το υπομελέτη θέμα αλλά και να αναδειχτούν φαινόμενα και καταστάσεις που δεν μπορούν να προβλεφθούν (Ιωσηφίδης 2003).

2.3. Δείγμα

Στην ποσοτική έρευνα, οι μεταβλητές ήταν η περιοχή στέγασης, το έτος ίδρυσης και η νομική μορφή. Μελετήθηκαν συνολικά 5977 επιχειρήσεις, η πλειοψηφία των οποίων από την περιοχή της Φλώρινας. Οι περισσότερες επιχειρήσεις ιδρύθηκαν την περίοδο 1982-2004 και η συντριπτική πλειοψηφία ήταν ατομικές. Στην ποιοτική έρευνα, το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 2 άτομα, ένας Πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου και ένας Πρώην Πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου. Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει τις ιδιότητες των δύο συμμετεχόντων της έρευνας και τους αντίστοιχους συμβολισμούς των συνεντευξιαζόμενων

Πίνακας 9:Ιδιότητες συμμετεχόντων

Συνεντευξιαζόμενος	Διεύθυνση
Σ1	Πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου
Σ2	Πρώην Πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου

2.4. Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Για την ποιοτική έρευνα χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο 12 ερωτήσεων, χωρισμένο σε 4 θεματικούς άξονες, σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα 3-6. Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει τους 4 θεματικούς άξονες που αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα καθώς επίσης και τις αντίστοιχες ερωτήσεις. Συγκεκριμένα μελετήθηκαν οι άξονες: Ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου (3 ερωτήσεις) , Στόχοι/δράσεις στο παρόν και παρελθόν (2 ερωτήσεις) , Συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό (5 ερωτήσεις) και Δια βίου Επιχειρήσεις και Κίνητρα από την πολιτεία (2 ερωτήσεις).

Πίνακας 10:Θεματικοί άξονες

Θεματικοί άξονες	Ερωτήσεις
1)Ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου	1)Πότε και γιατί ιδρύεται το εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας; 2)Υπάρχει συσχέτιση με οικονομικά και ιστορικά γεγονότα που συνέβαλαν στην ίδρυση των εμπορικών επιμελητηρίων όπως και του Εμπορικού Επιμελητήριο Φλώρινας; 3)Ποιες οι περίοδοι λειτουργίας του Επιμελητηρίου;
2)Στόχοι/δράσεις στο παρόν και παρελθόν	1)Ποιους στόχους έχει θέσει το Επιμελητήριο, τότε, αν γνωρίζεται αλλά και τώρα; 2)Ποιες οι δράσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου παλαιότερα και τώρα;
3)Συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό	1)Πως συμβάλλει η ίδρυση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης; 2)Ποιες είναι οι προοπτικές του Εμπορικού Επιμελητηρίου για το μέλλον, με ποιες δράσεις μπορεί αυτό να επιτευχθεί; 3)Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νόμου; 4)Ποιες οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με την τοπική κοινωνία; 5) Πως θα αξιολογούσατε την ίδρυση, την ύπαρξη και τη συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε όλο το Νομό;
4) Δια βίου επιχειρήσεις και κίνητρα από την πολιτεία	1) Κατά την εμπειρία σας ποιο είναι το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων; 2)Ποια κίνητρα δόθηκαν από την πολιτεία για τη δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων;

2.5. Μέθοδοι ανάλυσης

Για την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό Microsoft Office Excel 2016 και το στατιστικό πρόγραμμα IBMSPSS 24. Οι μεταβλητές παρουσιάστηκαν με συχνότητες και ποσοστά. Η γραφική απεικόνιση έγινε με ραβδογράμματα και με διαγράμματα χρονικής εξέλιξης.

Η ανάλυση των συνεντεύξεων έγινε με την μέθοδο της θεματικής ανάλυσης η οποία πραγματοποιείται σε 6 στάδια, τα οποία είναι

1. Εξοικείωση με τα δεδομένα,
2. Κωδικοποίηση δεδομένων,
3. Αναζήτηση θεμάτων,
4. Αναθεώρηση των θεμάτων,
5. Ορισμός και ονομασία των θεμάτων και

6. Ανάλυση των δεδομένων (Braun & Clarke, 2006).

2.6. Ηθικά Ζητήματα

Ο ερευνητής τήρησε τα ηθικά ζητήματα τα οποία σχετίζονται με την φύση της έρευνας αλλά και με την ψυχολογία των συμμετεχόντων (Koocher, & Keith-Spiegel, 1998). Συγκεκριμένα:

- ❖ Ο ερευνητής ζήτησε έγκριση για την διεξαγωγή της έρευνας από τον επόπτη και τον ιδρυματικό φορέα
- ❖ Οι συμμετέχοντες της έρευνας ενημερώθηκαν για τον ερευνητικό σκοπό της έρευνας, ότι η συμμετοχή τους είναι ανώνυμη και εθελοντική και ότι τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για όφελος της επιστημονικής κοινότητας.
- ❖ Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν ότι έχουν το δικαίωμα αποχώρησης από την έρευνα, κατά την διάρκεια της ή μετά το πέρας της.
- ❖ Τα δεδομένα συλλέχτηκαν με την συγκατάθεση των συμμετεχόντων.

2.7. Αξιοπιστία δεδομένων

Τα δεδομένα των συνεντεύξεων ελέγχθηκαν ως προς την αξιοπιστία της ερμηνείας που έδωσε ο ερευνητής, με συζήτηση σε 2^ο στάδιο μετά το πέρας της διαδικασίας της συνέντευξης, προκειμένου να εξακριβωθεί ότι το νόημα που απέδωσε ο ερευνητής ταυτίζεται με αυτό που ήθελαν να δηλώσουν οι συμμετέχοντες (Fives & Buehl, 2012).

3. Κεφάλαιο. Αποτελέσματα

3.1. Ποσοτικά δεδομένα

3.1.1. Διάταξη επιχειρήσεων κατά χρονολογική σειρά

Η ταξινόμηση των επιχειρήσεων κατά χρονολογική σειρά έγινε με βάση τα ακόλουθα βήματα

- Στην στήλη «Ημερομηνία ίδρυσης», επιλέχτηκε η επιλογή Δεδομένα → Κείμενο σε στήλες → Οριοθετημένο → Άλλο → Επόμενο → Τέλος.

Συνεπώς η στήλη όπου αναγραφόταν η ημερομηνία δημιούργησε 3 στήλες όπου η 1^η αναφέρεται στην ημέρα, η 2^η στον μήνα και η 3^η στο έτος. Στις στήλες δίνουμε τις ανάλογες ονομασίες. Επιλέχτηκαν όλα τα δεδομένα να έχουν γενική μορφή (απαραίτητο γιατί σε κάποιες περιπτώσεις υπήρχε μορφή ημερομηνίας και δεν φαινόταν οι αριθμοί).

Στην συνέχεια ολοκληρώνουμε την διαδικασία με τα ακόλουθα βήματα

- Επιλέγουμε όλα τα δεδομένα και μετά Δεδομένα → Στήλη: Ταξινόμηση κατά χρονιά, Σειρά: Από το μικρότερο προς το μεγαλύτερο → OK.

Έτσι τα δεδομένα μας είναι ταξινομημένα κατά χρονολογική σειρά.

3.1.2. Διάταξη δεδομένων κατά αύξουσα σειρά

Στο αρχείο δεδομένων που έχουμε ήδη δημιουργήσει και στη διπλανή στήλη (από δεξιά) που αναφέρεται στα χρόνια στο κελί που αναφέρεται στην 1^η παρατήρηση ακολουθούμε τα επόμενα βήματα

- =Χρόνια*365 + Μήνες*12 + Ημέρες.

Έτσι έχουμε υπολογίσει τις μέρες μ.Χ που έχουν περάσει όταν δημιουργήθηκε η επιχείρηση της 1^{ης} παρατήρησης. Σέρνουμε το κελί προς τα κάτω και έχουν υπολογιστεί οι μέρες μ.Χ. που έχουν περάσει όταν δημιουργήθηκαν όλες οι επιχειρήσεις. Την νέα στήλη την ονομάζουμε Μέρες μ.Χ. Στην συνέχεια ολοκληρώνουμε την διαδικασία με τα ακόλουθα βήματα

- Επιλέγουμε όλα τα δεδομένα και μετά Δεδομένα → Στήλη: Ταξινόμηση κατά μέρες μ.Χ., Σειρά: Από το μικρότερο προς το μεγαλύτερο → ΟΚ.

Έτσι τα δεδομένα μας είναι ταξινομημένα κατά αύξουσα σειρά.

3.1.3. Να γίνει παρουσίαση της νομικής μορφής των εταιρειών σε κάθε χρονιά

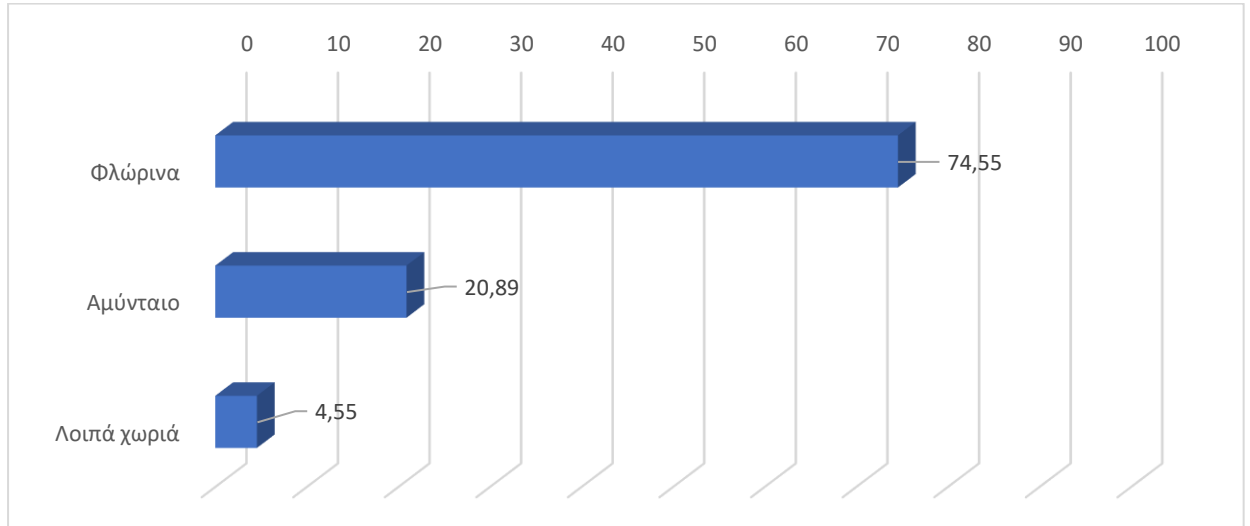
Τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν και περάστηκαν σε βάση δεδομένων του SPSS. Ο Πίνακας 11 (Γραφήματα 9-11) παρουσιάζουν την περιοχή που στεγάζονται οι εταιρείες, τα έτη ίδρυσης και την νομική μορφή της επιχείρησης.

Σχετικά με την περιοχή στέγασης, προκύπτει ότι το 74,55% (N=4456) των επιχειρήσεων εδρεύουν στην Φλώρινα, το 20,89% (N=1249) στο Αμύνταιο και το 4,55% (N=272) σε λοιπά χωριά. Αναφορικά με το έτος ίδρυσης, προκύπτει ότι το 39,87% (N=2383) ιδρύθηκαν την περίοδο 1982-1996, το 26,02% (N=1555) το 1997-2004, το 14,05% (N=840) το 1960-1967, το 11,34% (N=678) το 1975-1981 και το 8,72% (N=521) το 1968-1974. Όσον αφορά την νομική μορφή της επιχείρησης, προκύπτει ότι το 85,24% (N=5095) είναι ατομικές επιχειρήσεις και το 12,48% (N=746) ομόρρυθμες. Οι υπόλοιπες περιπτώσεις συγκεντρώνουν ποσοστά μικρότερα του 1% η κάθε μία. Συγκεκριμένα οι ετερόρρυθμες εταιρείες συγκέντρωσαν 0,50% (N=30), τα υποκαταστήματα (ΕΕ, ΟΕ, ΑΕ, ΕΠΕ, Ατομική) 0,45% (N=27), οι εταιρείες σχετικές με την κοινωνία 0,40% (N=24), οι ΑΕ 0,38% (N=23), οι ΕΠΕ 0,35% (N=21), οι εταιρείες σχετικές με την κοινοπραξία 0,10% (N=6), οι συνεταιρισμοί 0,05% (N=3) και άλλες μορφής εταιρείες (κοινοτική, κερδοσκοπική, ΙΚΕ, κεφάλαια) 0,03% (N=2).

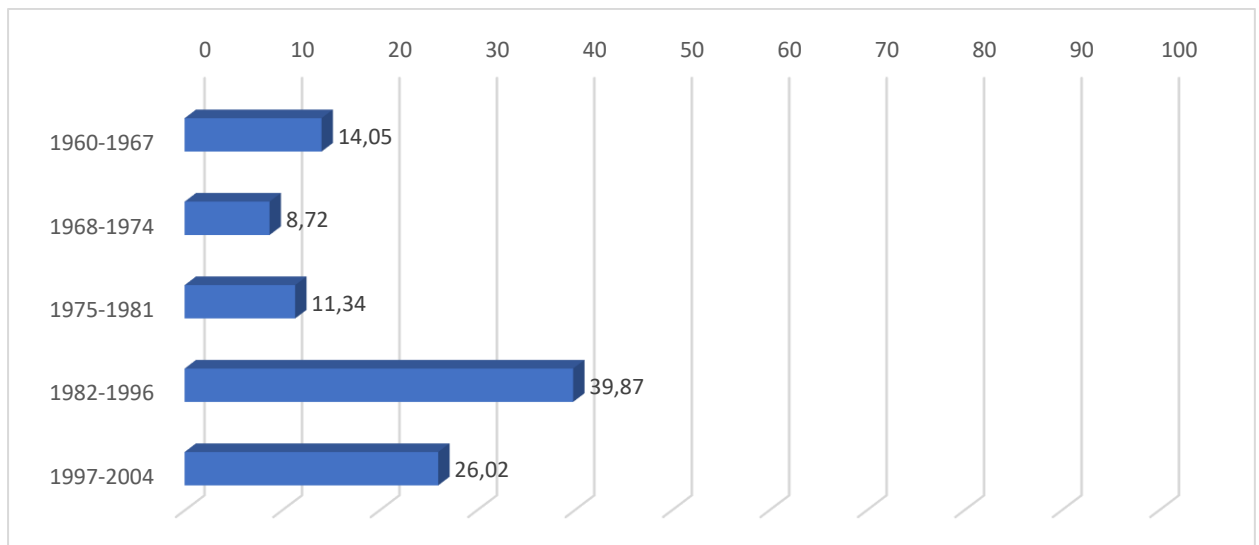
Πίνακας 11: Στοιχεία επιχειρήσεων για την περίοδο 1960-2004

Μεταβλητή	Κατηγορίες	N	%
Περιοχή στέγασης	Φλώρινα	4456	74,55
	Αμύνταιο	1249	20,89
	Λοιπά χωριά	272	4,55
Έτος ίδρυσης	1960-1967	840	14,05
	1968-1974	521	8,72
	1975-1981	678	11,34
	1982-1996	2383	39,87
	1997-2004	1555	26,02
Νομική μορφή	Ατομική επιχείρηση	5095	85,24
	Ομόρρυθμη εταιρεία	746	12,48
	Κοινωνία	24	0,40
	Ετερόρρυθμη εταιρεία	30	0,50

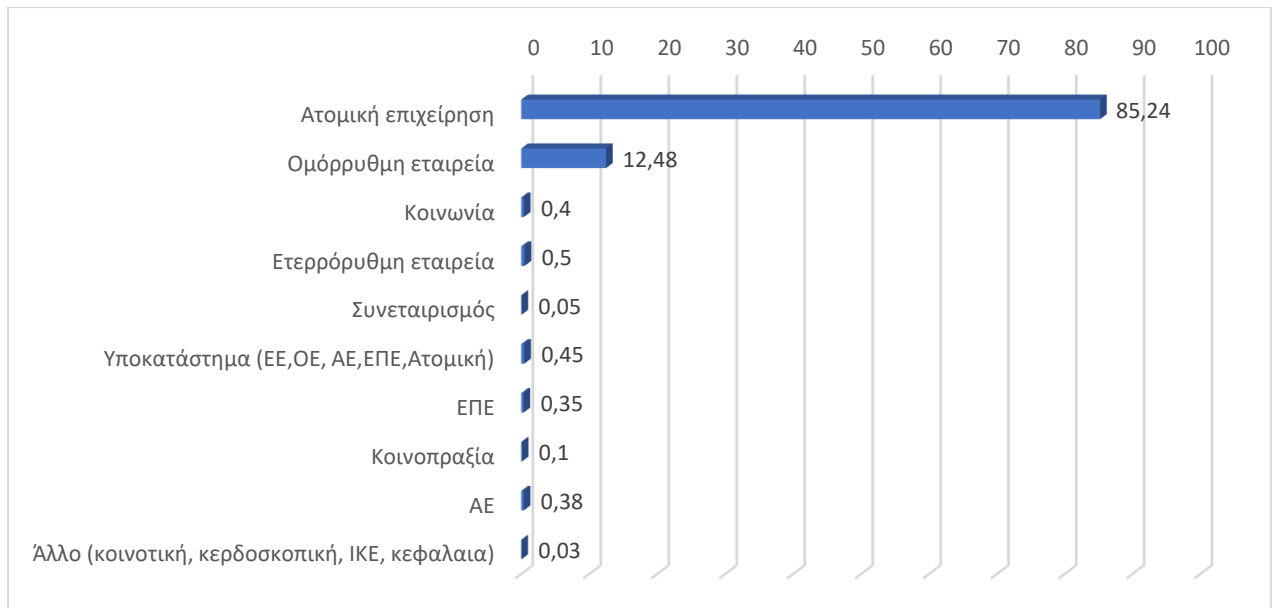
Συνεταιρισμός	3	0,05
Υποκατάστημα (ΕΕ,ΟΕ, ΑΕ, ΕΠΕ, Ατομική)	27	0,45
ΕΠΕ	21	0,35
Κοινοπραξία	6	0,10
ΑΕ	23	0,38
Άλλο (κοινοτική, κερδοσκοπική, ΙΚΕ, κεφάλαια)	2	0,03

Γράφημα 9: Περιοχή στέγασης επιχειρήσεων

Γράφημα 10: Έτος ίδρυσης των επιχειρήσεων

Γράφημα 11: Νομική μορφή των εταιρειών της περιόδου 1960-2004
 Στον Πίνακα 12 παρουσιάζεται το βασικό ζητούμενο, δηλαδή η παρουσίαση της νομικής μορφής των εταιρειών ανά έτος καθώς και οι συνολικές καταχωρήσεις.

Πίνακας 12: Νομική μορφή εταιρειών ανά έτος

Έτος	Ατομική	ΟΕ	Κοινωνία	ΕΕ	Συνεταιρισμός	Υποκατάστημα	ΕΠΕ	Κοινοπραξία	ΑΕ	Άλλο	Σύνολο
1960	103	23	1	0	1	0	0	0	0	0	128
1961	132	20	0	0	0	0	0	0	0	0	152
1962	79	20	1	2	0	0	0	0	0	0	102
1963	68	20	0	0	0	0	0	0	0	0	88
1964	59	28	0	0	0	1	0	0	0	0	88
1965	77	19	0	0	0	0	0	0	0	0	96
1966	81	25	0	0	0	0	0	0	0	0	106
1967	51	29	0	0	0	0	0	0	0	0	80
1968	65	24	1	0	0	0	0	0	0	0	90
1969	85	16	0	0	1	0	0	0	0	0	102
1970	66	16	0	0	0	0	0	0	0	0	82
1971	58	12	0	2	0	0	0	0	0	0	72
1972	40	10	1	0	0	0	0	0	0	0	51
1973	51	11	0	1	0	0	0	0	0	0	63
1974	52	8	0	0	0	1	0	0	0	0	61
1975	54	12	0	0	0	0	0	0	0	0	66
1976	99	12	0	1	0	0	1	1	0	0	114
1977	64	13	0	1	0	0	1	0	0	0	79
1978	84	22	1	0	0	0	0	0	0	0	107
1979	90	27	2	0	0	0	0	0	0	0	119
1980	75	15	0	0	0	0	0	0	2	0	92
1981	91	10	0	0	0	0	0	0	0	0	101
1982	98	7	0	0	0	2	0	0	0	0	107
1983	92	12	0	1	0	1	0	0	0	0	106
1984	112	17	0	3	1	1	1	0	2	0	137
1985	129	21	0	2	0	1	1	0	0	0	154
1986	141	28	0	0	0	5	0	0	0	0	174
1987	199	35	0	1	0	2	0	0	2	0	239
1988	144	29	0	0	0	0	0	0	0	0	173
1989	133	37	0	0	0	1	3	0	1	0	175
1990	118	28	3	2	0	0	0	0	2	0	153
1991	135	21	1	2	0	2	0	0	0	0	161
1992	166	13	0	0	0	0	1	0	2	0	182
1993	155	4	0	2	0	3	0	0	0	0	164
1994	162	1	0	1	0	0	1	0	1	0	166
1995	139	4	1	0	0	1	1	0	2	0	148

1996	141	2	0	0	0	0	0	0	1	0	144
1997	133	4	3	1	0	0	0	0	4	0	145
1998	152	5	0	0	0	2	0	0	0	0	159
1999	199	12	5	0	0	1	3	0	1	1	222
2000	289	19	1	0	0	1	1	0	1	1	313
2001	155	13	0	0	0	0	1	0	0	0	169
2002	141	10	0	1	0	1	4	2	2	0	161
2003	163	16	1	4	0	0	0	2	0	0	186
2004	175	16	2	3	0	1	2	1	0	0	200

3.1.4. Νομική μορφή των εταιρειών ανά περίοδο

Ο Πίνακας 13 παρουσιάζει την νομική μορφή των εταιρειών για κάθε περίοδο. Προκύπτει ότι με βάση το συνολικό ποσοστό των ατομικών επιχειρήσεων στο δείγμα (85,2%, N=5095), μεγαλύτερα ποσοστά ατομικών επιχειρήσεων παρατηρήθηκαν την περίοδο 1997-2004 (90,5%, N=1407) και μικρότερα τις περιόδους 1960-1967 (77,4%, N=650) και 1968-1974 (80%, N=417). Από το Γράφημα 12 παρατηρείται μία ανοδική τάση των ατομικών επιχειρήσεων με την πάροδο του χρόνου.

Επίσης με βάση το συνολικό ποσοστό των ομόρρυθμων επιχειρήσεων στο δείγμα (12,5%, N=746), μεγαλύτερα ποσοστά ομόρρυθμων επιχειρήσεων παρατηρήθηκαν τις περιόδους 1960-1967 (21,9%, N=184) και 1968-1974 (18,6%, N=97) και μικρότερα την περίοδο 1997-2004 (6,1%, N=95). Από το Γράφημα 13 παρατηρείται μία πτωτική τάση των ομόρρυθμων εταιρειών με την πάροδο του χρόνου.

Όσον αφορά τις εταιρείες σχετικές με την κοινωνία το συνολικό ποσοστό τους στο δείγμα ήταν 0,4% (N=24). Συνεπώς μεγαλύτερα ποσοστά παρατηρήθηκαν την περίοδο 1997-2004 (0,8%, N=12) ενώ μικρότερα τις περιόδους 1960-1967 (0,2%, N=2) και 1982-1996 (0,2%, N=5). Το Γράφημα 14 παρουσιάζει την ανοδική τάση των τελευταίων ετών.

Το συνολικό ποσοστό των ετερόρρυθμων εταιρειών στο δείγμα ήταν το 0,5% (N=30), με χαμηλότερα ποσοστά να εμφανίζονται τις περιόδους 1960-1967 (0,2%, N=2) και 1975-1981 (0,3%, N=2). Οι υπόλοιπες περιόδους κινήθηκαν κοντά στο συνολικό ποσοστό. Το Γράφημα 15 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τις ετερόρρυθμες εταιρείες.

Το συνολικό ποσοστό των συνεταιρισμών στο δείγμα ήταν 0,1% (N=3) με υψηλότερα ποσοστά να παρατηρούνται την περίοδο 1968-1974 (0,2%, N=2) και χαμηλότερα τις περιόδους 1975-1981, (0%, N=0), 1982-1996 (0%, N=1) και 1997-2004 (0%, N=0). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Γράφημα 16.

Το συνολικό ποσοστό των υποκαταστημάτων στο δείγμα ήταν 0,5% (N=27) με μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται την περίοδο 1982-1996 (0,8%, N=19) ενώ μικρότερα τις περιόδους 1960-1967 (0,1%, N=1) και 1975-1981 (0%, N=0). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Γράφημα 17.

Το συνολικό ποσοστό των εταιρειών ΕΠΕ στο δείγμα ήταν 0,4% (N=21) με μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται την περίοδο 1997-2004 (0,7%, N=11), ενώ μικρότερα την περίοδο 1960-1974 (0%, N=0). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Γράφημα 18, όπου παρουσιάζεται μία ανοδική τάση με την πάροδο του χρόνου.

Το συνολικό ποσοστό των εταιρειών σχετικές με την κοινοπραξία στο δείγμα ήταν 0,1% (N=6) με μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται την περίοδο 1997-2004 (0,3%, N=5) και μικρότερα τις περιόδους 1960-1974 (0%, N=0) και 1982-1996 (0%, N=0). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Γράφημα 19.

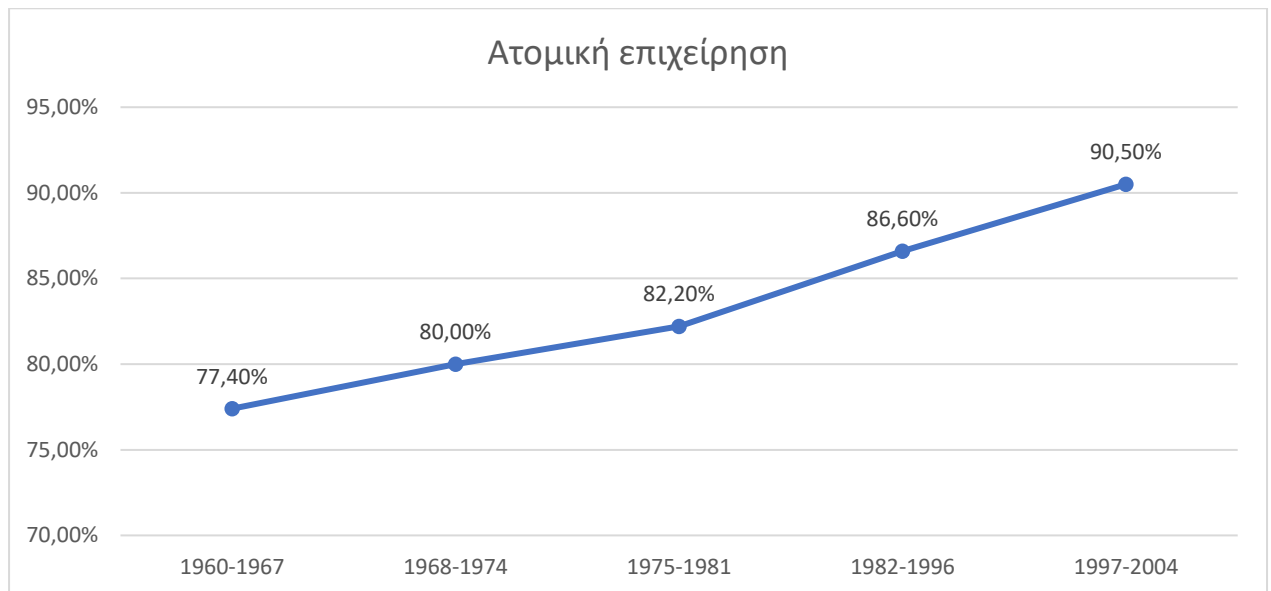
Το συνολικό ποσοστό των ΑΕ στο δείγμα ήταν 0,4% (N=23) με μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται την περίοδο 1982-1996 (0,5%, N=13) και 1997-2004 (0,5%, N=8) και μικρότερα ποσοστά να εμφανίζονται την περίοδο 1960-1974 (0%, N=0). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Γράφημα 20, όπου παρουσιάζεται μία ανοδική τάση με την πάροδο του χρόνου.

Το συνολικό ποσοστό άλλων εταιρειών στο δείγμα ήταν 0,0% (N=2) με μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται την περίοδο 1997-2004 (0,1%, N=2) και μικρότερα την περίοδο 1960-1996 (0%, N=0). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Γράφημα 21.

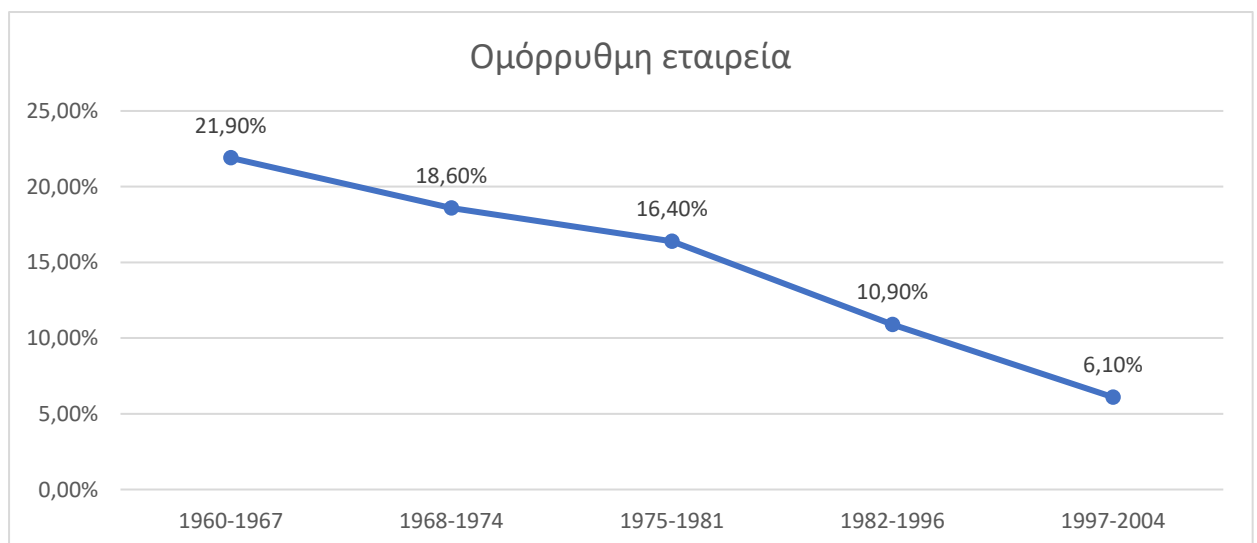
Πίνακας 13: Νομική μορφή εταιρειών ανά περίοδο

Νομική μορφή		Έτος ίδρυσης					Σύνολο
		1960-1967	1968-1974	1975-1981	1982-1996	1997-2004	
Ατομική επιχείρηση	N	650	417	557	2064	1407	5095
	%	77,4%	80,0%	82,2%	86,6%	90,5%	85,2%
Ομόρρυθμη εταιρεία	N	184	97	111	259	95	746
	%	21,9%	18,6%	16,4%	10,9%	6,1%	12,5%
Κοινωνία	N	2	2	3	5	12	24
	%	0,2%	0,4%	0,4%	0,2%	0,8%	0,4%
Ετερόρρυθμη εταιρεία	N	2	3	2	14	9	30
	%	0,2%	0,6%	0,3%	0,6%	0,6%	0,5%
Συνεταιρισμός	N	1	1	0	1	0	3
	%	0,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Υποκατάστημα	N	1	1	0	19	6	27
	%	0,1%	0,2%	0,0%	0,8%	0,4%	0,5%
ΕΠΕ	N	0	0	2	8	11	21
	%	0,0%	0,0%	0,3%	0,3%	0,7%	0,4%
Κοινοπραξία	N	0	0	1	0	5	6
	%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,3%	0,1%

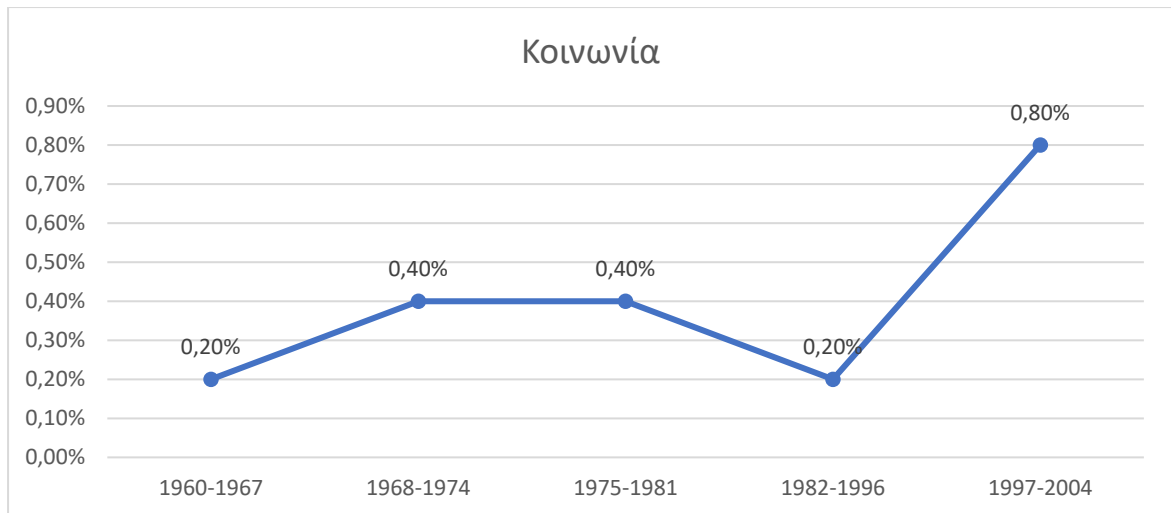
ΑΕ	N	0	0	2	13	8	23
	%	0,0%	0,0%	0,3%	0,5%	0,5%	0,4%
Άλλο	N	0	0	0	0	2	2
	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Σύνολο	N	840	521	678	2383	1555	5977
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

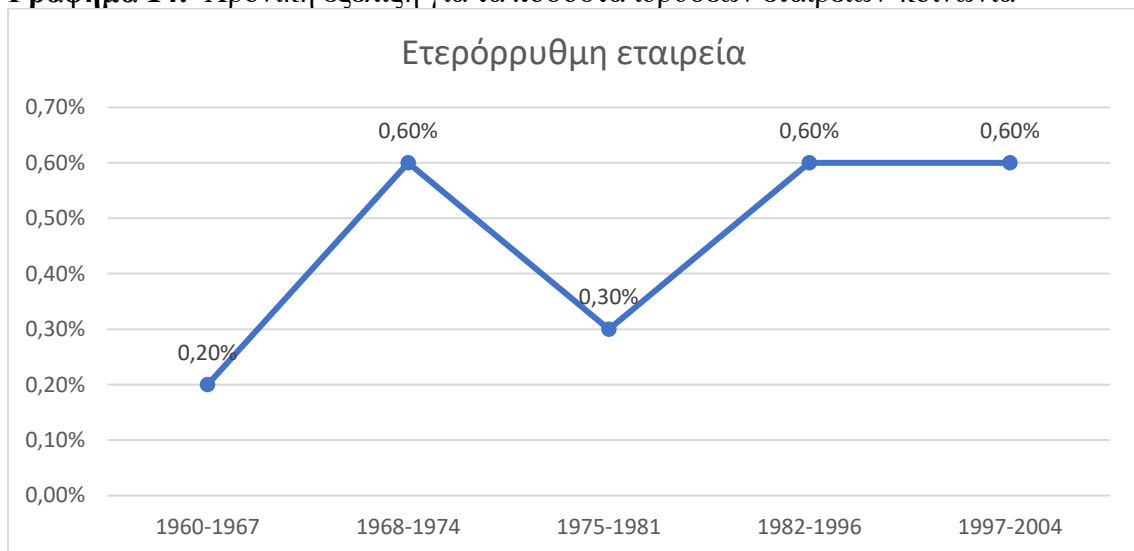
Γράφημα 12: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων ατομικών εταιρειών

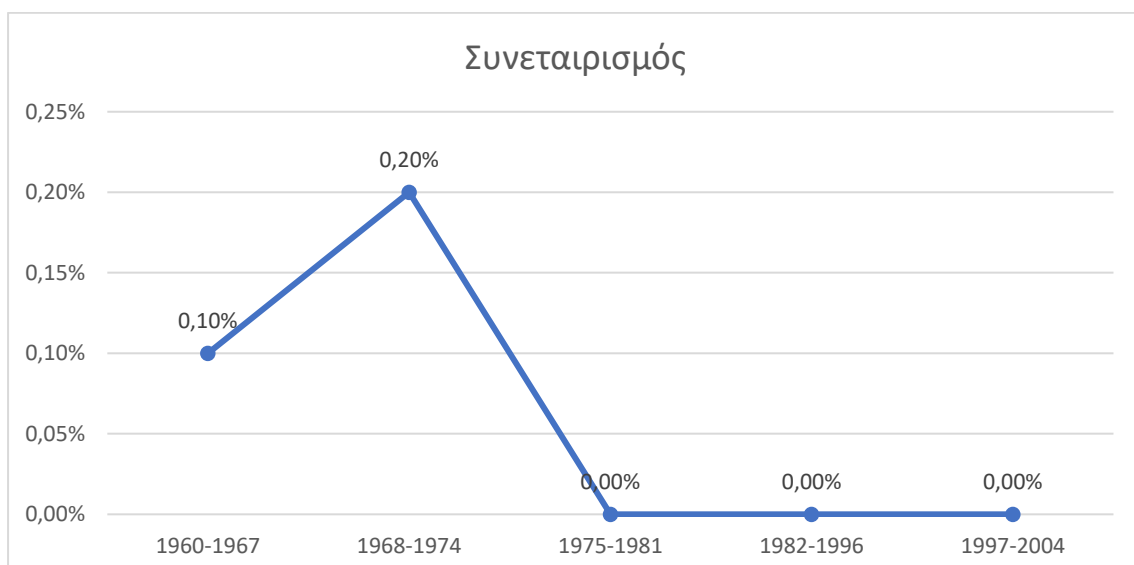
Γράφημα 13: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων ομόρρυθμων εταιρειών

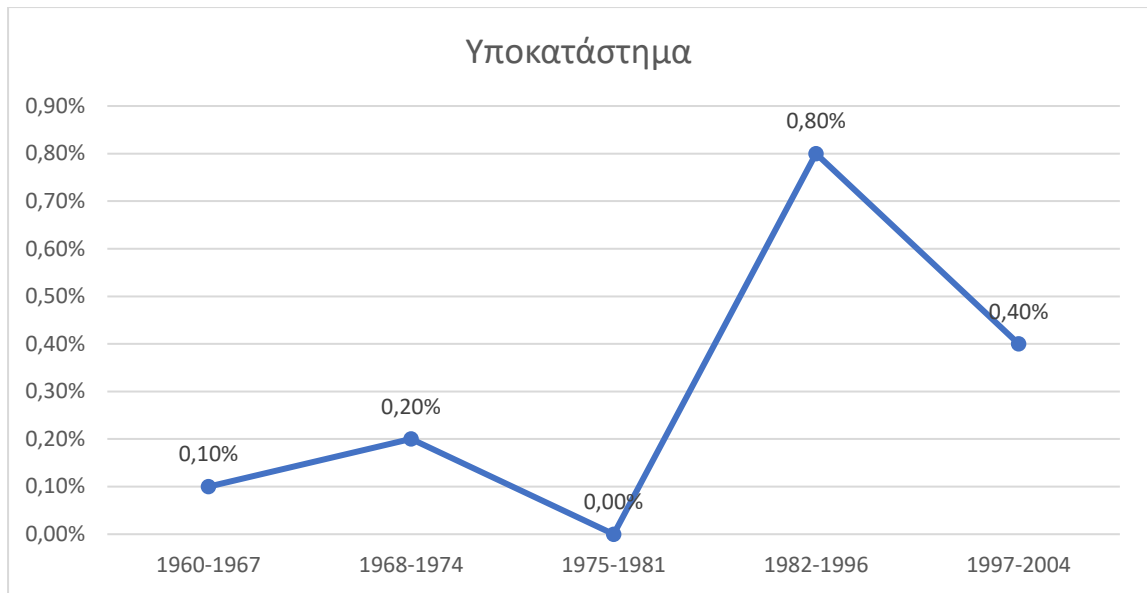
Γράφημα 14: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιριών-κοινωνία

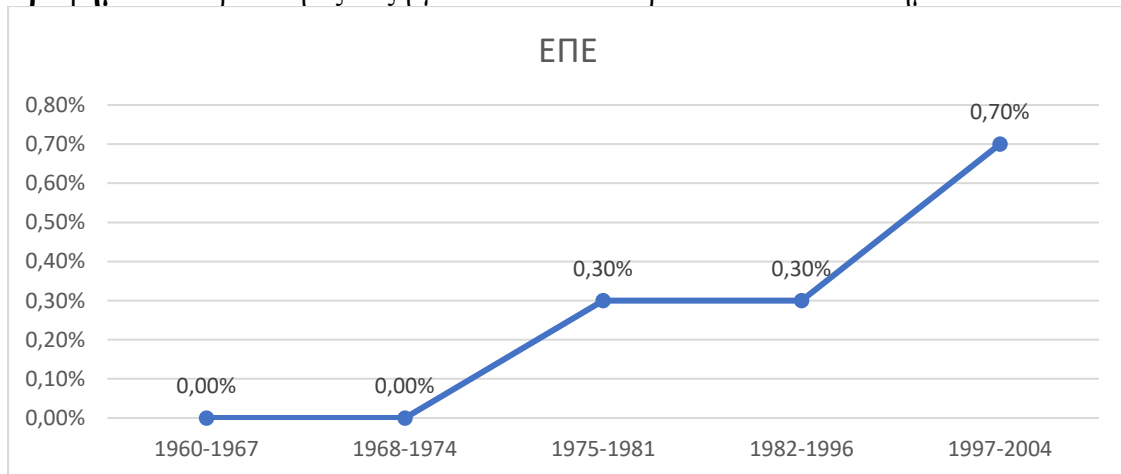
Γράφημα 15: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων ετερόρρυθμων εταιριών

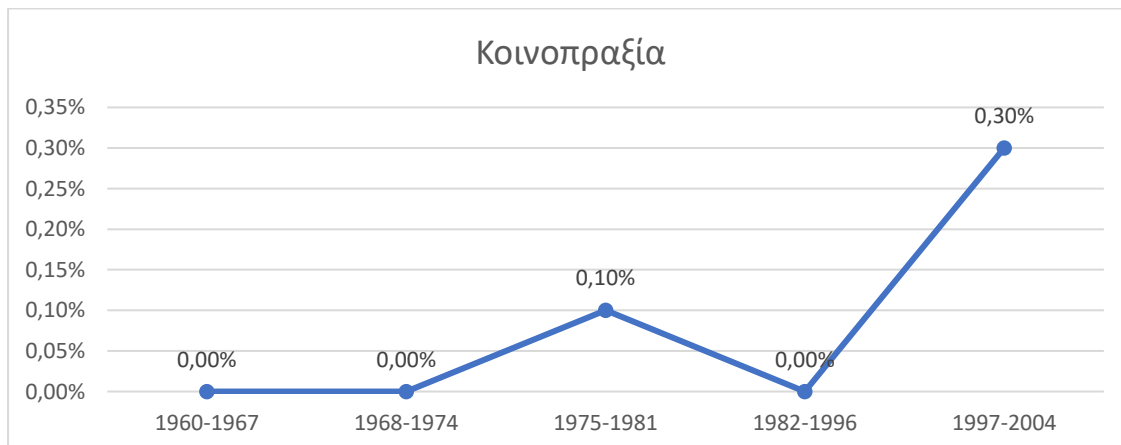
Γράφημα 16: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιριών συνεταιρισμού

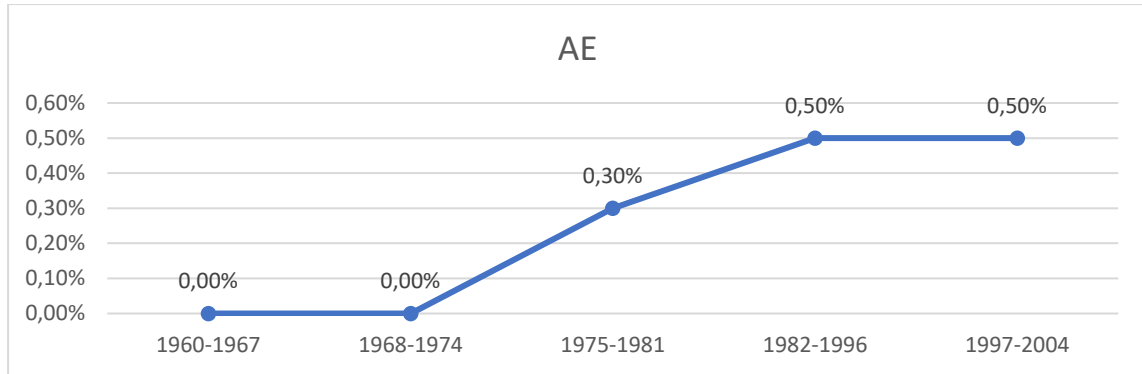
Γράφημα 17: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων υποκαταστημάτων

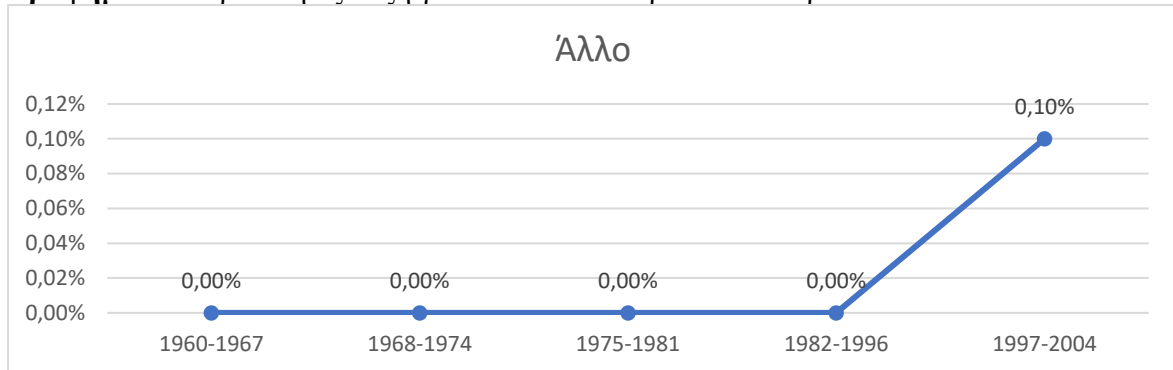
Γράφημα 18: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών ΕΠΕ

Γράφημα 19: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών κοινοπραξίας

Γράφημα 20: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων εταιρειών ΑΕ

Γράφημα 21: Χρονική εξέλιξη για τα ποσοστά ιδρύσεων άλλων εταιρειών

3.2. Ποιοτικά δεδομένα

3.2.1. 1^{ος} θεματικός άξονας

Ο Πίνακας 14 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τον 1^ο θεματικό άξονα «Ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου».

Πίνακας 14: Αποτελέσματα 1^{ου} θεματικού άξονα «Ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου»

1^{ος} θεματικός άξονας «Ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου»		
1) Πότε και γιατί ιδρύεται το εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
1934/ Οργάνωση, βοήθεια και εξέλιξη της επιχειρηματικότητας	Ιδρύθηκε το 1934 με σκοπό να οργανωθεί ο εμπορικός επιχειρηματικός κόσμος (1,2)	2
Εξέλιξη των εξαγωγών, εξάπλωση πληροφορίας	Για να συμβάλει στις εξαγωγές της χώρας και στην οργάνωση της, με την διάδοση πληροφοριών (1)	1
2) Υπάρχει συσχέτιση με οικονομικά και ιστορικά γεγονότα που συνέβαλαν στην ίδρυση των εμπορικών επιμελητηρίων όπως και του Εμπορικού Επιμελητηρίου Φλώρινας;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Ανάγκη εργαλείων/οργάνωσης εμπορίου, επιχειρείν	Η χώρα έπρεπε να ορθοποδήσει, να οργανώσει την βιομηχανία, τις εξαγωγές, το άνοιγμα στις αγορές (1)	1
3) Ποιες οι περιόδους λειτουργίας του Επιμελητηρίου;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Από το 1934 χωρίς διακοπές ανεξάρτητα από πολέμους/	Από το 1934, ακόμα και στην κατοχή, την επταετία και τους πολέμους (1)	1

*Στις παρενθέσεις οι συνεντευξιαζόμενοι, N: συχνότητα

- Στην ερώτηση **«Πότε και γιατί ιδρύεται το εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας;»** δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στην οργάνωση, βοήθεια και εξέλιξη της επιχειρηματικότητας και το 2^ο στην εξέλιξη των εξαγωγών και την εξάπλωση πληροφορίας.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «1934/Οργάνωση, βοήθεια και εξέλιξη της επιχειρηματικότητας», δύο άτομα (N=2) ανέφεραν ότι το επιμελητήριο ιδρύθηκε το 1934 με σκοπό να οργανωθεί ο εμπορικός επιχειρηματικός κόσμος: *«Το Επιμελητήριο ιδρύθηκε το 1934, με σκοπό να οργανώσει, να βοηθήσει και εξελίξει την επιχειρηματικότητα στον Νομό της Φλώρινας»* (Σ2).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Εξέλιξη των εξαγωγών και την εξάπλωση πληροφορίας», ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως σκοπός ήταν η εξάπλωση των πληροφοριών και η ανάπτυξη των εξαγωγών: *«Η λειτουργία των επιμελητηρίων ανεβάζει την επιχειρηματικότητα, την έχει πάει ένα βήμα πιο μπροστά, έχει συμβάλει στις εξαγωγές της χώρας, έχει συμβάλει στην οργάνωση της χώρας γιατί μεταφέρει την πληροφορία είτε με τα Ευρωπαϊκά προγράμματα είτε στηρίζοντας τον επιχειρηματία σε πολυεπίπεδες δράσεις και στόχους»* (Σ1).

- Στην ερώτηση **«Υπάρχει συσχέτιση με οικονομικά και ιστορικά γεγονότα που συνέβαλαν στην ίδρυση των εμπορικών επιμελητηρίων όπως και του Εμπορικού Επιμελητήριο Φλώρινας;»** δημιουργήθηκε 1 θέμα, η ανάγκη εργαλείων, οργάνωσης εμπορίου και του επιχειρείν

Ένας συμμετέχοντας (N=1) ανέφερε ότι η μοναδική συσχέτιση είναι η οργάνωση της χώρας μετά από μία δύσκολη κατάσταση της τουρκοκρατίας: *«Η συσχέτιση είναι μία, η χώρα έπρεπε να ορθοποδήσει πήγαινε να οργανωθεί και χρειαζόταν εργαλεία, η ανάγκη λοιπόν δημιούργησε τον φορέα αυτόν. Η χώρα βγήκε από μία δύσκολη κατάσταση μετά την τουρκοκρατία, έπρεπε να οργανώσει το εμπόριο, την επιχειρηματικότητα, την βιομηχανία, τις εξαγωγές και ιδρύονται τα επιμελητήρια που αναλαμβάνουν αυτόν τον ρόλο. Σκοπός τους είναι να βοηθήσουν να βγει η χώρα στον ανταγωνισμό, να συμβάλουν στην εξωστρέφεια, να ανοιχτούν στις αγορές»* (Σ1).

➤ Στην ερώτηση «**Ποιες οι περίοδοι λειτουργίας του Επιμελητηρίου;**» δημιουργήθηκε 1 θέμα, το οποίο αναφέρεται στην αδιάκοπη λειτουργία του ανεξάρτητα από πολέμους και πολιτικές δραστηριότητες

Συγκεκριμένα», ένα άτομο (N=1) ανέφερε την συνεχόμενη λειτουργία του ακόμα και στην κατοχή και τους πολέμους: «*Το Επιμελητήριο λειτουργεί συνεχόμενα χωρίς διακοπές από το 1934, ακόμα και στην κατοχή, επειδή είναι δημόσιο ήταν αναγκασμένο να λειτουργεί. Δεν ανέστειλε τη λειτουργία του ούτε στην επταετία ούτε στους πολέμους*» (Σ1). Ακολούθως, ένα άτομο (N=1) τόνισε την μη τοποθέτηση του Επιμελητηρίου σε πολιτικές θέσεις: «*Το Επιμελητήριο λειτούργησε ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις και από τα υπουργεία και είναι σύμβουλος του κράτους και για αυτό το λόγο δεν είχε ούτε κομματικές σχέσεις ούτε εμφανείς πολιτικές θέσεις*» (Σ2).

3.2.2. 2^{ος} θεματικός άξονας

Ο Πίνακας 15 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τον 2^ο θεματικό άξονα «Στόχοι και δράσεις στο παρόν και παρελθόν».

Πίνακας 15: Αποτελέσματα 2^{ου} θεματικού άξονα «Στόχοι και δράσεις στο παρόν και παρελθόν»

2^{ος} θεματικός άξονας «Στόχοι και δράσεις στο παρόν και παρελθόν»		
1) Ποιους στόχους έχει θέσει το Επιμελητήριο, τότε, αν γνωρίζεται αλλά και τώρα;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Παλαιότεροι στόχοι	Βοήθεια στην ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με εκθέσεις και προγράμματα (1)	1
	Οργάνωση και καταγραφή επιχειρήσεων (2)	1
Τωρινοί στόχοι	Δικτύωση, μετάδοση γνώσης και στο πιο απομακρυσμένο μέρος/έμπορο ανέξοδα (1,2)	2
	Στήριξη τουρισμού, αγροτικών προϊόντων, κινητικότητας, επιχειρηματικότητας (2)	1
2) Ποιες οι δράσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου παλαιότερα και τώρα;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Παλαιότερες δράσεις	Καταγραφές, παρουσία σε επισκέψεις υπουργών, αποστολές με ταξίδια προέδρων (2)	1
	Υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων με στόχο τη δικτύωση χωρών (1)	1
Τωρινές δράσεις	Υλοποίηση ημερίδων για την προώθηση της τοπικής καταναλωτικής συνείδησης (1)	1

Εξισορρόπηση νομισματικής ανισότητας με ξένες χώρες για σωστό ανταγωνισμό (1)	1
Αξιοσημείωτη συνεργασία με πολλές κυβερνήσεις σε επίπεδο προβολής, εξωστρέφειας, επιχειρηματικότητας και προϊόντων (1,2)	2

*Στις παρενθέσεις οι συνεντευξιαζόμενοι, N: συχνότητα

- Στην ερώτηση «**Ποιους στόχους έχει θέσει το Επιμελητήριο, τότε, αν γνωρίζεται αλλά και τώρα;**» δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στους παλαιότερους και το 2^ο στους τωρινούς στόχους.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Παλαιότεροι στόχοι», ένα άτομο (N=1) ανέφερε τη συμβολή του Επιμελητηρίου στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας με εκθέσεις και προγράμματα: *«Από ότι γνωρίζω το Επιμελητήριο βοηθούσε την επιχειρηματικότητα από τα προηγούμενα χρόνια και από τα διοικητικά συμβούλια που έχω δει των προηγούμενων προέδρων, συμμετείχε σε εκθέσεις, στήριζε τον επιχειρηματία υλοποιούσε προγράμματα τα οποία βοηθούσαν την επιχειρηματικότητα»* (Σ1). Ακόμη, ένα άτομο ανέφερε την καταγραφή επιχειρήσεων ως παλαιότερο στόχο: *«Ο λόγος δημιουργίας του Επιμελητηρίου ήταν να οργανώσει όλες τις συντεχνίες και τα σωματεία και να δίνει την ενημέρωση που χρειαζόταν στο κράτος για να μπορέσουν να στηριχτούν οι επιχειρήσεις, να οργανωθούν στην ουσία γιατί εκείνο τον καιρό δεν ήταν οργανωμένες οι επιχειρήσεις, αλλά και να υπάρχει μία καταγραφή των επιχειρήσεων»* (Σ2).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Τωρινοί στόχοι», δύο άτομα (N=2) τόνισαν την δικτύωση και τη μετάδοση γνώσης και στο πιο απομακρυσμένο μέρος/έμπορο ανέξοδα: *«Οι στόχοι του Επιμελητηρίου είναι η δικτύωση, η μετάδοση της γνώσης και στο τελευταίο χωριό και στον τελευταίο επιχειρηματία, χωρίς πολλά έξοδα, με εκθέσεις, μέσω των ηλεκτρονικών πλατφόρμων»* (Σ1). Επίσης, ένα άτομο δήλωσε πως η γενικότερη στήριξη τουρισμού, αγροτικών προϊόντων, κινητικότητας, επιχειρηματικότητας αποτελεί στόχος του παρόντος. *Ο στόχος παραμένει η στήριξη των επιχειρηματιών, των εμπόρων, των δύο μεγάλων αστικών πόλεων του νομού, της Φλώρινας και του Αμυνταίου και η στήριξη του τουρισμού. Ο τουρισμός και τα αγροτικά προϊόντα πρέπει να στηριχτούν που είναι τα δύο βασικά και ότι άλλο έχει σχέση με την κινητικότητα και την επιχειρηματικότητα σε τριτοβάθμια εκπαίδευση»* (Σ2).

- Στην ερώτηση «**Ποιες οι δράσεις του Επιμελητηρίου παλαιότερα και τώρα** δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στους παλαιότερες και το 2^ο στις τωρινές δράσεις

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Παλαιότερες δράσεις», ένα άτομο (N=1) ανέφερε τις καταγραφές, την παρουσία σε επισκέψεις υπουργών και τις αποστολές με ταξίδια προέδρων: *«Πριν το 1981 οι πιο πολλές επαφές του Επιμελητηρίου ήταν καταγραφές που γινόταν και η παρουσία σε επισκέψεις υπουργών ή αξιωματούχων στην περιοχή. Κάποιες φορές υπήρχαν και αποστολές με ταξίδια των προέδρων προς το κέντρο ή προς τα υπουργεία»* (Σ2).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Τωρινές δράσεις», δύο άτομα (N=2) τόνισαν την αξιοσημείωτη συνεργασία με πολλές κυβερνήσεις σε επίπεδο προβολής εξωστρέφειας επιχειρηματικότητας και προϊόντων: *«Πετύχαμε προγράμματα, που ήρθαν και βοήθησαν όλες τις επιχειρήσεις, αναπτυξιακοί νόμοι οι οποίοι δώσανε και ερέθισμα αλλά και μεγάλο βοήθημα σε υφιστάμενες και σε καινούργιες επιχειρήσεις, πάρα πολλές συνεργασίες σε επίπεδο προβολής και εξωστρέφειας επιχειρηματικότητας και προϊόντων. Είναι τα νέα δεδομένα τα οποία εμείς ανοίξαμε, ήταν η παρουσία μας σε όλο τον ελλαδικό χώρο η παρουσία των επιχειρήσεων και των προϊόντων και βέβαια το μεγάλο βήμα που κάναμε και προς το εξωτερικό αλλά και προς την λειτουργία τουριστικών εκθέσεων που έγιναν στην περιοχή μας και επιχειρηματικών εμπορικών εκθέσεων τόσο στη Φλώρινα όσο και στο επίπεδο της Μακεδονίας με πολύ μεγάλη επιτυχία.»* (Σ2).

Στη συνέχεια ένα άτομο (N=1), ανέφερε την υλοποίηση ημερίδων για την προώθηση της τοπικής καταναλωτικής συνείδησης: *«Εμείς πιστεύουμε στην τοπική καταναλωτική συνείδηση, μία από τις μεγάλες κατευθύνσεις που είχαμε, προσπαθήσαμε να κάνουμε τον Φλωρινιώτη να αγοράζει τοπικά και ελληνικά. Είμαστε μέλος του κινήματος πολιτών «Καταναλώνω ότι παράγω». Κάναμε πολλές ημερίδες και διοργανώσεις και δώσαμε την ευκαιρία στους τοπικούς παραγωγούς να συμμετέχουν στις διημερίδες που κάναμε για να γνωρίσει ο κόσμος τα τοπικά προϊόντα. Κάναμε μεγάλη καμπάνια, πιάσαμε τα σούπερ μάρκετ να βάλουν τα τοπικά προϊόντα στα ράφια τους»* (Σ1).

Το ίδιο άτομο (N=1) συμπεριέλαβε στις τωρινές δράσεις του Επιμελητηρίου την εξισορρόπηση νομισματικής ανισότητας με ξένες χώρες για σωστό ανταγωνισμό:

«Αυτή όλη την έρευνα την είχαμε για ένα πλαίσιο διεκδίκησης και με τα μεγάλα μέσα τα οποία είχε βάλει το Επιμελητήριο όπως είναι οι ειδική φορολογική ζώνη, τα ειδικά κίνητρα για την επιχειρηματικότητα για να μπορούμε έτσι να έχουμε σωστό ανταγωνισμό γιατί έχουμε κράτη τα οποία το νόμισμα τους είναι πολύ πιο ασθενές από το δικό μας και αυτό σημαίνει τα προϊόντα είναι πιο ακριβά στη χώρα μας οπότε πρέπει να βρούμε κάποιες λύσεις» (Σ1). Τέλος, το εν λόγω άτομο πρόσθεσε μέσα στις τωρινές δράσεις και την υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων με στόχο τη δικτύωση χωρών: «Καταθέσαμε και υλοποιήσαμε πολλά Ευρωπαϊκά προγράμματα με στόχο την δικτύωση της Αλβανίας, Τουρκίας, Ιταλίας» (Σ1).

3.2.3. 3^{ος} θεματικός άξονας

Ο Πίνακας 16 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τον 3^ο θεματικό άξονα «Συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό».

Πίνακας 16: Αποτελέσματα 3^{ου} θεματικού άξονα «Συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό»

3^{ος} θεματικός άξονας «Συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό»		
1) Πως συμβάλλει η ίδρυση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Οργάνωση της οικονομίας/Είναι οικονομικό όργανο	Οργανώνει την οικονομία της πόλης, αναβαθμίζει την επιχειρηματικότητα (1)	1
Εισαγωγή νέων επαγγελμάτων	Αλλάζουν κλασικά επαγγέλματα που είχαν σχέση με την ύπαιθρο και αρχίζουν να μπαίνουν νέα επαγγέλματα (2)	1
2) Ποιες είναι οι προοπτικές του Εμπορικού Επιμελητηρίου για το μέλλον, με ποιες δράσεις μπορεί αυτό να επιτευχθεί;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Εξέλιξη στο διαδίκτυο με ψηφιακά προγράμματα	Οι προοπτικές του Επιμελητηρίου είναι να συνεχίσει και να εξελίξει τις υπηρεσίες του μέσω ψηφιακής σύγκλισης και διακριτών υπηρεσιών (1)	1
Συντήρηση του ως θεσμοθετημένου συμβούλου της πολιτείας	Είναι ο θεσμοθετημένος σύμβουλος της πολιτείας και αυτό θα πρέπει να συντηρηθεί. Όσον αφορά τις δράσεις: στήριξη και παροχή πληροφοριών στους ανθρώπους της περιοχής και χωροταξικό σχέδιο (2)	1

3) Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νόμου;

Θέματα	Κατηγορίες	N
Θετική απάντηση	Αυτό φάνηκε από τις εκθέσεις, από το πώς προάγουμε και προωθούμε την επιχειρηματικότητα αλλά και πώς μεταφέρουμε την είδηση (1)	1
	Οδήγησε τις επιχειρήσεις στην εκβιομηχάνιση, τον εκσυγχρονισμό, τη δημιουργία νέων τοπικών προϊόντων, στήριξε την πανεπιστημιακή κοινότητα (2)	1

4) Ποιες οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με την τοπική κοινωνία;

Θέματα	Κατηγορίες	N
Καλές σχέσεις	Είναι άριστες/Καλή συνεργασία. Είμαστε σε μία διαδικασία διαβουλεύσεων και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, παρότι στο παρελθόν δεν πήγε καλά το κομμάτι της οικονομίας και της κοινωνίας (1)	1
Καταλυτικές σχέσεις	Συμμετοχή σε επιτροπές, δημοτικές επιχειρήσεις καθώς και αύξηση των σχολών και δημιουργία του πανεπιστημίου της Δυτικής Μακεδονίας (2)	1

5) Πως θα αξιολογούσατε την ίδρυση την ύπαρξη και τη συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε όλο το Νομό;

Αναγκαία	Το Επιμελητήριο απευθύνεται παντού και προσπαθεί να λύσει τα προβλήματα όλων των συναδέλφων (1)	1
Θετική	Παρεμβάσεις, τοποθετήσεις των διοικητικών συμβουλίων και των προέδρων, αποστολές, αιτήματα, συνεργασία όλων των πολιτικών Δυνάμεων (2)	1

*Στις παρενθέσεις οι συνεντευξιαζόμενοι, N: συχνότητα

- Στην ερώτηση «Πως συμβάλλει η ίδρυση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης;» δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στην οργάνωση της οικονομίας και το 2^ο στην εισαγωγή νέων επαγγελματιών.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Οργάνωση της οικονομίας», ένα άτομο (N=1) ανέφερε τη συμβολή του Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης μέσα από την οργάνωση της οικονομίας της και την αναβάθμιση της επιχειρηματικότητας της: «Οργανώνει την οικονομία της πόλης μαζεύει τις επιχειρήσεις που μέχρι τότε είχαν μόνο συνδικαλιστική εκπροσώπηση, γιατί ο εμπορικός σύλλογος προϋπήρχε του Επιμελητηρίου, ήταν συνδικαλιστικό όργανο ενώ το Επιμελητήριο είναι και οικονομικό όργανο, το οποίο οργανώνει την ανταγωνιστικότητα, την σύσταση και την υποστήριξη των επιχειρήσεων. Διεκδικεί μερίδιο και καταθέτει προτάσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με φορολογικά και ασφαλιστικά κίνητρα και αναβαθμίζει τον ρόλο της επιχειρηματικότητας σε ένα πολύ μεγάλο επίπεδο» (Σ1).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Εισαγωγή νέων επαγγελματιών», ένα άτομο (N=1) τόνισε την εισαγωγή καινούργιων επαγγελματιών στην πόλη: «Η εποχή που ιδρύεται το Επιμελητήριο είναι η εποχή που εξελίσσεται και στην ουσία διαμορφώνεται η πόλη, αλλάζουν κάποια κλασικά επαγγέλματα που είχαν σχέση με την ύπαιθρο και αρχίζουν

να μπαίνουν πολλά νέα επαγγέλματα. Αυτό είχε πάρα πολύ μεγάλη σημασία για την εξέλιξη γιατί έφερε ανάπτυξη στην οικονομία και κατάφερε μέχρι κάποιο σημείο να κρατήσει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού και να ασχοληθεί με την επιχειρηματικότητα στην περιοχή της Φλώρινας και γενικά στο Νομό της Φλώρινας» (Σ2).

➤ Στην ερώτηση **«Ποιες είναι οι προοπτικές του Εμπορικού Επιμελητηρίου για το μέλλον, με ποιες δράσεις μπορεί αυτό να επιτευχθεί;»** δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στην εξέλιξη στο διαδίκτυο με ψηφιακά προγράμματα και το 2^ο στην συντήρηση του Επιμελητηρίου ως θεσμοθετημένου συμβούλου της πολιτείας.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Εξέλιξη στο διαδίκτυο με ψηφιακά προγράμματα» ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως οι προοπτικές του Επιμελητηρίου είναι να συνεχίσει και να εξελίξει τις υπηρεσίες του μέσω συγκεκριμένων ψηφιακών μέσων: *«Οι προοπτικές του Επιμελητηρίου είναι να συνεχίσει και να εξελίξει τις υπηρεσίες του. Αυτές οι δράσεις είναι αυτό που έχουμε καταθέσει στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, δηλ. είναι η ψηφιακή σύγκλιση, ένα πρόγραμμα το οποίο πραγματικά μας αναβαθμίζει και έχουμε πάρει την προέγκριση από το υπουργείο Θα παρέχουμε υπηρεσίες στα μέλη μας και στο πιο απομακρυσμένο χωριό, θα μπορούμε να δίνουμε πιστοποιητικά και να παίρνουν άμεσα την πληροφόρηση μέσω της ψηφιακής σύγκλισης την οποία ετοιμάζουμε και οργανώνουμε. Το δεύτερο είναι οι διακριτές υπηρεσίες, αυτό που ετοιμάζουμε, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες»* (Σ1).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Συντήρηση του ως θεσμοθετημένου συμβούλου της πολιτείας», ένα άτομο (N=1) ανέφερε πως οι προοπτικές του είναι η συντήρηση της ιδιότητας του ως πολιτειακός σύμβουλος μέσα από τη στήριξη των πολιτών και ένα χωροταξικό σχέδιο: *«Το επιμελητήριο Φλώρινας όπως και όλα τα επιμελητήρια είναι ο θεσμοθετημένος σύμβουλος της πολιτείας και αυτό θα πρέπει να συντηρηθεί γιατί έχει γίνει μία πολύ μεγάλη προσπάθεια από συνδικαλιστικούς φορείς και κυβερνήσεις να καταργηθεί το επιμελητήριο ή να αλλάξει μορφή. Όσον αφορά τις δράσεις, πρέπει να συνεχιστούν αυτά τα οποία ξεκίνησαν πριν από 15 χρόνια που ήταν πρώιμα για την εποχή αλλά αποδείχθηκαν σωτήρια για πάρα πολλές επιχειρήσεις. Η συμμετοχή των ανθρώπων του επιμελητηρίου, δηλαδή της επιχειρηματικότητας, σε όλες τις επιτροπές και σε όλες τις δράσεις που γίνονται στην περιοχή είτε από τους δήμους είτε από την περιφέρεια θα πρέπει να δίνει συνέχεια πληροφορίες και να στηρίζει τους ανθρώπους της περιοχής. Αυτό το οποίο δεν υπάρχει στην περιοχή μας και γενικά στην Ελλάδα*

είναι η χωροταξία, αν είχαμε ένα χωροταξικό σχέδιο τότε θα ήξερε ο καθένας τι επενδύσεις γίνονται και πως θα κινηθεί κάθε περιοχή» (Σ2).

- Στην ερώτηση «**Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νόμου;**» η απάντηση ήταν θετική.

Ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νομού και αυτό φάνηκε από τις εκθέσεις και την μεταφορά ειδήσεων: «*Βέβαια πιστεύουμε ότι συνέβαλε, από τις εκθέσεις που κάναμε τοπικά, από το πώς προάγουμε και προωθούμε την επιχειρηματικότητα αλλά και πώς μεταφέρουμε την είδηση σε όλους τους συναδέλφους. Πιστεύω πως όλα τα επιμελητήρια όχι μόνο το δικό μας το τοπικό, συνέβαλαν στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής τους*» (Σ1).

Ακόμη, ένα άτομο (N=1) απάντησε θετικά, επισημαίνοντας τη συμβολή του στην εκβιομηχάνιση των επιχειρήσεων, την εξάπλωση προϊόντων του νομού καθώς και την στήριξη του στο Πανεπιστήμιο: «*Το Επιμελητήριο σαν σύμβουλος της πολιτείας προσέφερε πάρα πολλά στην ανάπτυξη του νομού γιατί οδήγησε τις επιχειρήσεις προς την εκβιομηχάνιση, τον εκσυγχρονισμό το άνοιγμα των νέων επιχειρήσεων, δημιουργία νέων τοπικών προϊόντων που δεν υπήρχαν νωρίτερα και έχουμε πάρα πολλά παραδείγματα ειδικότερα με το κρασί, το μέλι, τα γλυκά και σιγά-σιγά γίνονται και κάποιες προσπάθειες, καθετοποίησης των αγροτικών προϊόντων. Βέβαια υπάρχει και η στήριξη που δόθηκε και δίνεται διαρκώς στην πανεπιστημιακή κοινότητα, την πρωτοβάθμια εκπαίδευση που είναι ένα κομμάτι το οποίο είναι αλληλένδετο με την περιοχή της Φλώρινας*» (Σ2).

- Στην ερώτηση «**Ποιες οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με την τοπική κοινωνία;**» δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στις καλές σχέσεις και το 2^ο στις καταλυτικές-άμεσες σχέσεις.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «*Καλές σχέσεις*», ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως υπάρχει καλή συνεργασία και άριστες σχέσεις παρότι στο παρελθόν δεν πήγε τόσο καλά: «*Το Επιμελητήριο και το συγκεκριμένο διάστημα οι σχέσεις είναι άριστες, είμαστε σε μία διαδικασία διαβουλεύσεων ακόμα και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και με την προηγούμενη περιφερειακή αρχή είχαμε άριστες σχέσεις. Πιστεύω πως ναι οι σχέσεις είναι καλές και θα πρέπει να είναι καλές, παρότι στο παρελθόν φάνηκε ότι δεν μπορεί να πάει καλά ένα κομμάτι της οικονομίας και της κοινωνίας*» (Σ1).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Καταλυτικές, άμεσες σχέσεις», ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως οι σχέσεις είναι εξαιρετικές μέσα από πολλές δράσεις, όπως την συμμετοχή τους σε επιτροπές, δημοτικές επιχειρήσεις καθώς και την αύξηση των σχολών και δημιουργία του πανεπιστημίου της Δυτικής Μακεδονίας «Από το 1990 και μετά άρχισε το Επιμελητήριο να εισέρχεται στην τοπική ζωή μπαίνοντας μέσα σε πολλές επιτροπές, επιτροπές προμηθειών, επιτροπές λειτουργίας, στο νοσοκομείο, στα τοπικά ιδρύματα, στους δήμους, στις δημοτικές και κρατικές επιχειρήσεις που λειτουργούσαν στο Νομό, ήταν βασικός υποκινητής και μέτοχος και πολλών επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν και στο Νομό της Φλώρινας αλλά και στη Δυτική Μακεδονία. Επιπλέον αυξήσαμε πολύ τις σχολές που είχαμε και δημιουργήθηκε και το πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας αλλά και με μεγάλα έργα γιατί το Επιμελητήριο συμμετείχε και στο περιφερειακό συμβούλιο και στο ταμείο ανάπτυξης» (Σ2).

➤ Στην ερώτηση «**Πως θα αξιολογούσατε την ίδρυση την ύπαρξη και τη συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε όλο το Νομό;**» δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στην αναγκαία ύπαρξη και το 2^ο στην θετική.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Αναγκαία», ένα άτομο (N=1) τόνισε την αναγκαιότητα ύπαρξης του Επιμελητηρίου, καθώς αυτό απευθύνεται παντού και προσπαθεί να λύσει τα προβλήματα όλων των συναδέλφων: «*Είναι απαραίτητη λοιπόν η λειτουργία του η εκπροσώπηση των μελών του, δεν θα μπορούσα να φανταστώ πως θα ήταν η επιχειρηματικότητα χωρίς τα επιμελητήρια. Το δικό μας Επιμελητήριο απευθύνεται παντού προσπαθεί να λύσει τα προβλήματα όλων των συναδέλφων, οπότε είναι απαραίτητη και αναγκαία η λειτουργία του επιμελητηρίου στο Νομό*» (Σ1).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Θετική», ένα άτομο (N=1) δήλωσε ότι η ίδρυση του είναι θετική και αυτό φάνηκε από παρεμβάσεις, τοποθετήσεις των διοικητικών συμβουλίων και των προέδρων, αποστολές, αιτήματα και τη συνεργασία όλων των πολιτικών Δυνάμεων: «*Η θετική του παρουσία φαίνεται μέσα από τις παρεμβάσεις και τις τοποθετήσεις των διοικητικών συμβουλίων και των προέδρων σε όλες τις μεγάλες στιγμές για το Νομό μας αλλά και σε πάρα πολλές αποστολές και αιτήματα τα οποία είναι καταγεγραμμένα και δείχνει τη δυναμική του Επιμελητηρίου, τον πρωταγωνιστικό του ρόλο, ο οποίος έγινε πολύ πιο εμφανής τα τελευταία 30 χρόνια με την συνεργασία όλων των πολιτικών Δυνάμεων, με την δημιουργία νέων επιχειρήσεων, την συλλογικότητα και την μετοχικότητα του Επιμελητηρίου*» (Σ2).

3.2.4. 4^{ος} θεματικός άξονας

Ο Πίνακας 17 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τον 4^ο θεματικό άξονα «Δια βίου επιχειρήσεις και κίνητρα από την πολιτεία».

Πίνακας 17: Αποτελέσματα 4^{ου} θεματικού άξονα «Δια βίου επιχειρήσεις και κίνητρα από την πολιτεία»

4^{ος} θεματικός άξονας «Δια βίου επιχειρήσεις και κίνητρα από την πολιτεία»		
1) Κατά την εμπειρία σας ποιο είναι το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Μακροβιότερο είδος	Οι εμπορικές (1,2)	2
Βιοτεχνία, παροχή υπηρεσιών	Επιχειρήσεις που είχαν σχέση με την βιοτεχνία αλλά και του τμήματος παροχής υπηρεσιών (2)	1
2) Ποια κίνητρα δόθηκαν από την πολιτεία για τη δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων;		
Θέματα	Κατηγορίες	N
Βιομηχανικές ζώνες	ΒΙΠΕ που αρχικά πήγε καλά και μετά έφθινε, βιομηχανικές ζώνες στο Αμύνταιο και Άγιο Παντελεήμονα (1)	1
Βοηθητικά κίνητρα	Κίνητρα σχετικά με τον τουρισμό, τη βιοτεχνία, τις υπηρεσίες. Διασυνοριακά προγράμματα και ατομικές εκθέσεις (2)	1

*Στις παρενθέσεις οι συνεντευξιαζόμενοι, N: συχνότητα

➤ Στην ερώτηση «**Κατά την εμπειρία σας ποιο είναι το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων;**» δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στις εμπορικές επιχειρήσεις και το 2^ο στις βιοτεχνίες και τις υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Εμπορικές» δύο άτομα (N=2) δήλωσαν πως οι εμπορικές επιχειρήσεις αντέχουν περισσότερο στο χρόνο: «*Είναι καταγεγραμμένο πέραν της εμπειρίας ότι τα εμπορικά καταστήματα είναι αυτά που κρατούν τα σκήπτρα και είναι και το μεγαλύτερο τμήμα του κτιρίου*» (Σ2).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Βιοτεχνία, παροχή υπηρεσιών», ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως υπάρχει μία ανάπτυξη κάποιων καινούργιων επιχειρήσεων σχετικών με τη βιοτεχνία και την παροχή υπηρεσιών, μικρότερη βέβαια από εκείνη των εμπορικών: «*Βέβαια υπήρξε τα τελευταία χρόνια μία άνθηση νέων επιχειρήσεων που είχαν σχέση με την βιοτεχνία αλλά και του τμήματος παροχής υπηρεσιών. Σίγουρα το εμπόριο είναι αυτό που κρατάει τα σκήπτρα και νομίζω ότι αυτό πρέπει να εξελίξουμε πάντα όμως με πολύ σωστές υπηρεσίες με ποιοτική δουλειά στις υπηρεσίες και ποιοτικά προϊόντα*» (Σ2).

- Στην ερώτηση «**Ποια κίνητρα δόθηκαν από την πολιτεία για τη δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων;**» δημιουργήθηκαν 2 θέματα. Το 1^ο αναφέρεται στις βιομηχανικές ζώνες και το 2^ο στα βοηθητικά κίνητρα.

Αναλύοντας το 1^ο θέμα «Βιομηχανικές ζώνες», ένα άτομο (N=1) δήλωσε πως ιδρύθηκε αρχικά η ΒΙΠΕ (βιομηχανική περιοχή), η οποία ξεκίνησε θετικά αλλά έφθινε στην πορεία, αλλά υπήρξαν θετικά κίνητρα όπως οι βιομηχανικές ζώνες στο Αμύνταιο και Άγιο Παντελεήμονα: *«Στην περιοχή μας πριν από 20 χρόνια ιδρύθηκε η ΒΙΠΕ (βιομηχανική περιοχή). Η βιομηχανική αυτή ζώνη, η οποία ξεκίνησε δυναμικά και αλλά τώρα είναι σε μία κατάσταση όχι καλή έως χάλια. Ξεκίνησε με είκοσι επτά μεγάλες επιχειρήσεις και σήμερα δραστηριοποιούνται μόνο επτά. Επίσης, γίνονται προσπάθειες μας για ανάδειξη της άλλης βιομηχανικής ζώνης που βρίσκεται στο Αμύνταιο, η οποία και αυτή δεν έχει πολλές επιχειρήσεις. Μπορώ να πω ότι υπολειτουργεί ακόμα χειρότερα από αυτή της Φλώρινας. Άλλη μία άτυπη βιομηχανική ζώνη είναι αυτή στον Άγιο Παντελεήμονα όπου το Επιμελητήριο μαζί με την κεντρική ένωση έκανε ενέργειες το τελευταίο διάστημα και εγκρίθηκε να γίνει βιομηχανικό πάρκο»* (Σ1).

Αναλύοντας το 2^ο θέμα «Βοηθητικά κίνητρα», ένα άτομο (N=1) ανέφερε πως υπήρξαν κίνητρα σχετικά με τον τουρισμό, τη βιοτεχνία, τη βιομηχανία, τις υπηρεσίες, καθώς και διασυνοριακά προγράμματα και ατομικές εκθέσεις: *«Δόθηκαν νέα κίνητρα μέσα από προγράμματα τα οποία εκμεταλλεύτηκαν το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου μας που είχαν σχέση και με τον τουρισμό, τη βιοτεχνία και την βιομηχανία αλλά και με τις υπηρεσίες. Υπήρχαν διασυνοριακά προγράμματα στα οποία εντάχθηκε το Επιμελητήριο και κατ' επέκταση και οι επιχειρήσεις και ωφελήθηκαν και πάρα πολλά προγράμματα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την στήριξη της επιχειρηματικής κοινότητας. Επίσης η δημιουργία ατομικών εκθέσεων σε επίπεδο νομού αλλά και περιφέρειας αλλά και η βοήθεια των επιχειρήσεων να συμμετέχουν σε εκθέσεις και παρουσιάσεις τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και στο εξωτερικό. Νομίζω πως ήταν βασικά κίνητρα που βοήθησαν, βοηθούν και θα συνεχίσουν να βοηθούν τις επιχειρήσεις του νομού μας»* (Σ2).

4. Κεφάλαιο. Συμπεράσματα

Μελετήθηκαν συνολικά 5977 επιχειρήσεις, η πλειοψηφία των οποίων από την περιοχή της Φλώρινας (75%) ενώ το 21% από το Αμύνταιο. Οι περισσότερες επιχειρήσεις (66%) ιδρύθηκαν την περίοδο 1982-2004, η συντριπτική πλειοψηφία (85%) ήταν ατομικές, ενώ μόλις το 12% ήταν ομόρρυθμες. Οι επιχειρήσεις σχετικά με την κοινωνία, την κοινοπραξία, οι συνεταιρισμοί, τα υποκαταστήματα, οι ΕΠΕ, οι ΑΕ οι ετερόρρυθμες και άλλου είδους εταιρείες συγκέντρωσαν ποσοστά μικρότερα από 1% σε κάθε περίοδο. Σύμφωνα με έκθεση του ΣΒΕ για το 2018, αυτά τα ποσοστά είναι τα μικρότερα για την περιοχή της βόρειας Ελλάδας, ενώ το ποσοστό των ατομικών επιχειρήσεων είναι μεταξύ των μεγαλύτερων στην βόρεια Ελλάδα (ΣΒΒΕ, 2018).

Μεγαλύτερα ποσοστά ατομικών επιχειρήσεων παρατηρήθηκαν την περίοδο 1997-2004. Οι ατομικές επιχειρήσεις παρουσίασαν μία ανοδική τάση με την πάροδο του χρόνου. Οι ατομικές επιχειρήσεις υπερίσχυαν όχι μόνο στο νομό της Φλώρινας, αλλά και σε όλη την Ελλάδα. Αυτό ήταν το μοντέλο ανάπτυξης της χώρας και επίσης οι περισσότερες λειτουργούσαν οικογενειακά. Μεγαλύτερα ποσοστά ομόρρυθμων επιχειρήσεων παρατηρήθηκαν την περίοδο 1960-1974. Οι ομόρρυθμες εταιρείες παρουσίασαν μία πτωτική τάση με την πάροδο του χρόνου. Αυτό ίσως εξηγείται λόγω των νόμων 89/1967 και 378/1968, για την εγκατάσταση στην Ελλάδα εμποροβιομηχανικών εταιριών, ενώ τη δεκαετία του 1970 τέθηκαν σε εφαρμογή οι νόμοι 27/1975 και 814/1978, οι οποίοι αποτελούσαν κίνητρα για τις παράκτιες δραστηριότητες επιχειρήσεων που ήταν εγκατεστημένες στην Ελλάδα. Τη χρονική περίοδο 1960-1974 παρατηρήθηκε αύξηση των οικονομικών και τεχνολογικών ροών από το εξωτερικό, ενώ κατά την περίοδο που ακολούθησε, δηλαδή το χρονικό διάστημα 1974-1981, παρατηρήθηκε μείωση των ξένων επενδύσεων που ακολούθηθηκε από χειροτέρευση στη βιομηχανική παραγωγή και στις καινοτομικές δραστηριότητες (Κορρές, 2015).

Την περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑ.ΣΟ.Κ υπήρξε βελτίωση στο βιοτικό, στο οικονομικό και στο κοινωνικό επίπεδο όλης της χώρας.

Στις 16/2/1994 επί κυβερνήσεως ΠΑ.ΣΟ.Κ και με υπουργό εξωτερικών τον Θ, Πάγκαλο, έχουμε την επιβολή εμπάργκο στη γειτονική Fyrom. Την περίοδο αυτή οι επιχειρήσεις του νομού της Φλώρινας υπέστησαν μεγάλη ζημιά.

Υπήρχαν πολλοί παράγοντες οι οποίοι καθυστερούσαν την ανάπτυξη καλών σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της γειτονικής χώρας. Οι συνέπειες της διχασμένης Ευρώπης και της κατάρρευσης και της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας στα Βαλκάνια, δημιούργησαν όρους αστάθειας στην ευρύτερη περιοχή, κάτι το οποίο δημιούργησε ανησυχία στην Αθήνα. Επιπλέον η δυναμική εμφάνιση μιας κατηγορηματικής άρνησης από την Ελλάδα να επιτρέψει στην γειτονική χώρα να χρησιμοποιεί το όνομα «Μακεδονία» πράγμα το οποίο έκανε για τέσσερα χρόνια 1992-1995 δημιούργησε κλίμα οξείας πίεσης στις σχέσεις μεταξύ των δύο γειτονικών χωρών. Στο τέλος εξωτερικοί παράγοντες, κυρίως οι πόλεμοι στο βόρειο μέρος της πρώην Γιουγκοσλαβίας, επιτάχυναν την παρέμβαση από την διεθνή κοινότητα για να λυθεί αυτό το πρόβλημα. Στις 13-09-1995 υπογράφηκε στην Νέα Υόρκη μια ενδιάμεση συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Fyrom με την μεσολάβηση της Αμερικής και των Ηνωμένων Εθνών. (Evangelos Kofos-Vlasis Vlasidis).

Πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις σε 2 συμμετέχοντες, εκ των οποίων ένας ήταν Πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου και ένας Πρώην πρόεδρος Εμπορικού Επιμελητηρίου. Μελετήθηκαν θέματα όπως η ίδρυση και λειτουργία Επιμελητηρίου, οι στόχοι/δράσεις στο παρόν και παρελθόν, η συμβολή, προοπτικές ανάπτυξης και σχέσεις με το Νομό, η προσωπική αξιολόγηση και τα κίνητρα από την πολιτεία.

Η ίδρυση του Επιμελητηρίου πραγματοποιήθηκε το 1934, με σκοπό να οργανωθεί ο εμπορικός επιχειρηματικός κόσμος και να οργανωθούν οι εξαγωγές της χώρας με την διάδοση πληροφοριών. Η ίδρυση των Επιμελητηρίων ήταν επιβεβλημένη, καθώς η χώρα έπρεπε να ορθοποδήσει, να οργανώσει την βιομηχανία, τις εξαγωγές και να ανοιχτεί στις αγορές. Το Επιμελητήριο της Φλώρινας λειτούργησε από την ίδρυση του χωρίς διακοπές ανεξάρτητα από πολέμους και δεν είχε πολιτικές και κομματικές θέσεις ή σχέσεις.

Αναφορικά με τους στόχους του Επιμελητηρίου, οι παλαιότεροι στόχοι ήταν η βοήθεια στην ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με εκθέσεις και προγράμματα και στην οργάνωση και καταγραφή των επιχειρήσεων, ενώ οι τωρινοί η δικτύωση η μετάδοση

γνώσης καθώς και η στήριξη του τουρισμού, των αγροτικών προϊόντων της κινητικότητας και της επιχειρηματικότητας. Στις παλαιότερες δράσεις του Επιμελητηρίου συγκαταλέγονται οι καταγραφές, η παρουσία σε επισκέψεις υπουργών και οι αποστολές με ταξίδια προέδρων. Οι τωρινές δράσεις του Επιμελητηρίου είναι η υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων με στόχο τη δικτύωση χωρών, η υλοποίηση ημερίδων για την προώθηση της τοπικής καταναλωτικής συνείδησης, η εξισορρόπηση νομισματικής ανισότητας με ξένες χώρες για σωστό ανταγωνισμό και η συνεργασία με πολλές κυβερνήσεις σε επίπεδο προβολής εξωστρέφειας της επιχειρηματικότητας και των προϊόντων. Οι στόχοι αυτοί υπάγονται στους στόχους που υποστηρίζουν μέτρα πολιτικής και οργανώνουν ένα περιβάλλον διευκόλυνσης στην οικοδόμηση μιας ισχυρής, ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας (Bhuiyan & Latif, 2011).

Το Εμπορικό Επιμελητήριο συμβάλει στην ζωή της πόλης καθώς οργανώνει την οικονομία της πόλης, αναβαθμίζει την επιχειρηματικότητα και εισάγει νέες θέσεις εργασίας με νέα επαγγέλματα. Οι προοπτικές του Επιμελητηρίου είναι να συνεχίσει και να εξελίξει τις υπηρεσίες του μέσω ψηφιακής σύγκλισης και διακριτών υπηρεσιών. Επιπλέον, τονίστηκε η αναγκαιότητα της συντήρησης του Επιμελητηρίου ως θεσμοθετημένου συμβούλου της πολιτείας. Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νομού μέσω των εκθέσεων, της προαγωγής και προώθησης της επιχειρηματικότητας αλλά και της μεταφοράς της είδησης. Οδήγησε τις επιχειρήσεις στην εκβιομηχάνιση, τον εκσυγχρονισμό, τη δημιουργία νέων τοπικών προϊόντων και στήριξε την πανεπιστημιακή κοινότητα. Οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με την τοπική κοινωνία είναι καλές με άριστη συνεργασία σε υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Επίσης, καταλυτική θεωρήθηκε η συμμετοχή σε επιτροπές, δημοτικές επιχειρήσεις καθώς και αύξηση των σχολών και δημιουργία του πανεπιστημίου της Δυτικής Μακεδονίας.

Τα Εμπορικά Επιμελητήρια έχουν επιτελέσει σημαντικό έργο σε ολόκληρη τη χώρα, καθώς διαθέτουν την απαραίτητη οικονομική αυτονομία και οργανωτική αυτοτέλεια για να μεγιστοποιούν τους στόχους και τις επιδιώξεις τους, να συμβουλεύουν την πολιτεία σε μια σειρά από ζητήματα και να προωθούν λύσεις επωφελείς για την τοπική και την εθνική οικονομία (Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος, 2006).

Η ύπαρξη του Εμπορικού Επιμελητηρίου χαρακτηρίστηκε αναγκαία καθώς το Επιμελητήριο απευθύνεται παντού και προσπαθεί να λύσει τα προβλήματα όλων των συναδέλφων. Η συμβολή του αξιολογήθηκε θετική μέσω των παρεμβάσεων του, των τοποθετήσεων των διοικητικών συμβουλίων και των προέδρων, τις αποστολές, τα αιτήματα και την συνεργασία με όλες τις πολιτικές Δυνάμεις. Οι εμπορικές επιχειρήσεις αναφέρθηκαν ως το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων, ακολουθούμενο από τις βιοτεχνικές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Αυτό είναι αναμενόμενο, καθώς στη Βόρεια Ελλάδα δεν έχουν δοθεί τα κατάλληλα κίνητρα για τη μεταποίηση και τη καινοτομία και καθώς οι επιχειρήσεις Τουρισμού παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις υπόλοιπες Ελληνικές περιφέρειες (ΣΒΒΕ, 2018).

Τέλος, ως σημαντικότερα κίνητρα που έδωσε η πολιτεία για την δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων, αναφέρθηκαν οι βιομηχανικές ζώνες και κίνητρα σχετικά με τον τουρισμό, τη βιοτεχνία, τις υπηρεσίες, τα διασυνοριακά προγράμματα και τις ατομικές εκθέσεις. Παρ' όλα αυτά, οι ειδικοί στην ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων αναφέρουν ότι τα κίνητρα που θα οδηγούσαν σε δημιουργία περισσότερων επιχειρήσεων, θα ήταν οι φοροελαφρύνσεις, η ρύθμιση οφειλών, ο χωροταξικός σχεδιασμός, και η συνολική βελτίωση της νομοθεσίας με την εισαγωγή πιο απλών και εφαρμόσιμων νόμων (ΣΕΒ, 2019).

Αναφορές

- Andreou, A., & Kasvikis, K. (2018). The difficult past of a town. The personal silences and suppressed memories of Florina's cultural Heritage. *Museumedulab, Autumn 2018*, pp. 147-170.
- Bhuiyan, B., & Latif, A. (2011). Developmental Role of Chamber of Commerce and Industries in Bangladesh: A Case Study of Sylhet Chamber of Commerce and Industries. *Asia-Pacific Journal of Business*, 2(1).
- Braun, V. and Clarke, V. (2006) *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*.

- Chorianopoulos, I., Karvounis, A., Ballas, D., & Phelps, N. (2013). *Suburbanization in Greece: The informal transformation of Maroussi into the economic.* ERSA. Available at: http://www-sre.wu.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa13/ERSA2013_paper_01095.pdf.
- Geronimakis, S. (1965). Post-war Economic Growth in Greece 1950-61. *The review of income and wealth*, 11(1), pp. 257-280.
- Fives, H. & Buehl, M. (2014). Exploring differences in practicing teachers' valuing of pedagogical knowledge based on teaching ability beliefs. *Journal of Teacher Education*, 65 (5), 435-448
- Koocher, G., & Keith-Spiegel, P. (1998). *Ethics in psychology*. New York: Oxford University Press
- Leounakis, N., & Sakellaris, P. (2014). *Greek Economic Growth since 1960*. Athens University of Economics and Business. Department of Economics: Athens, Greece.
- Neubäumer, R. (2015). The Prologue to the Greek Crisis. *Vierteljahrshfte zur Wirtschaftsforschung*, 84(3), pp. 9-28.
- Oikonomou, M. (2016). The Greek urban block since the establishment of the Greek State in 19th century. A chronicle about morphology and urban form. *17th IPHS History Urbanism Resilience*. Delft, Netherlands.
- Romei, V. (2015). Greece and the EU: a brief (economic) history in charts. *Financial Times*, 10/08/2015.
- Βαρκασέλης Χ.Ν. (χ.χ.). Η Οικονομία: Όψεις και πραγματικότητα.
- Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών. (2007). *Φλώρινα, Πύλη των Βαλκανίων*. Θεσσαλονίκη: Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών.
- Ηλιάδου-Τάχου, Σ. (2004). Δημογραφική Εξέλιξη της Πόλης της Φλώρινας (1905-1928). *Μακεδονικά*, 34, σσ. 91-108.
- Evangelos Kofos-Vlasis Vlasidis (ATHENS 2005). *Athens-Skorje: An Uneasy Symbiosis (1995-2002)*
- Ηχώλoγιο. (2019). Ανδρέας Παπανδρέου, ο αμφιλεγόμενος. *Ηχώ Φλώρινας*, 23/02/2019.
- Εφημερίδα τα ΝΕΑ. Η μεγάλη νίκη του ΠΑ.ΣΟ.Κ το 1981 και η προσφορά του Ανδρέα Παπανδρέου. 18/10/2020
- enikos-gr 18/10/2019
- Ιωσηφίδης Θ. (2003). *Εισαγωγή στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής κοινωνικής έρευνας*. Μυτιλήνη
- Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος. (2006). *Τα Ελληνικά Επιμελητήρια. Ένα δίκτυο για την Ανάπτυξη και την πρόοδο*. Αθήνα: Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος.

- Κορρές, Γ. (2015). *Επιχειρηματικότητα στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα*. Αποθετήριο Κάλλιπος. Διαθέσιμο https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/691/1/Κεφάλαιο_9.pdf.
- Κούτρας, Γ., & Μάνου, Ε. (2005). *Στρατηγικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός για το Νομό Φλώρινας*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Πατρώνης, Β. (2015). *Ελληνική Οικονομική Ιστορία, Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα (18ος-20ος αιώνας)*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Ρέθεμνος Newsroom. (2017). Τι προσφέρουν τα Επιμελητήρια στις επιχειρήσεις και στην τοπική οικονομία. *Ρέθεμνος*, https://www.rethemnosnews.gr/kriti/466914_ti-prosferoynta-epimelitiria-stis-epiheiriseis-kai-stin-topiki-oikonomia.
- ΣΒΒΕ. (2018). *Η Μεταποίηση της Βόρειας Ελλάδας προς το 2020*. ΣΒΒΕ. Διαθέσιμο <https://sbe.org.gr/wp-content/uploads/2019/01/H-METΠΟΙΗΣΗ-ΤΗΣ-ΒΟΡΕΙΑΣ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΠΡΟΣ-ΤΟ-2020.pdf>.
- ΣΕΒ. (2019). *Ρυθμιστικό Περιβάλλον & Επιχειρήσεις*. Ενημερωτικό Δελτίο ΣΕΒ. http://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/52157/e-brochure_final.pdf.
- Σκυθιώτης, Π. (2016). *Η εργαλειακή χρήση του ποιητικού λόγου: Έρευνα πάνω στα τεύχη του περιοδικού του ΦΣΦ "Ο Αριστοτέλης" (1957-1974)*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Στεμπίλης, Δ. (Επίσκεψη στον ιστότοπο 20/11/2020). *Φλώρινα. Η πόλη-σταθμός*. <http://www.livanis.gr/ViewShopEventArticle.aspx?Id=10314>.
- Τάχου-Ηλιάδου, Σ., Καλεράντε, Ε., & Τσιγγένη, Π. (2014). Η μετάβαση από την Παιδαγωγική Ακαδημία της Φλώρινας στο Παιδαγωγικό Τμήμα της Φλώρινας: Τα δημοσιεύματα του τοπικού Τύπου & ο λόγος των πρωταγωνιστών. *International Conferenc*
- e "The Western Macedonia. From the integration to the Greek state till today, (σσ. 308-321). Θεσσαλονίκη.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

- 1.** Θα ήθελα να μου απαντήσετε πότε και γιατί ιδρύεται το εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας;
- 2.** Υπάρχει συσχέτιση με οικονομικά και ιστορικά γεγονότα που συνέβαλαν στην ίδρυση των εμπορικών επιμελητηρίων όπως και του Εμπορικού Επιμελητήριο Φλώρινας;
- 3.** Ποιες οι περίοδοι λειτουργίας του Επιμελητηρίου;
- 4.** Ποιους στόχους έχει θέσει στο Επιμελητήριο, τότε, αν γνωρίζεται αλλά και τώρα;
- 5.** Ποιες οι δράσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου παλαιότερα και τώρα;
- 6.** Πως συμβάλλει η ίδρυση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης;
- 7.** Ποιες είναι οι προοπτικές του Εμπορικού Επιμελητηρίου για το μέλλον, με ποιες δράσεις μπορεί αυτό να επιτευχθεί;
- 8.** Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νόμου;
- 9.** Ποιες οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με την τοπική κοινωνία;
- 10.** Πως θα αξιολογούσατε την ίδρυση την ύπαρξη και τη συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε όλο το Νομό;
- 11.** Κατά την εμπειρία σας ποιο είναι το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων;
- 12.** Ποια κίνητρα δόθηκαν από την πολιτεία για τη δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων;

Συνεντεύξεις

Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου

1) Θα ήθελα να μου απαντήσετε πότε και γιατί ιδρύεται το εμπορικό Επιμελητήριο της Φλώρινας;

Εμπορικά επιμελητήρια ιδρύονται στην Ελλάδα. Ξεκίνησε η ίδρυση τους από το έτος 1920 και ολοκληρώνεται μέχρι το 1960-65. Το Επιμελητήριο της Φλώρινας ιδρύθηκε το 1934, σκοπός της ίδρυσης των επιμελητηρίων είναι να οργανωθεί ο εμπορικός επιχειρηματικός κόσμος σε ένα πλαίσιο εξωστρέφειας διείσδυσης της επιχειρηματικότητας στις ξένες αγορές, και στήριξη των επιχειρηματιών στις εξαγωγές γιατί ο ρόλος είναι πολυεπίπεδος. Τα επιμελητήρια λοιπόν προάγουν την επιχειρηματικότητα Σε επίπεδο εξαγωγών στηρίζουν τον επιχειρηματία σε εκθέσεις, παρέχουν διακριτές υπηρεσίες όσον αφορά το γενικό εμπορικό μητρώο, αυτοαπογραφή των μελών αλλά και όποια επιχείρηση θέλει να εξάγει, πρέπει να περάσει από το Επιμελητήριο και όποιος ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα είναι υποχρεωμένος να γραφτεί στο Επιμελητήριο από τον νόμο. Έτσι η λειτουργία των επιμελητηρίων ανεβάζει την επιχειρηματικότητα, την έχει πάει ένα βήμα πιο μπροστά, έχει συμβάλει στις εξαγωγές της χώρας, έχει συμβάλει στην οργάνωση της χώρας γιατί μεταφέρει την πληροφορία είτε με τα Ευρωπαϊκά προγράμματα είτε στηρίζοντας τον επιχειρηματία σε πολυεπίπεδες δράσεις και στόχους. Πιστεύω ότι δεν είναι μόνο όργανο της Ελλάδας, όλη η Ευρώπη έχει επιμελητήρια και με το ίδιο καθεστώς λειτουργίας ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Οι πρώην κομμουνιστικές χώρες έχουν ιδιωτικά επιμελητήρια, με το προηγούμενο καθεστώς δεν υπήρχαν εκεί επιμελητήρια, τώρα επίσης υπάρχουν και τα διμερή επιμελητήρια τα οποία είναι ιδιωτικού δικαίου. Δημόσιο χαρακτήρα έχει και το Επιμελητήριο της Φλώρινας.

2) Υπάρχει συσχέτιση με οικονομικά και ιστορικά γεγονότα που συνέβαλαν στην ίδρυση των εμπορικών επιμελητηρίων όπως και του Εμπορικού Επιμελητηρίου Φλώρινας;

Η συσχέτιση είναι μία, η χώρα έπρεπε να ορθοποδήσει πήγαινε να οργανωθεί και χρειαζόταν εργαλεία, η ανάγκη λοιπόν δημιούργησε τον φορέα αυτόν. Η χώρα βγήκε από μία δύσκολη κατάσταση μετά την τουρκοκρατία, έπρεπε να οργανώσει το εμπόριο, την επιχειρηματικότητα, την βιομηχανία, τις εξαγωγές και ιδρύονται τα επιμελητήρια που αναλαμβάνουν αυτόν τον ρόλο. Σκοπός τους είναι να βοηθήσουν

να βγει η χώρα στον ανταγωνισμό, να συμβάλουν στην εξωστρέφεια, να ανοιχτούν στις αγορές, αυτό ακριβώς κάνει το Επιμελητήριο. Έρχεται λοιπόν με την σύσταση του το ελληνικό κράτος και ιδρύει τα επιμελητήρια όπως ιδρύονται και οι εμπορικοί σύλλογοι για να βοηθήσουν το επιχειρείν, όπου ο ρόλος τους είναι διακριτός, χρήσιμος και αναγνωρίσιμος από την πολιτεία.

3) Ποιες οι περίοδοι λειτουργίας του Επιμελητηρίου;

Το Επιμελητήριο λειτουργεί συνεχόμενα χωρίς διακοπές από το 1934, ακόμα και στην κατοχή, επειδή είναι δημόσιο ήταν αναγκασμένο να λειτουργεί. Δεν ανέστειλε τη λειτουργία του ούτε στην επταετία ούτε στους πολέμους. Την περίοδο που ήταν το εμπάργκο με την Fyrom, οι επιχειρήσεις υπέστησαν μεγάλη ζημιά, εγώ το μεταφέρω αυτό, δεν ήμουν στο διοικητικό συμβούλιο, αλλά διαχειρίστηκε για τις πληττόμενες επιχειρήσεις ένα χρηματικό ποσό που είχε βγάλει τότε η πολιτεία και το δώσανε στην επιχειρηματικότητα για να τη στηρίζουν κάτι το οποίο ήταν πολύ καλή κίνηση.

4) Ποιους στόχους έχει θέσει το Επιμελητήριο, τότε, αν γνωρίζεται αλλά και τώρα;

Από ότι γνωρίζω το Επιμελητήριο βοήθησε την επιχειρηματικότητα από τα προηγούμενα χρόνια και από τα διοικητικά συμβούλια που έχω δει των προηγούμενων προέδρων, συμμετείχε σε εκθέσεις, στήριζε τον επιχειρηματία υλοποιούσε προγράμματα τα οποία βοηθούσαν την επιχειρηματικότητα. Η δικιά μας η θητεία είχε ως στόχο στο σχεδιασμό της να είναι εξωστρεφής, δημιούργησε επαφές και σχέσεις υπέγραψε σύμφωνα συνεργασίας με πάνω από 20 επιμελητήρια, διοργάνωσε την πρώτη συνάντηση βαλκανικών επιμελητηρίων όπου οργανώθηκε με την ευθύνη του Επιμελητηρίου μας το 2015. Οι διοικητικές επιτροπές όλων των βαλκανικών χωρών πλην της Τουρκίας ήταν εδώ για τρεις μέρες συνοδευόμενες από πέντε επιχειρηματίες η κάθε αποστολή. Είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε και το οικονομικό καθεστώς των χωρών αυτών και να συνεργαστούμε και να έχουμε επαφές με αυτές τις χώρες, τις οποίες συνεργασίες τηρούμε μέχρι σήμερα. Συμμετείχαμε σε πάρα πολλά forum και όπου μας κάλεσε και η ελληνική Πολιτεία και η ελληνική κυβέρνηση, όπως στην Αλβανία το 2017 για να σταματήσουμε την εμπορική επέλαση των Τούρκων, όπου το Επιμελητήριο είχε εισήγηση στην προσπάθεια που κάνουν οι ελληνικές αγροφαρμακευτικές επιχειρήσεις να διεισδύσουν στην αγορά και δείξαμε στους Αλβανούς την ωφελιμότητα που έχουν και πως είναι πιο οργανωμένες, πιο σύγχρονες και πιο συνεργάσιμες οι ελληνικές επιχειρήσεις με πολύ καλά αποτελέσματα. Συμμετείχαμε σε πολλά οικονομικά φόρουμ των χωρών αυτών,

πήγαμε σε χώρες όπως στην Ιταλία για καλές πρακτικές αγροτουριστικές για να δούμε πώς εφαρμόζουν το μοντέλο γιατί εμείς αναλάβαμε σε μία εποχή, όπου η χώρα έμπαινε στα μνημόνια και στην κρίση με πάρα πολύ δύσκολες καταστάσεις για τους επιχειρηματίες και προσπαθήσαμε να δώσουμε κατευθύνσεις. Διοργανώσαμε πολλά σεμινάρια στον αγροδιατροφικό τομέα και στον αγροτικό τομέα με αρωματικά φυτά, φέραμε ειδικούς επιστήμονες για να δώσουμε σε επιχειρήσεις οι οποίες κλείνανε συνεχόμενα, εκείνο το διάστημα για να δώσουμε διέξοδο και λύσεις. Καταθέσαμε και υλοποιήσαμε πολλά Ευρωπαϊκά προγράμματα με στόχο την δικτύωση των χωρών αυτών. Διοργανώσαμε ένα συνέδριο το 2014, (όπου συμμετείχε η περιφέρεια, οι δήμοι), αειφόρου ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας όπου αναδεικνύουμε τα ευρήματα του συνεδρίου τα οποία είναι πολύ επίκαιρα και σήμερα. Συμμετείχαν δύο χώρες η βόρεια Μακεδονία και η Αλβανία στο συνέδριο αυτό όπου και υπογράψαμε σύμφωνα συνεργασίας και η πολιτειακή ηγεσία από τα δύο μεγάλα κόμματα των υπουργών Μακεδονίας, Θράκης τον κύριο Ορφανό αλλά και τον κύριο Σακελλαρίδη του ΣΥΡΙΖΑ το 2013. Ανταλλάξαμε καλές πρακτικές και κάναμε θεματικά εργαστήρια καθώς αναδείξαμε δυνάμεις και αδυναμίες της περιφερειακής ενότητας Φλώρινας, δομικές αδυναμίες και σχετικά πλεονεκτήματα. Φέραμε εμπορικούς ακόλουθους των πρεσβειών μας για να δείξουν τις καλές πρακτικές των χωρών, παρουσία των μελών μας π.χ. το ενδιαφέρον του Ισραήλ που είναι τα όσπρια, της Σαουδικής Αραβίας που είναι τα γαλακτοκομικά και με το πώς επιτυγχάνεται αυτό, δηλαδή δημιουργήσαμε καλές πρακτικές εξαγωγών βοηθώντας τους συναδέλφους σε μία επαναλαμβάνω πολύ δύσκολη στιγμή για τη χώρα μας. Επίσης διοργανώσαμε την εθνική συνομοσπονδία Ελληνικού εμπορίου, έρευνα με τίτλο «Διασυνοριακές Μετακινήσεις». Όπως στην περίπτωση της Φλώρινας καταγράφουμε το τι χάνουμε αλλά και τι μπορεί να κερδίζουμε από την γειτονική αγορά και από την αντικατάσταση εκείνο το διάστημα της αγοράς μας από την γειτονική χώρα που δώσαμε και μεγάλους αγώνες. Αυτή την έρευνα την παρουσιάσαμε το 2014 στην επιτροπή εμπορίου της βουλής και με αυτή άνοιξε η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης. Αυτή όλη την έρευνα την είχαμε για ένα πλαίσιο διεκδίκησης και με τα μεγάλα μέσα τα οποία είχε βάλει το Επιμελητήριο όπως είναι οι ειδική φορολογική ζώνη, τα ειδικά κίνητρα για την επιχειρηματικότητα για να μπορούμε έτσι να έχουμε σωστό ανταγωνισμό γιατί έχουμε κράτη τα οποία το νόμισμα τους είναι πολύ πιο ασθενές από το δικό μας και αυτό σημαίνει τα προϊόντα είναι πιο ακριβά στη χώρα μας οπότε πρέπει να βρούμε κάποιες λύσεις. Το Επιμελητήριο λοιπόν συμμετείχε και σε άλλα

γεγονότα όπως όταν αυξήθηκε η τιμή του πετρελαίου θέρμανσης, πρωταγωνίστησε και εκεί, γιατί αυτό πλήττει τις επιχειρήσεις άμεσα και τον ανταγωνισμό τους, συμμετείχε σε μεγάλες κινητοποιήσεις αλλά και πρωταγωνίστησε στην διαμαρτυρία των πολιτών της Φλώρινας, αφού μας έδωσαν την εντολή και πήγαμε στην Αθήνα στους πολιτικούς αρχηγούς για να μειωθεί η τιμή του πετρελαίου έτσι ώστε να μπορούν να σταθούν τα νοικοκυριά αλλά και η επιχειρηματικότητα. Ενέργειες και δράσεις που είχαν στόχο πάντα τον επιχειρηματία. Διοργανώσαμε επιμορφωτικά σεμινάρια, 7.000 άτομα επιμορφώθηκαν από το Επιμελητήριο αυτό, δώσαμε βαρύτητα στην επιμόρφωση και πιστεύαμε στην επιμόρφωση. Πέρασαν επτά χιλιάδες άτομα οι οποίοι είτε πήραν το μεροκάματο τους είτε απλά βελτίωσαν τις δεξιότητες τους με σεμινάρια και είμαστε πολύ περήφανοι για αυτό. Επίσης ανεβάσαμε το μορφωτικό επίπεδο για την εποχή μας που είναι πολύ ανταγωνιστική, ιδιαίτερα απαιτητική, με φοβερές υποχρεώσεις και πρέπει πάντα να είσαι κοντά στη γνώση. Η γνώση είναι ένα απαραίτητο εργαλείο και έχει υποχρέωση ο καθένας καθημερινά να εξελίσσεται και να εκπαιδεύεται γιατί αλλιώς δεν είναι ωφέλιμος, χρήσιμος αλλά και ανταγωνιστικός στην επιχείρησή του. Μια που μιλάμε για γνώση εμείς πιστεύουμε στην τοπική καταναλωτική συνείδηση, μία από τις μεγάλες κατευθύνσεις που είχαμε, προσπαθήσαμε να κάνουμε τον Φλωρινιώτη να αγοράζει τοπικά και ελληνικά. Είμαστε μέλος του κινήματος πολιτών «Καταναλώνω ότι παράγω». Κάναμε πολλές ημερίδες και διοργανώσεις και δώσαμε την ευκαιρία στους τοπικούς παραγωγούς να συμμετέχουν στις διημερίδες που κάναμε για να γνωρίσει ο κόσμος τα τοπικά προϊόντα. Κάναμε μεγάλη καμπάνια, πιάσαμε τα σούπερ μάρκετ να βάλουν τα τοπικά προϊόντα στα ράφια τους. Σε μερικά πέτυχε και σε άλλα όχι, οι πολυεθνικές και οι ξένες επιχειρήσεις δεν έβαζαν αυτά τα προϊόντα εύκολα στα καταστήματά τους, αλλά οι περισσότερες ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις τα έβαλαν. Μπήκαμε στα σχολεία και μιλήσαμε με τα παιδιά, καταθέσαμε εμείς πρόγραμμα στην δευτεροβάθμια και πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στον γενικό περιφερειακό διευθυντή της Κοζάνης, το οποίο ήταν οργανωμένο και αφού αξιολογήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας, μπήκαμε με τα παιδιά σε μεταποιητικές μονάδες και μιλήσαμε για τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και ήταν από τις καλύτερες εμπειρίες μου. Δώσαμε την ευκαιρία στα παιδιά να πιάσουν και να κατασκευάσουν στις μεταποιητικές επιχειρήσεις τα τοπικά προϊόντα. Επίσης συνεχίσαμε το πρόγραμμα αμέσως μετά τη ημέρα περιβάλλοντος, όπου τα παιδιά μαγείρεψαν γιατί εμείς ήμασταν οι πρώτοι που

αναδείξαμε την γαστρονομία της περιοχής και το λέω αυτό με περηφάνια επειδή όταν κανείς δεν ασχολούνταν με το μαγείρεμα εμείς από το 2011 μαγειρεύαμε τα τοπικά προϊόντα. Κάναμε κουζίνα στηρίξαμε την σχολή μαθητείας ΟΑΕΔ, μαγειρέψαμε στα μεγαλύτερα εστιατόρια, στις μεγαλύτερες εκθέσεις, μαγειρέψαμε σε εκθέσεις στις επιχειρηματικές αποστολές στην Πάφο και αναδείξαμε την γαστρονομία της Φλώρινας. Έτσι τα παιδιά είχαν την ευκαιρία με βραβευμένους σεφ της περιοχής να μαγειρέψουν τα δικά μας προϊόντα και αφού έκλεισε και αυτός ο κύκλος πήγαμε στο 3ο στάδιο, όπου κάναμε μία επανάληψη με Power point για το τι έμεινε στα παιδιά και πραγματικά εντυπωσιαστήκαμε όταν τα παιδιά παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον και μεγάλη χαρά το μάθημα αυτό και δώσαμε ένα ενθύμιο. Επιπλέον για τέσσερα συνεχόμενα χρόνια μπαίναμε στα σχολεία και συζητούσαμε για την επιχειρηματικότητα π.χ. σε σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, σχολεία ειδικής αγωγής, λύκεια, γυμνάσια, έτσι προσπαθήσαμε να έρθουμε κοντά στα παιδιά. Το αποτέλεσμα ήταν μοναδικό τα παιδιά καθόντουσαν μέχρι και δύο συνεχόμενες ώρες να μας ακούν χωρίς φασαρία και πιστεύω ότι είναι κάτι το οποίο πρέπει να συνεχίσει η πολιτεία, πρέπει να συνδέσει την εκπαίδευση άμεσα με την επιχειρηματικότητα. Πολλές οι δράσεις αλλά και πολυεπίπεδες πάντα για την στήριξη της επιχειρηματικότητας. Το επιμελητήριό μας συνεργάστηκε σε επίπεδο διμερών επιμελητηρίων, οι Σέρβοι στην χώρα μας και εμείς στη Σερβία, κάναμε ιστορικές διαδρομές αναδείξαμε ότι έχει σχέση με την ιστορία μας και προσπαθήσαμε αν μπορούμε να το κάνουμε επιχειρηματικότητα. Αναφερθήκαμε στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο που κρίθηκε η εξέλιξή του στο Καϊμακτσαλάν, που καλέσαμε τους Σέρβους να έρθουν στην περιοχή μας και οι οποίοι τώρα έρχονται κάθε χρόνο στην χώρα μας. Επισκέπτονται συχνά την περιοχή μας πάνω από 500 πλούσιοι και διαμένουν στην περιοχή μας, ενώ στόχος μας είναι να έρθουν ακόμα πιο πολλοί. Στείλαμε επιχειρήσεις μας και πούλησαν φρούτα ειδικά πέρσι σε μονάδες που παγώνουν τα φρούτα και τα προωθούν στην Σερβία. Κάναμε εξαγωγή στην Κύπρο όπου συμμετείχαμε με επιχειρηματική αποστολή με 35 επιχειρήσεις μας και όπου σε γιγαντοοθόνη προβάλαμε τη Φλώρινα και την μοναδική βιοποικιλότητα και κερδίσαμε τις εντυπώσεις, για αυτό και ξεκίνησε αυτή η σχέση με την Κύπρο. Άλλες δράσεις που κάναμε όπως το παραμύθι που στάλθηκε σε όλα τα σχολεία «Η μάγισσα, η τσούσκα και το χιόνι» που αναδεικνύει με έναν μοναδικό τρόπο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής σε σχέση με τα τοπικά προϊόντα. Προσπαθήσαμε να δικτυώσουμε την περιοχή. Είμαστε περήφανοι γιατί έγινε για πρώτη φορά στον τόπο

μας η βαλκανική συνάντηση. Ήμασταν το κέντρο, δεχτήκαμε αποστολές από την κεντρική ένωση επιμελητηρίων Ελλάδος. Πάμε κάθε χρόνο δύο με τρεις εκθέσεις στο εξωτερικό όπου το Επιμελητήριο μέσω του τοπικού πόρου καλύπτει το 80% των εξόδων και πάμε σε έξι με επτά εκθέσεις τοπικές όπου ο επιχειρηματίας βάζει το 20% του κόστους. Οι εκθέσεις έχουν στόχο να δικτυώσουν το επιμελητήριο, να το πάνε σε άλλες αγορές. Επίσης πηγαίνουμε σε πολλές συναντήσεις «B2B» (Business toBusiness). Έχουμε Καλά αποτελέσματα οι επιχειρήσεις μας πουλάν. Πουλάμε στην Αμερική, στην Κίνα το κτήμα Άλφα, στη Γερμανία, ο Ναουμίδης σε 6 με 7 χώρες. Γενικά έχουμε πολλές εξαγωγές και τα τοπικά προϊόντα μας είναι υψηλής θρεπτικής αξίας εκ των οποίων πολλά είναι βιολογικά. Το μικρόκλιμα των λιμνών κάνει θαύματα Κυρίαρχο προϊόν το ξινόμαυρο, έχει προοπτικές αλλά θέλει λίγη οργάνωση και στήριξη από την πολιτεία για να πάει καλύτερα.

Οι στόχοι του Επιμελητηρίου είναι η δικτύωση, η μετάδοση της γνώσης και στο τελευταίο χωριό και στον τελευταίο επιχειρηματία, χωρίς πολλά έξοδα, με εκθέσεις, μέσω των ηλεκτρονικών πλατφορμών και επειδή έχουμε δημιουργήσει ένα δίκτυο έχουμε γνωριστεί έχουμε πάει και έχουμε έρθει πολλές φορές τώρα πρέπει να μεταφέρουμε τα προϊόντα μας για να τα προωθούμε άμεσα. Εξωστρέφεια λοιπόν, εκθέσεις, υπηρεσίες στήριξης στα προβλήματα του επιχειρηματία έτσι ώστε να μπορεί να σταθεί όρθιος και να τα αντιμετωπίσει.

5) Ποιές οι δράσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου παλαιότερα και τώρα;

Παλαιότερα δεν γνωρίζω τι δράσεις είχανε, αυτό που γνωρίζω είναι αυτό που είπαμε στο εμπόριο που είχαν δοθεί κάποια κίνητρα στις επιχειρήσεις οι οποίες πλήττονταν. Το Επιμελητήριο έκανε πάντα προσπάθειες να βοηθήσει την επιχειρηματικότητα, το τελευταίο διάστημα πριν από μένα, η προηγούμενη θητεία πήγαινε σε εκθέσεις, συνέδρια έκανε διάφορα πράγματα για να δείξει την επιχειρηματικότητα. Η δικιά μας η θητεία ήταν διαφορετική, το 2012 που αναλάβαμε η χώρα ήταν στη χειρότερη της κατάσταση. Δεν είχαμε ευκαιρίες και έπρεπε να δώσουμε ελπίδες στους συναδέλφους μας. Δημιουργήσαμε ένα δίκτυο επαφών συνεργασιών με ξένα επιμελητήρια, προσπαθήσαμε να πάμε όσο πιο εύκολα και οικονομικά γινόταν δηλαδή να πάμε ανέξοδα σε εκθέσεις. Χρησιμοποιήσαμε εργαλεία όπως τον τοπικό πόρο, την περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, κάναμε διάφορες προσπάθειες εξωστρέφειας και συνεργασίες με τα επιμελητήρια για να αποτυπώσουμε την οικονομική κατάσταση και να ξεκινήσουμε από την αρχή, κάναμε

συνέδρια αναδεικνύοντας δυνάμεις και αδυναμίες της περιοχής, φέρνοντας επιχειρηματίες από άλλες περιοχές για να γνωρίσουν τα προϊόντα μας. Κάναμε πάρα πολλές ημερίδες για να δώσουμε έναν προσανατολισμό στην περιοχή και μία νέα επαγγελματική ευκαιρία γιατί πολλοί έχαναν την επιχειρηματική τους ιδιότητα, ιδιαίτερα με την κρίση. Εμπορικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις έπαθαν τη μεγαλύτερη ζημιά. Καταγράφηκαν μέχρι σήμερα περίπου 37% των επιχειρήσεων που καταστράφηκαν. Έχασε το Επιμελητήριο τη δύναμή του και αυτό είναι απώλεια λόγω της κρίσης, των μνημονίων, της ανακατάταξης της αγοράς. Το Επιμελητήριο δεν έμεινε άπρακτο, προσπάθησε να βοηθήσει την επιχειρηματικότητα στο σημείο εκείνο στο οποίο μπορούσε να το κάνει, με τις επαφές, τα σεμινάρια, τις εκθέσεις, τις συναντήσεις «B2B» και με συνεχόμενες προσπάθειες ανάδειξης των ευκαιριών αλλά και των προβλημάτων.

6) Πως συμβάλλει η ίδρυση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης;

Καταρχάς οργανώνει την οικονομία της πόλης μαζεύει τις επιχειρήσεις που μέχρι τότε είχαν μόνο συνδικαλιστική εκπροσώπηση, γιατί ο εμπορικός σύλλογος προϋπήρχε του Επιμελητηρίου, ήταν συνδικαλιστικό όργανο ενώ το Επιμελητήριο είναι και οικονομικό όργανο, το οποίο οργανώνει την ανταγωνιστικότητα, την σύσταση και την υποστήριξη των επιχειρήσεων. Διεκδικεί μερίδιο και καταθέτει προτάσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με φορολογικά και ασφαλιστικά κίνητρα και αναβαθμίζει τον ρόλο της επιχειρηματικότητας σε ένα πολύ μεγάλο επίπεδο. Για μένα είναι αναγκαία η λειτουργία των επιμελητηρίων γιατί χωρίς αυτά δεν θα μπορούσε ο επιχειρηματίας να υλοποιεί τις δράσεις στις επιχειρηματικές του προσπάθειες και τις δράσεις που έχει αναλάβει να φέρει εις πέρας στην επιχείρησή του, τα οποία έχουν να κάνουν με την επιμόρφωση του και την οργάνωση του. Το επόμενο διάστημα θα μπορούμε να γνωρίζουμε όλους όσους συνεργαζόμαστε, ήδη τους ξέρουμε και τώρα θα μπορούν οι συναλλαγές να γίνονται με ταυτότητα και έτσι να διασφαλίζεται μία οργανωμένη συναλλαγή μέσα από το Γενικό Εμπορικό Μητρώο. Αυτό σημαίνει ότι θα έχεις και μία ασφαλή εξαγωγή δηλαδή θα ξέρεις με ποιόν έχεις να κάνεις ανά πάσα στιγμή. Αυτά είναι πολύ σημαντικά εργαλεία, δηλαδή να ξέρεις πώς να προστατευτείς και τέτοιες υπηρεσίες παρέχουν τα επιμελητήρια.

7) Ποιες είναι οι προοπτικές του Εμπορικού Επιμελητηρίου για το μέλλον, με ποιες δράσεις μπορεί αυτό να επιτευχθεί;

Οι προοπτικές του Επιμελητηρίου είναι να συνεχίσει και να εξελίξει τις υπηρεσίες του. Αυτές οι δράσεις είναι αυτό που έχουμε καταθέσει στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, δηλ. είναι η ψηφιακή σύγκλιση, ένα πρόγραμμα το οποίο πραγματικά μας αναβαθμίζει και έχουμε πάρει την προέγκριση από το υπουργείο. Θα παρέχουμε υπηρεσίες στα μέλη μας και στο πιο απομακρυσμένο χωριό, θα μπορούμε να δίνουμε πιστοποιητικά και να παίρνουν άμεσα την πληροφόρηση μέσω της ψηφιακής σύγκλισης την οποία ετοιμάζουμε και οργανώνουμε. Το δεύτερο είναι οι διακριτές υπηρεσίες, αυτό που ετοιμάζουμε, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες. Αυτές έρχονται και αντικαθιστούν εκθέσεις και ιδιαίτερα το διάστημα του κορονοϊού. Έχουμε κάνει συμφωνία με την Κύπρο να οργανώσουμε μία πλατφόρμα η οποία θα απευθύνεται σε δικές τους επιχειρήσεις που έχουν σχέση με τις χώρες που έχουν υπογράψει σύμφωνα συνεργασίες όπως είναι η Ιορδανία και το Ισραήλ και εμείς θα έχουμε από εδώ την Δυτική Μακεδονία και τη Φλώρινα και θα ανοίξουμε την πλατφόρμα στη Σερβία, στη Ρουμανία, στην Αλβανία και την βόρεια Μακεδονία. Εκεί λοιπόν ο κάθε επιχειρηματίας μόνος του χωρίς μεσάζοντες αφού όμως περνάει και ταυτοποιείται από τα επιμελητήρια, γιατί πρέπει να προσέχεις τους κακόβουλους ανθρώπους, θα μπορεί να προωθεί τα προϊόντα του και να είναι παντού αναγνωρίσιμα. Ο στόχος είναι το Επιμελητήριο να πάει σε αυτή τη διάσταση και αυτό εμείς το έχουμε προχωρήσει. Εξέλιξη λοιπόν στο διαδίκτυο στο έπακρο ψηφιακή σύγκλιση παροχή υπηρεσιών δεν μιλάμε απλά για ηλεκτρονικές υπογραφές κάτι το οποίο ήδη παρέχουμε η επόμενη γενιά του Επιμελητηρίου κάνει ένα βήμα με ακόμα πιο εξειδικευμένες και σοβαρές υπηρεσίες.

8) Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νόμου;

Βέβαια πιστεύουμε ότι συνέβαλε, από τις εκθέσεις που κάναμε τοπικά, από το πώς προάγουμε και προωθούμε την επιχειρηματικότητα αλλά και πώς μεταφέρουμε την είδηση σε όλους τους συναδέλφους. Το Επιμελητήριο εκτός από την εξωστρέφεια, από τις εκθέσεις, από τις συναντήσεις «B2B» ενημερώνουν τους συναδέλφους για όλα τα προγράμματα. Όλα αυτά είναι ανάπτυξη στηρίζουν την επιχειρηματικότητα και την αναπτύσσουν και αυτός που το απολαμβάνει αυτό είναι ο πολίτης, είναι ο τόπος ο οποίος δημιουργεί ένα περιβάλλον αναπτυξιακό και καλό γιατί το χρήμα μένει εδώ. Οι συγκυρίες και τα προβλήματα που αντιμετώπισε η χώρα το τελευταίο

διάστημα δημιούργησαν πολλά προβλήματα στην επιχειρηματικότητα, η οποία αναδιπλώθηκε και σήμερα είμαστε πιο έτοιμοι να τα αντιμετωπίσουμε και εμείς μαθαίνοντας από τα δικά μας λάθη στο παρελθόν για να πάμε ένα βήμα πιο πέρα την οικονομία της πόλης. Η διασυνοριακότητα λοιπόν μπορεί να σημαίνει πλούτος, έχει άμεση σχέση με την ανάπτυξη της οικονομίας και πρέπει να την εκμεταλλευτούμε στο έπακρον, πιστεύω ότι είχαμε κάποιες θετικές ενέργειες όμως δεν έφταναν. Οφείλουμε να δώσουμε, να φέρουμε στην τοπική κοινωνία την οικονομική ανάπτυξη, αυτό όμως είναι και μία συνάρτηση της κεντρικής Κυβέρνησης η οποία πρέπει να βοηθήσει τις προσπάθειές αυτές. Η επιχειρηματικότητα είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη και αυτή θα την φέρει μόνο η προστιθέμενη αξία των προϊόντων. Πιστεύω πως όλα τα επιμελητήρια όχι μόνο το δικό μας το τοπικό, συνέβαλαν στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής τους.

9) Ποιες οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με την τοπική κοινωνία;

Το Επιμελητήριο από το χαρακτήρα και μόνο, την δομή του, είναι υποχρεωμένο να έχει καλές σχέσεις με την τοπική κοινωνία ιδιαίτερα με τον πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης όπου μπορούμε να πούμε ότι είναι υποχρεωμένοι να πάνε χέρι-χέρι. Αυτό άλλες φορές είναι εφικτό και άλλες όχι, δεν ήταν πάντα εύκολο. Υπήρχαν χειριστές των οργάνων όλων, ίσως και εμείς δεν καταφέραμε πολλές φορές να φτάσουμε σε ένα σημείο επαφής και συνεργασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, και φάνηκε αμέσως, ότι δεν μπορεί να πάει καλά ένα κομμάτι της οικονομίας και της κοινωνίας. Βασικά όμως η δική μας θέση είναι ότι είναι απαραίτητη η καλή συνεργασία και πρέπει να ξεπερνάμε όλα τα εμπόδια και να φτάσεις σε σημείο συνεργασίας. Οι θέσεις αυτές στις οι οποίες μας έχουν ορίσει έχουν ημερομηνία λήξης και έχουμε υποχρέωση να συνεργαζόμαστε για το καλό του τόπου. Αυτό κάνει το Επιμελητήριο και το συγκεκριμένο διάστημα οι σχέσεις είναι άριστες, είμαστε σε μία διαδικασία διαβουλεύσεων ακόμα και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και με την προηγούμενη περιφερειακή αρχή είχαμε άριστες σχέσεις. Πιστεύω πως ναι οι σχέσεις είναι καλές και θα πρέπει να είναι καλές.

10) Πως θα αξιολογούσατε την ίδρυση την ύπαρξη και τη συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε όλο το Νομό;

Το Επιμελητήριο έτσι κι αλλιώς είναι για όλο το Νομό και τα τέσσερα τμήματα που έχει καλύπτουν όλους τους επιχειρηματίες. Είναι απαραίτητη λοιπόν η λειτουργία του η εκπροσώπηση των μελών του, δεν θα μπορούσα να φανταστώ πως θα ήταν η

επιχειρηματικότητα χωρίς τα επιμελητήρια. Το δικό μας Επιμελητήριο απευθύνεται παντού προσπαθεί να λύσει τα προβλήματα όλων των συναδέλφων, οπότε είναι απαραίτητη και αναγκαία η λειτουργία του επιμελητηρίου στο Νομό.

11) Κατά την εμπειρία σας ποιο είναι το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων;

Οι εμπορικές.

12) Ποια κίνητρα δόθηκαν από την πολιτεία για τη δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων;

Στην περιοχή μας πριν από 20 χρόνια ιδρύθηκε η ΒΠΠΕ (βιομηχανική περιοχή). Η βιομηχανική αυτή ζώνη, η οποία ξεκίνησε δυναμικά, αλλά τώρα είναι σε μία κατάσταση όχι καλή έως χάλια. Ξεκίνησε με είκοσι επτά μεγάλες επιχειρήσεις και σήμερα δραστηριοποιούνται μόνο επτά. Το επιμελητήριο έχει κάνει μεγάλη προσπάθεια για την ανάδειξη της ΒΠΠΕ. Ξεκινήσαμε από το 2015 συναντήσεις με σκοπό να ξανά ξεκινήσουμε την οργάνωση της βιομηχανικής περιοχής. Τελευταία βλέπουμε ότι με την μεταλιγνιτική περίοδο υπάρχει μία κινητικότητα πού μπορούμε να την αναδείξουμε. Είναι απαραίτητες οι βιομηχανικές ζώνες στην περιοχή, οι οποίες μπορούν να φέρουν και την φορολογική ζώνη και μία σειρά άλλων μέτρων τα οποία θα είναι πολύ ευεργετικά για την επιχειρηματικότητα. Επίσης γίνονται προσπάθειες μας για ανάδειξη της άλλης βιομηχανικής ζώνης που βρίσκεται στο Αμύνταιο, η οποία και αυτή δεν έχει πολλές επιχειρήσεις. Μπορώ να πω ότι υπολειτουργεί ακόμα χειρότερα από αυτή της Φλώρινας. Άλλη μία άτυπη βιομηχανική ζώνη είναι αυτή στον Άγιο Παντελεήμονα όπου το Επιμελητήριο μαζί με την κεντρική ένωση έκανε ενέργειες το τελευταίο διάστημα και εγκρίθηκε να γίνει βιομηχανικό πάρκο. Πιστεύουμε ότι με την καθιέρωση του βιομηχανικού πάρκου και οι επιχειρήσεις που αυτή τη στιγμή είναι πάνω από 10 δυναμικές εξαγωγικές θα μπορούν να κάνουν χρήση ευεργετικών επιχορηγήσεων κι άλλων προνομίων στην περιοχή αλλά και να μειώσουμε την ανεργία με βιομηχανικές ζώνες και βιομηχανικά πάρκα για να φέρουμε επιχειρήσεις, να φέρουμε εργαζόμενους και να δημιουργήσουμε θέσεις εργασίας.

Πρώην πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου

1) Πότε και γιατί ιδρύεται το επιμελητήριο της Φλώρινας;

Το Επιμελητήριο ιδρύθηκε το 1934, με σκοπό να οργανώσει, να βοηθήσει και εξελίξει την επιχειρηματικότητα στον Νομό της Φλώρινας.

3) Ποιες είναι οι περιόδοι λειτουργίας του Επιμελητηρίου;

Το Επιμελητήριο λειτούργησε ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις και από τα υπουργεία και είναι σύμβουλος του κράτους και για αυτό το λόγο δεν είχε ούτε κομματικές σχέσεις ούτε εμφανείς πολιτικές θέσεις. Παρόλα αυτά μπορούμε να πούμε ότι υπήρχε καλύτευση του εμπορίου πράγμα που οδήγησε και στο χτίσιμο του νέου κτιρίου του επιμελητηρίου, στην θέση που βρίσκεται και σήμερα, στο τέλος της δεκαετίας του 1960. Επίσης, μεγάλο γεγονός αποτελεί η βιομηχανική περιοχή ΒΠΠΕ που ιδρύθηκε στη Φλώρινα, και εκεί το επιμελητήριο έπαιξε σημαντικό ρόλο και το 1981 εγκαινιάστηκε η βιομηχανική περιοχή της Φλώρινας. Επίσης, οι διάφοροι αναπτυξιακοί νόμοι που ίσχυαν από το 1980 και μετά ήταν πολύ σημαντικοί για την εξέλιξη του εμπορίου, ειδικότερα της βιοτεχνίας και της βιομηχανίας και για αυτό στον νόμο το βασικό ρόλο έπαιξε το Επιμελητήριο Φλώρινας αλλά και τα επιμελητήρια της Ελλάδας γιατί καθόριζαν το ύψος των χρηματοδοτήσεων αλλά και τις επιχειρήσεις, οι οποίες θα έπρεπε να στηριχτούν. Επιπλέον, ενημέρωνε όλες τις επιχειρήσεις αλλά και τους πολίτες της περιοχής για το πώς μπορούν να έχουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Από κει και πέρα, επειδή είναι και ο τομέας ευθύνης και η περίοδος ευθύνης η δικιά μου από το 1997 μέχρι το 2012, μπορούμε να πούμε ότι σημαντικές δράσεις του επιμελητηρίου ήταν η αποζημίωση, λόγω του εμπάργκο που είχε επιβληθεί από τον Ανδρέα Παπανδρέου στη γειτονική χώρα, την Βόρεια Μακεδονία, όπου αποζημιώθηκαν σχεδόν το σύνολο των επιχειρήσεων της Φλώρινας. Οι αδελφοποιήσεις που κάναμε και οι συνεργασίες με άλλα τοπικά επιμελητήρια έδωσαν άλλη ώθηση στην επιχειρηματικότητα. Για πρώτη φορά βγήκαμε εκτός συνόρων σαν Επιμελητήριο και σαν επιχειρήσεις, με τη συμμετοχή μας σε διεθνείς εκθέσεις και έχουμε πάει τη δεκαετία του 2000 σε πάρα πολλές πόλεις του εξωτερικού. Συνεργαστήκαμε με τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, συμμετείχαμε σε πάρα πολλές εκθέσεις του ελλαδικού χώρου, δημιουργήσαμε δικές μας εκθέσεις και βέβαια υπήρξε μία αναμόρφωση και των χώρων του Επιμελητηρίου. Είχαν φύγει οι ενοικιαστές που υπήρχαν στους χώρους, οπότε εκμεταλλευτήκαμε και λόγω των αναγκών όλους τους χώρους και έγιναν αίθουσες πολλαπλών χρήσεων,

παρουσιάσεων, συνεδριάσεων. Έγινε πλήρης μηχανογράφηση του Επιμελητηρίου και γενικά μπήκαμε μέσα σε μία καινούργια προοπτική, το επιμελητήριο να παίζει ρόλο στην καθημερινή ζωή. Συμμετείχαμε σε όλες τις επιτροπές της Νομαρχίας και των δήμων και σε όλες τις επιχειρήσεις, όπως είναι η αναπτυξιακή Φλώρινας γνωρίσαμε τις άλλες επιχειρήσεις που έγιναν και είχαν σχέση με την οικονομία και την εξέλιξη της περιοχής στους δήμους και στις κοινότητες.

4) Ποιους στόχους έχει θέσει το εμπορικό Επιμελητήριο τότε αν γνωρίζετε, αλλά και τώρα:

Ο λόγος δημιουργίας του Επιμελητηρίου ήταν να οργανώσει όλες τις συντεχνίες και τα σωματεία και να δίνει την ενημέρωση που χρειαζόταν στο κράτος για να μπορέσουν να στηριχτούν οι επιχειρήσεις, να οργανωθούν στην ουσία γιατί εκείνο τον καιρό δεν ήταν οργανωμένες οι επιχειρήσεις, αλλά και να υπάρχει μία καταγραφή των επιχειρήσεων. Είμαστε ακριβώς την εποχή που έχει αλλάξει ο πληθυσμός και πλέον νέα επαγγέλματα έχουν μπει στην πόλη και στο Νομό γενικά και δημιουργείται μία αναζήτηση νέων επαγγελματιών για να κρατήσει όσο το δυνατόν τον κόσμο στον τόπο του.

Το Επιμελητήριο έχει αλλάξει πολλές φορές τους στόχους του ανάλογα με την πολιτική που εφαρμόζεται στην περιοχή και με τις ανάγκες της επιχειρηματικής κοινότητας έτσι πριν από 15 με 20 χρόνια είδαμε ότι έπρεπε να ενισχύσουμε τους επιχειρηματίες με τους τεχνικούς ασφαλείας με κάποια σεμινάρια που κάναμε για τις νέες τεχνολογίες και την χρήση νέων μέσων. Ο στόχος μένει πάντα η στήριξη όλων των επιχειρήσεων, γιατί εδώ πρέπει να πούμε ότι το επιμελητήριο έχει τέσσερα τμήματα έχει το εμπορικό, το βιοτεχνικό, το βιομηχανικό και το τουριστικό και ενώ είναι διαφορετικά στην οικονομική ζωή του νομού πρέπει να έχεις στο μυαλό σου να τα ενισχύσεις και να τα στηρίξεις όλα τα τμήματα. Ο στόχος παραμένει η στήριξη των επιχειρηματιών, των εμπόρων, των δύο μεγάλων αστικών πόλεων του νομού, της Φλώρινας και του Αμυνταίου και η στήριξη του τουρισμού, γιατί αυτό που έχει η Φλώρινα, το φυσικό τοπίο με τις πέντε λίμνες δεν το έχουν άλλες περιοχές. Κατά ένα μεγάλο μέρος αυτό το κομμάτι το έχουμε καλύψει με επενδύσεις νέων αγροτουριστικών επιχειρήσεων με τα προγράμματα LEADER και της ΑΝΦΛΩ (Αναπτυξιακή Φλώρινας) όπου συμμετέχει και το Επιμελητήριο. Ήταν θετική η συμβολή του πάντα, η στήριξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η οποία δίνει και μία ζωή στην πόλη αλλά και η συνεργασία φέρνει νέες ευκαιρίες και για τους φοιτητές

αλλά και για τους επιχειρηματίες της πόλης, εξελίσσονται τα μαγαζιά, υπάρχουν πολύ πιο γρήγορες καταστάσεις στην παροχή υπηρεσιών, βλέπουμε να δημιουργούνται νέες οικίες, να λειτουργούν καινούργια ξενοδοχεία και αυτό βασικά που είπαμε, ο τουρισμός και τα αγροτικά προϊόντα πρέπει να στηριχτούν γιατί είναι και τα δύο βασικά για την οικονομία, και ότι άλλο έχει σχέση με την κινητικότητα και την επιχειρηματικότητα σε τριτοβάθμια εκπαίδευση.

5) Ποιες οι δράσεις του Επιμελητηρίου παλαιότερα και τώρα;

Πριν το 1981 οι πιο πολλές επαφές του Επιμελητηρίου ήταν καταγραφές που γινόταν και η παρουσία σε επισκέψεις υπουργών ή αξιωματούχων στην περιοχή. Κάποιες φορές υπήρχαν και αποστολές με ταξίδια των προέδρων προς το κέντρο ή προς τα υπουργεία. Από την εποχή του 1980 και μετά από τη δημιουργία της βιομηχανικής ζώνης άρχισε μία μεγαλύτερη και εκτενέστερη συνεργασία, δημιουργήθηκε η κεντρική ένωση επιμελητηρίων η οποία κάλυπτε τις ανάγκες των επιμελητηρίων στο κέντρο αλλά δημιουργούσε και νέες ευκαιρίες. Έτσι άλλαξε ο τρόπος επικοινωνίας, είχαμε περισσότερες συνεργασίες με τα υπουργεία, την περίοδο την οποία ήμουν πρόεδρος εγώ τα 15 χρόνια, είχαμε πάρα πολύ καλή συνεργασία σε τοπικό επίπεδο με όλη την πολιτική ηγεσία και όλους τους φορείς αλλά και με όλα τα υπουργεία, με όλες τις κυβερνήσεις που ήταν και αρκετές, 15 χρόνια δεν υπήρχαν παράπονα γιατί είχαμε πάντα προτεραιότητα να υποβάλλουμε τα σχέδιά μας να δούμε υπουργούς να δούμε τους τεχνοκράτες της κυβέρνησης και είχαμε πάρα πολλές θετικές επαφές. Έτσι ξεκίνησε και έγινε και το εργοστάσιο της ΔΕΗ, έγινε η μετεξέλιξη της βιομηχανικής ζώνης και πολλά άλλα πράγματα που έγιναν στο Νομό της Φλώρινας. Πετύχαμε προγράμματα, που ήρθαν και βοήθησαν όλες τις επιχειρήσεις, αναπτυξιακοί νόμοι οι οποίοι δώσανε και ερέθισμα αλλά και μεγάλο βοήθημα σε υφιστάμενες και σε καινούργιες επιχειρήσεις, πάρα πολλές συνεργασίες σε επίπεδο προβολής και εξωστρέφειας επιχειρηματικότητας και προϊόντων. Είναι τα νέα δεδομένα τα οποία εμείς ανοίξαμε, ήταν η παρουσία μας σε όλο τον ελλαδικό χώρο η παρουσία των επιχειρήσεων και των προϊόντων και βέβαια το μεγάλο βήμα που κάναμε και προς το εξωτερικό αλλά και προς την λειτουργία τουριστικών εκθέσεων που έγιναν στην περιοχή μας και επιχειρηματικών εμπορικών εκθέσεων τόσο στη Φλώρινα όσο και στο επίπεδο της Μακεδονίας με πολύ μεγάλη επιτυχία.

6) Πώς συμβάλλει ίδρυση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ζωή της πόλης;

Όπως είπαμε και νωρίτερα, η εποχή που ιδρύεται το Επιμελητήριο είναι η εποχή που εξελίσσεται και στην ουσία διαμορφώνεται η πόλη, αλλάζουν κάποια κλασικά επαγγέλματα που είχαν σχέση με την ύπαιθρο και αρχίζουν να μπαίνουν πολλά νέα επαγγέλματα. Αυτό είχε πάρα πολύ μεγάλη σημασία για την εξέλιξη γιατί έφερε ανάπτυξη στην οικονομία και κατάφερε μέχρι κάποιο σημείο να κρατήσει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού και να ασχοληθεί με την επιχειρηματικότητα στην περιοχή της Φλώρινας και γενικά στο Νομό της Φλώρινας. Εκείνη την εποχή βέβαια ο Νομός της Φλώρινας κάλυπτε και την Περιοχή της Καστοριάς, οπότε μιλάμε για άλλες προοπτικές πολύ μεγαλύτερες και μία πολύ μεγαλύτερη περιοχή.

7) Ποιες είναι οι προοπτικές του για το μέλλον, με ποιες δράσεις μπορεί αυτό να επιτευχθεί;

Το επιμελητήριο Φλώρινας όπως και όλα τα επιμελητήρια είναι ο θεσμοθετημένος σύμβουλος της πολιτείας και αυτό θα πρέπει να συντηρηθεί γιατί έχει γίνει μία πολύ μεγάλη προσπάθεια από συνδικαλιστικούς φορείς και κυβερνήσεις να καταργηθεί το επιμελητήριο ή να αλλάξει μορφή. Είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και έχει γίνει μία προσπάθεια να γίνει νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου κάτι το οποίο θα το καταστήσει μη βιώσιμο και πάρα πολύ γρήγορα θα σταματήσει την δραστηριότητα του. Επίσης γίνεται προσπάθεια να γίνουν περιφερειακά τα επιμελητήρια το οποίο πάλι δεν θα είναι προς όφελος των επιχειρήσεων, γιατί η κάθε περιοχή έχει ιδιαιτερότητες και δεν μπορούν να καλυφθούν από μία περιφέρεια και ίσως αργότερα από μία υπερπεριφέρεια. Γιατί όλη η λειτουργία του επιμελητηρίου εξαρτάται από την κίνηση από τις δραστηριότητες που γίνονται στην περιοχή οι οποίες κινήσεις πρέπει να στηρίζονται και σε αυτό πρέπει να βοηθήσουν όλοι οι επιχειρηματίες έτσι ώστε το επιμελητήριο να μείνει με τη μορφή που έχει σήμερα. Όσον αφορά τις δράσεις, πρέπει να συνεχιστούν αυτά τα οποία ξεκίνησαν πριν από 15 χρόνια που ήταν πρώιμα για την εποχή αλλά αποδείχθηκαν σωτήρια για πάρα πολλές επιχειρήσεις. Η συμμετοχή των ανθρώπων του επιμελητηρίου, δηλαδή της επιχειρηματικότητας, σε όλες τις επιτροπές και σε όλες τις δράσεις που γίνονται στην περιοχή είτε από τους δήμους είτε από την περιφέρεια θα πρέπει να δίνει συνέχεια πληροφορίες και να στηρίζει τους ανθρώπους της περιοχής και θα σας πω ένα παράδειγμα λόγω της συγκυρίας με τον κορονοϊό που έχουμε τώρα, αυτή τη στιγμή καμία κυβέρνηση δεν μπορεί να ξέρει τι γίνεται σε κάθε περιοχή με την επιχειρηματικότητα και με την εργασία. Αυτό το πράγμα μπορεί να το εξασφαλίσει

μόνο το Επιμελητήριο καταγράφοντας τις ζημιές και την πορεία των επιχειρήσεων και να απαιτήσει να στηριχτούν οι επιχειρήσεις στο ύψος που χρειάζονται και όχι με τις μικρές, τις πιο πολλές φορές, αποζημιώσεις όπως γίνεται τώρα. Πρέπει να συνεχιστούν οι δράσεις εξωστρέφειας των προϊόντων και της δράσης των επιχειρήσεων, να στηρίξουμε πάρα πολύ τα τοπικά προϊόντα και να τα οδηγήσουμε προς την ποιότητα έτσι ώστε να εξασφαλίσουμε την βιωσιμότητα των επιχειρήσεων άρα και την εργασία των περισσότερων νέων παιδιών που επιθυμούν να μείνουν στην περιοχή. Και βέβαια πάντα να συμμετέχει το Επιμελητήριο σε όλες τις αποφάσεις οι οποίες παίρνονται για την περιοχή. Αυτό το οποίο δεν υπάρχει στην περιοχή μας και γενικά στην Ελλάδα είναι η χωροταξία, αν είχαμε ένα χωροταξικό σχέδιο τότε θα ήξερε ο καθένας τι επενδύσεις γίνονται και πως θα κινηθεί κάθε περιοχή. Η περιοχή μας ήταν κάποτε η μεγαλύτερη αγροτοκτηνοτροφική περιοχή, άλλαξε αυτό το κομμάτι από τη δεκαετία του 1980 και μετά. Ένας πληθυσμός που ήταν κατά 65% αγροτικός-κτηνοτροφικός έγινε αστικός-ημιαστικός, μείναμε με πάρα πολλούς δημοσίους υπαλλήλους λόγω των επενδύσεων που έγιναν, ειδικότερα της ΔΕΗ και υποβαθμίστηκαν πάρα πολύ επιχειρήσεις, άλλες έκλεισαν, όμως ευτυχώς κάποιες μεγάλες επιχειρήσεις που στηρίχθηκαν σωστά αναπτύχθηκαν και έχουμε μία δυναμική στη βιοτεχνία και στη βιομηχανία. Άρα το επιμελητήριο πρέπει να είναι μπροστά σε όλες τις εξελίξεις για να δίνει την πραγματική εικόνα της οικονομίας και να μπορεί η πολιτική σκηνή να κάνει σωστά το παιχνίδι της.

8) Η ύπαρξη του Επιμελητηρίου συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του νόμου;

Το Επιμελητήριο σαν σύμβουλος της πολιτείας προσέφερε πάρα πολλά στην ανάπτυξη του νομού γιατί οδήγησε τις επιχειρήσεις προς την εκβιομηχάνιση, τον εκσυγχρονισμό το άνοιγμα των νέων επιχειρήσεων, δημιουργία νέων τοπικών προϊόντων που δεν υπήρχαν νωρίτερα και έχουμε πάρα πολλά παραδείγματα ειδικότερα με το κρασί, το μέλι, τα γλυκά και σιγά-σιγά γίνονται και κάποιες προσπάθειες, καθετοποίησης των αγροτικών προϊόντων. Βέβαια υπάρχει και η στήριξη που δόθηκε και δίνεται διαρκώς στην πανεπιστημιακή κοινότητα, την τριτοβάθμια εκπαίδευση που είναι ένα κομμάτι το οποίο είναι αλληλένδετο με την περιοχή της Φλώρινας ακόμα και στην εποχή του πολέμου που ιδρύθηκε η Παιδαγωγική Ακαδημία και βέβαια με πολύ καλύτερες σχέσεις τα τελευταία χρόνια γιατί πρέπει να υπάρξει μία διασύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία και με την επιχειρηματικότητα. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να δώσουμε μία οικονομική ανάσα

στους ανθρώπους που επέλεξαν να ζήσουν σε αυτή την περιοχή αλλά και να προσελκύσουμε νέους ανθρώπους να έρθουν να ζήσουν εδώ ή να επιχειρήσουν.

9) Ποιες οι σχέσεις του Εμπορικού Επιμελητηρίου με τις τοπικές κοινωνίες;

Όπως είπα και σε προηγούμενη ερώτηση από το 1980, στην ουσία από το 1990 και μετά άρχισε το Επιμελητήριο να εισέρχεται στην τοπική ζωή μπαίνοντας μέσα σε πολλές επιτροπές, επιτροπές προμηθειών, επιτροπές λειτουργίας, στο νοσοκομείο, στα τοπικά ιδρύματα, στους δήμους, στις δημοτικές και κρατικές επιχειρήσεις που λειτουργούσαν στο Νομό, ήταν βασικός υποκινητής και μέτοχος και πολλών επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν και στο Νομό της Φλώρινας αλλά και στη Δυτική Μακεδονία και βέβαια με όλα τα μεγάλα γεγονότα τα οποία συνέβησαν τα τελευταία 30 χρόνια στην περιοχή μας είτε αυτό αφορούσε την τριτοβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή τη δημιουργία νέων σχολών κάτι το οποίο έχουμε πετύχει. Επιπλέον αυξήσαμε πολύ τις σχολές που είχαμε και δημιουργήθηκε και το πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας αλλά και με μεγάλα έργα γιατί το Επιμελητήριο συμμετείχε και στο περιφερειακό συμβούλιο και στο ταμείο ανάπτυξης. Η συμμετοχή του σε όλες τις δραστηριότητες του νόμου και σε όλες τις επιτροπές έδινε το στίγμα του και έδειχνε τον δρόμο στον οποίο πρέπει να βαδίσουν και οι υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις της περιοχής προς το όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων της περιοχής.

10) Πώς θα αξιολογούσατε την ίδρυση την ύπαρξη και τη συμβολή του Εμπορικού Επιμελητηρίου σε όλο το Νομό;

Το Επιμελητήριο από την αρχή κάλυψε όπως είπαμε το Νομό Φλώρινας και της Καστοριάς και μετά τον διαχωρισμό των νόμων κράτησε όλη τη Φλώρινα, όλο το Νομό Φλώρινας. Η θετική του παρουσία φαίνεται μέσα από τις παρεμβάσεις και τις τοποθετήσεις των διοικητικών συμβουλίων και των προέδρων σε όλες τις μεγάλες στιγμές για το Νομό μας αλλά και σε πάρα πολλές αποστολές και αιτήματα τα οποία είναι καταγεγραμμένα και δείχνει τη δυναμική του Επιμελητηρίου, τον πρωταγωνιστικό του ρόλο, ο οποίος έγινε πολύ πιο εμφανής τα τελευταία 30 χρόνια με την συνεργασία όλων των πολιτικών Δυνάμεων, με την δημιουργία νέων επιχειρήσεων, την συλλογικότητα και την μετοχικότητα του Επιμελητηρίου αλλά και τις μελέτες στις οποίες καταφέραμε τουλάχιστον στη δική μου την περίοδο και τις επαφές που δημιουργήσαμε με τα όμορα κράτη, τους γειτονικούς λαούς, γιατί τα

σύνορα δεν χωρίζουν τίποτα τουλάχιστον στην επιχειρηματικότητα. Αυτό το κατάφερε το Επιμελητήριο πέρα από την υπόλοιπη πολιτική ζωή, να ανοιχτεί δηλαδή και πέρα από τα σύνορα τουλάχιστον στις γειτονικές περιοχές οι οποίες ήταν και σε εξέλιξη τα τελευταία χρόνια.

11) Από την εμπειρία σας ποιο είναι το μακροβιότερο είδος επιχειρήσεων;

Είναι καταγεγραμμένο πέραν της εμπειρίας ότι τα εμπορικά καταστήματα είναι αυτά που κρατούν τα σκήπτρα και είναι και το μεγαλύτερο τμήμα του κτιρίου. Βέβαια υπήρξε τα τελευταία χρόνια μία άνθηση νέων επιχειρήσεων που είχαν σχέση με την βιοτεχνία αλλά και του τμήματος παροχής υπηρεσιών. Σίγουρα το εμπόριο είναι αυτό που κρατάει τα σκήπτρα και νομίζω ότι αυτό πρέπει να εξελιξουμε, πάντα όμως με πολύ σωστές υπηρεσίες με ποιοτική δουλειά στις υπηρεσίες και ποιοτικά προϊόντα. Έχουμε τη δυνατότητα και αυτό το δείξαμε ότι μπορούμε να αναδείξουμε τοπικά προϊόντα και θα είμαι πολύ χαρούμενος αν κάποια στιγμή επιχειρήσεις των τοπικών προϊόντων αυξηθούν πολύ περισσότερο και κερδίσουν μία καλύτερη θέση μέσα στα τμήματα του επιμελητηρίου.

12) Ποια κίνητρα δόθηκαν για τη δημιουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων στην περιοχή;

Από το 1981 που δημιουργήθηκε η βιομηχανική περιοχή μέσω του αναπτυξιακού νόμου που ίσχυε τότε δόθηκαν πολύ ισχυρά κίνητρα και δημιουργήθηκαν οι πρώτες επιχειρήσεις στη βιομηχανική περιοχή. από εκεί και πέρα υπήρχε ένα κάθισμα θα λέγαμε στην εξέλιξη της βιομηχανικής περιοχής με την αλλαγή των αναπτυξιακών νόμων και με την μικρότερη στήριξη των επιχειρήσεων στη βιομηχανική περιοχή αλλά δόθηκαν νέα κίνητρα μέσα από προγράμματα τα οποία εκμεταλλεύτηκαν το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου μας που είχαν σχέση και με τον τουρισμό, τη βιοτεχνία και την βιομηχανία αλλά και με τις υπηρεσίες. Υπήρχαν διασυνοριακά προγράμματα στα οποία εντάχθηκε το Επιμελητήριο και κατ' επέκταση και οι επιχειρήσεις και ωφελήθηκαν και πάρα πολλά προγράμματα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την στήριξη της επιχειρηματικής κοινότητας. Επίσης η δημιουργία ατομικών εκθέσεων σε επίπεδο νομού αλλά και περιφέρειας αλλά και η βοήθεια των επιχειρήσεων να συμμετέχουν σε εκθέσεις και παρουσιάσεις τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και στο εξωτερικό. Νομίζω πως ήταν βασικά κίνητρα που βοήθησαν, βοηθούν και θα συνεχίσουν να βοηθούν τις επιχειρήσεις του νομού μας.

